RP 119/2016 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och att lagen om rättegång i marknadsdomstolen, konkurrenslagen och lagen om Patent- och registerstyrelsen ändras. Genom propositionen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden.

Den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt innehåller bestämmelser om rättsinnehavarnas rättigheter i förhållande till den kollektiva förvaltningsorganisationen, medlemmarnas rättigheter och beslutanderätt samt bevakning av medlemmarnas och rättsinnehavarnas intressen i den kollektiva förvaltningsorganisationen, förvaltning av upphovsrättsersättningar, förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning, en kollektiv förvaltningsorganisations förhållande till användarna samt den insyn och informationsplikt som ska iakttas vid kollektiv förvaltning. Lagen föreslås dessutom innehålla bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk.

Patent- och registerstyrelsen föreslås vara den tillsynsmyndighet som förutsätts i direktivet. Detta uppdrag föreslås också bli fogat till lagen om Patent- och registerstyrelsen. Genom en hänvisning som föreslås bli fogad till konkurrenslagen görs det möjligt för Konkurrens- och konsumentverket att till Patent- och registerstyrelsen lämna ut sådana sekretessbelagda handlingar som är nödvändiga för skötseln av tillsynsuppdraget.

Tvistemål som grundar sig på den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt avses huvudsakligen bli handlagda i marknadsdomstolen. Hänvisningar och preciserande bestämmelser som gäller detta föreslås bli fogade till lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits. Den tidsfrist för nationellt genomförande som anges i direktivet är den 10 april 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL 1
INNEHÅLL 2
ALLMÄN MOTIVERING 5
1 DIREKTIVET OM KOLLEKTIV FÖRVALTNING 5
1.1 Allmänt 5
1.2 Direktivets tillämpningsområde 5
1.3 Allmän reglering av den verksamhet som kollektiva förvaltningsorganisationer bedriver 6
1.4 Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk 8
1.5 Verkställighetsåtgärder 9
Tillsynsmyndighet 9
Tvistlösning 9
2 NULÄGE 10
2.1 Om upphovsrättsmarknadens uppbyggnad 10
2.2 Kollektiv rättighetsförvaltning i Finland 12
De kollektiva förvaltningsorganisationerna i Finland samt deras verksamhetsområden och befogenheter 12
De kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetssätt 16
2.3 Lagstiftningen 16
2.4 Utvecklingen i Europeiska unionen 18
2.5 Bedömning av nuläget 18
Allmänt 18
Myndighetstillsyn 19
Tvistlösning 19
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN 21
3.1 Allmänt 21
3.2 Rättsinnehavarnas rättigheter 22
3.3 Tryggande av medlemmarnas beslutanderätt 23
3.4 Bevakning av medlemmarnas intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer 23
3.5 Förvaltning av upphovsrättsersättningar 24
3.6 Förvaltning av rättigheter med stöd av representationsavtal 24
3.7 Förhållande till användarna 25
3.8 Insyn och informationsplikt 25
3.9 Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk 25
Tillämpningsområde 25
Krav på kollektiv förvaltning av näträttigheter till musikaliska verk 26
Tillträde till gränsöverskridande licensiering 27
3.10 Myndighetstillsyn 27
Allmänt 27
Tillsynsmyndigheten 28
Täckande av kostnaderna för tillsynsmyndighetens verksamhet 30
Behandling av ärenden hos tillsynsmyndigheten 30
Delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt 31
3.11 Tvistlösning 31
3.12 Utnyttjande av det nationella spelrummet i vissa sammanhang 32
3.13 Direktivbestämmelser som inte föreslås bli genomförda 33
3.14 Lagen om rättegång i marknadsdomstolen 34
3.15 Konkurrenslagen 34

3.16 Lagen om Patent- och registerstyrelsen 34
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER 34
4.1 Konsekvenser för samhällsekonomin 34
4.2 Konsekvenser för rättsinnehavarna 35
4.3 Konsekvenser för användarna 36
4.4 Konsekvenser för de kollektiva förvaltningsorganisationerna 36
4.5 Konsekvenser för myndigheterna 36
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN 37
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial 37
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats 37
DETALJMOTIVERING 39
1 LAGFÖRSLAG 39
1.1 Lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt 39
1 kap. Allmänna bestämmelser 39
2 kap. Rättsinnehavarnas rättigheter 44
3 kap. Medlemmarnas rättigheter och beslutanderätt i en kollektiv förvaltningsorganisation 50
4 kap. Bevakning av medlemmars och rättsinnehavares intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer 59
5 kap. Förvaltning av upphovsrättsersättningar 62
6 kap. Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning 67
7 kap. En kollektiv förvaltningsorganisations förhållande till användare 69
8 kap. Insyn och informationsplikt 74
9 kap. Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk 77
10 kap. Myndighetstillsyn 85
11 kap. Särskilda bestämmelser 91
12 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 96
1.2 Lagen om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen 97
1 kap. Allmänna bestämmelser 97
4 kap. Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt 98
5 kap. Handläggning av marknadsrättsliga ärenden 98
6 kap. Särskilda bestämmelser 99
7 kap. Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden 100
1.3 Lagen om ändring av 39 § i konkurrenslagen 100
1.4 Lagen om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen 100
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER 100
3 IKRAFTTRÄDANDE 101
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING 101
4.1 Egendomsskydd 101
4.2 Föreningsfrihet 101
4.3 Näringsfrihet 102
4.4 Bemyndiganden att utfärda förordning 102
4.5 Bedömning av lagstiftningsordningen 103
LAGFÖRSLAG 104
1. Lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt 104
2. Lag om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen 127
3. Lag om ändring av 39 § i konkurrenslagen 132

4. Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen.....133
BILAGA 134
PARALLELLTEXTER 134
2. Lag om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen.....134
3. Lag om ändring av 39 § i konkurrenslagen.....141
4. Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen.....142

ALLMÄN MOTIVERING

1 Direktivet om kollektiv förvaltning

1.1 Allmänt

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (nedan *direktivet om kollektiv förvaltning*) antogs den 26 februari 2014. Direktivet kompletterar direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, som skapar en rättslig ram för säkerställande av etableringsfrihet för tjänsteleverantörer och fri rörlighet för tjänster mellan medlemsstaterna.

Direktivet om kollektiv förvaltning syftar till att upprätta en ändamålsenlig rättslig ram för kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter, med andra ord verksamhet där kollektiva förvaltningsorganisationer för upphovsrätt förvaltar rättigheter för rättsinnehavarnas räkning. Syftet är också att den licensiering av rättigheter till musikaliska verk inom flera territorier samtidigt som de kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder upphovsmän till musikaliska verk sköter ska främjas och underlättas. Genom direktivet stärks rättsinnehavarnas självbestämmanderätt i situationer där rättsinnehavaren har överlåtit rättigheter för att förvaltas kollektivt. Vidare främjas den kollektiva förvaltningens öppenhet och insyn samt uppfyllandet av principerna för god förvaltningssed visavi både rättsinnehavare och användare.

Direktivet är i huvudsak en minimiharmoniseringsrättsakt, även om det nationella spelrummet i praktiken är jämförelsevis litet till följd av att direktivet är mycket detaljerat. Direktivet ger medlemsstaterna betydande prövningsrätt i fråga om verkställighetsåtgärderna, exempelvis ordnandet av tillsynsmyndighetens verksamhet och tvistlösningen.

Medlemsstaterna ska genomföra direktivet senast den 10 april 2016.

1.2 Direktivets tillämpningsområde

Direktivet tillämpas enligt artikel 2 på alla kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom Europeiska unionen. Enligt skäl 10 i direktivets ingress bör inget i direktivet hindra en medlemsstat från att tillämpa samma eller liknande bestämmelser på kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade utanför unionen men som verkar i medlemsstaten i fråga.

Med *kollektiv förvaltningsorganisation* avses enligt artikel 3 a en organisation som har tillstånd enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensamt gagn för dessa rättighetshavare, och som uppfyller minst ett av följande kriterier: organisationen ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, och/eller organisationen är organiserad på ideell basis.

Avdelning III i direktivet (gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk), artikel 34.2 (förfaranden för alternativ tvistlösning med avseende på tillämpningen av avdelning III) och artikel 38 (samarbete för utvecklandet av gränsöverskridande licensiering med avseende på tillämpningen av avdelning III) tillämpas dock bara på sådana kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom unionen och som förvaltar upphovsrättigheter till musikaliska verk för gränsöverskridande användning på nätet.

Artikel 16.1 (skyldighet att förhandla om licensieringen i ärligt uppsåt), artikel 18 (information till rättsinnehavarna om förvaltningen av deras rättigheter) och artikel 20 (information som på begäran ges till rättsinnehavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och användare), artikel 21.1 a, b, c, e, f och g samt artiklarna 36 och 42 tillämpas på alla oberoende förvaltningsenheter som är etablerade inom unionen.

Med *oberoende förvaltningsenhet* avses enligt artikel 3 b en organisation som enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal har tillstånd att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensamt gagn för dessa rättighetshavare, och som inte, vare sig direkt eller indirekt, helt eller delvis, ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, och som organiseras på vinstbasis.

I skäl 16 i direktivets ingress preciseras det att producenter på det audiovisuella området, skivproducenter, sändarföretag och förläggare dock inte betraktas som oberoende förvaltningsenheter, liksom inte heller författares och utövande konstnärers managers och agenter.

I denna proposition används nedan benämningen oberoende förvaltningsorganisation i stället för benämningen oberoende förvaltningsenhet. Likaså används i den svenska propositionen uttrycket rättsinnehavare i stället för rättighetshavare.

1.3 Allmän reglering av den verksamhet som kollektiva förvaltningsorganisationer bedriver

Avdelning II i direktivet innehåller förpliktelser som styr de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet på ett allmänt plan.

Artiklarna 4—8 syftar till att trygga rättsinnehavarnas självbestämmanderätt och möjligheter att påverka den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande.

Enligt artikel 4 ska kollektiva förvaltningsorganisationer agera i bästa intresse för de rättsinnehavare vars rättigheter de representerar, och de får inte ålägga rättsinnehavarna skyldigheter som inte är nödvändiga för skyddet av rättsinnehavarnas rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter.

I artikel 5 föreskrivs det om rättsinnehavarnas rättigheter. Bland dem ingår rätten att besluta om att ge en kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att förvalta rättsinnehavarnas rättigheter helt eller delvis och oberoende av rättsinnehavarens nationalitet, hemvist eller etableringsmedlemsstat samt rätten att ta tillbaka fullmakten. En fullmakt ska alltid vara specificerad och dokumenterad. Rättsinnehavaren ska alltid ha rätt att själv bevilja licenser för icke-kommersiell användning.

I artiklarna 7 och 8 fastställs medlemmarnas rätt att delta i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande, däribland rätten att delta i stämman genom ombud och rätten att kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

Bestämmelserna i artiklarna 9 och 10 gäller övervakningsfunktionen inom kollektiva förvaltningsorganisationer och skyldigheterna för dem som leder affärsverksamheten i organisationen. Syftet med artiklarna är att säkerställa medlemmarnas möjlighet att övervaka den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet och att förebygga intressekonflikter.

I artiklarna 11—13 föreskrivs det om förvaltning av upphovsrättsintäkter. Målet är att säkra att upphovsrättsintäkterna inkasseras och används på lämpligt sätt.

Artikel 11 förutsätter att en kollektiv förvaltningsorganisation iakttar omsorg vid inkassering och förvaltning av upphovsrättsintäkter och att upphovsrättsintäkterna samt eventuella inkomster från investeringar av dem hålls åtskilda från organisationens övriga tillgångar i räkenskaperna. När upphovsrättsintäkter investeras ska särskild omsorg iakttas, enligt artikeln, och upphovsrättsintäkterna ska investeras enbart i enlighet med investerings- eller riskhanteringsprinciper som stämman har godkänt. Investeringarna ska även i övrigt göras i rättsinnehavarnas bästa intresse.

I artikel 12 föreskrivs om avdrag från upphovsrättsintäkterna och om användning av avdrag.

Artikel 13 innehåller bestämmelser om förfarandet vid fördelning av utestående belopp (upphovsrättsersättningar) till rättsinnehavare, inklusive de åtgärder som kollektiva förvaltningsorganisationer ska vidta för att identifiera och nå rättsinnehavare samt användningen av belopp som inte kan fördelas.

I artiklarna 14 och 15 föreskrivs det om förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning.

Enligt den grundläggande princip som uttrycks i artikel 14 får en kollektiv förvaltningsorganisation inte diskriminera någon rättsinnehavare vars rättigheter den förvaltar genom representationsavtal.

I artikel 15 är syftet att säkerställa att de enda avdragen från ersättningar som ska redovisas till en annan kollektiv förvaltningsorganisation gäller överenskomna kostnader och att redovisningen till rättsinnehavare sker rättidigt.

I artiklarna 16 och 17 föreskrivs det om förhållandet mellan de kollektiva förvaltningsorganisationerna och användarna.

I artikel 16 föreskrivs det dels om en allmän skyldighet att förhandla i ärligt uppsåt, dels om grunderna för licensieringsvillkoren. Här ingår bland annat att licensieringsvillkoren ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier samt att ersättningen ska vara skälig och rimlig och att de kriterier som används ska vara transparenta. För att nya innovativa nättjänster ska främjas och experimentella licenser ska möjliggöras fastställs det att licensvillkor inte kan användas som vägledande när det gäller nya typer av nättjänster. I artikeln föreskrivs det också om den kollektiva förvaltningsorganisationens skyldighet att besvara förfrågningar från användare och om användarnas rätt att kommunicera med den kollektiva förvaltningsorganisationen på elektronisk väg.

Enligt artikel 17 ska användarna rapportera användningen av rättigheter på ett sätt som överenskommits med den kollektiva förvaltningsorganisationen, och hänsyn till frivilliga branschnormer ska tas i så stor utsträckning som möjligt.

I artiklarna 18—22 föreskrivs det om insynen i den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet och om organisationens skyldighet att göra information tillgänglig.

Enligt artiklarna 18—19 ska rättsinnehavarna och sådana andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka ett representationsavtal har ingåtts få information minst en gång per år om bl.a. belopp som betalats, utestående belopp och avdrag.

Artikel 20 innehåller bestämmelser om de kollektiva förvaltningsorganisationernas skyldighet att ge information om de verk och andra skyddade objekt som de representerar, inklusive rättigheternas omfattning och territorier som omfattas.

I artikel 21 föreskrivs det om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att på sin webbplats offentliggöra aktuell information om organisationens stadgar eller bolagsordning, villkor för medlemskap och förvaltning av rättigheter, standardlicensieringsavtal, den operativa ledningen, principerna för fördelning av medel, förvaltningsavgifter, principerna om investering av upphovsrättsintäkter, representationsavtal som ingåtts med andra kollektiva förvaltningsorganisationer samt förfarandena för klagomålshantering och tvistlösning.

Enligt artikel 22 ska de kollektiva förvaltningsorganisationerna sammanställa, låta revidera och offentliggöra en årlig insynsrapport, vars innehåll fastställs närmare i en bilaga till direktivet. Revisionsberättelsen med eventuella reservationer ska återges i sin helhet i den årliga insynsrapporten.

1.4 Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk

Avdelning III i direktivet gäller licensiering av rättigheter som tillhör upphovsmän till musikaliska verk för användning på nätet. Avsikten är att förenkla licensieringen av musik så att det inte är nödvändigt att förhandla fram separata landsvisa licenser för användning på nätet, utan den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller licenser som omfattar flera territorier. Den kollektiva förvaltningen av näträttigheter till musikaliska verk åläggs i artiklarna 24—28 också särskilda krav som gäller bl.a. elektronisk kommunikation, införande av rapportering och fakturering samt korrekt och rättidig betalning till rättsinnehavarna.

I artikel 29 föreskrivs det att representationsavtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer om licensiering av näträttigheter till musikaliska verk inte ska vara av exklusiv karaktär. Den befullmäktigade kollektiva förvaltningsorganisationen ska förvalta dessa näträttigheter på icke-diskriminerande basis. I artikeln föreskrivs det också om öppenhet och insyn i representationsavtal och i licensiering som sker med stöd av sådana avtal.

Artiklarna 30 och 31 innehåller arrangemang med syftet att trygga rättsinnehavarnas intresse att få tillträde till gränsöverskridande licensiering.

Enligt artikel 30 är en kollektiv förvaltningsorganisation som beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser skyldig att på begäran representera en sådan kollektiv förvaltningsorganisation som beträffande sin egen repertoar inte själv beviljar sådana licenser. Den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen ska förvalta den begärande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar på icke-diskriminerande villkor. I artikeln föreskrivs det också om grunder för att avslå begäran och om ersättning för de kostnader som den kollektiva förvaltningen föranleder.

I artikel 31 tryggas rättsinnehavarnas möjligheter att få tillträde till gränsöverskridande licensiering. Det sker genom bestämmelser dels om rättsinnehavarnas rätt att dra in, även delvis, en given fullmakt att förvalta gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk när det gäller en kollektiv förvaltningsorganisation som inte själv beviljar licenser eller inte med stöd av representationsavtal har låtit en annan kollektiv förvaltningsorganisation bevilja sådana, dels om rättsinnehavarnas rätt att befullmäktiga någon annan kollektiv förvaltningsorganisation att representera rättigheterna.

Artikel 32 innehåller bestämmelser om sådana undantag för näträttigheter till musikaliska verk som krävs för radio- och televisionsprogram. Enligt undantaget ska kraven i avdelning III inte gälla när kollektiva förvaltningsorganisationer på basis av frivillig aggregering av de nödvändiga rättigheterna beviljar en gränsöverskridande licens för näträttigheter till musikaliska verk som behövs för radio- eller televisionsprogram som sänds på nätet samtidigt med den ursprungliga utsändningen, eller för material som utgör komplement.

1.5 Verkställighetsåtgärder

Avdelning IV i direktivet innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa att direktivet genomförs effektivt i medlemsstaterna.

Tillsynsmyndighet

I artikel 36 föreskrivs det att medlemsstaterna ska se till att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade inom deras territorium efterlever de nationella bestämmelser som har utfärdats med stöd av direktivet. I det syftet ska varje medlemsstat utse en behörig myndighet som medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation, rättsinnehavarna, användarna, kollektiva förvaltningsorganisationer och andra berörda parter kan underrätta om verksamhet eller omständigheter som de anser utgöra en överträdelse av de nationella bestämmelser som har utfärdats enligt kraven i direktivet. Tillsynsmyndigheten ska ha befogenhet att ålägga effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner samt att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de nationella bestämmelserna efterlevs.

Enligt direktivet ska tillsynsmyndigheten också besvara sådana begäranden om information som myndigheter i andra medlemsstater framför och vidta behövliga åtgärder för att uppfylla direktivets krav. Vidare ska tillsynsmyndigheten delta i samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter och kommissionen för främjandet av gränsöverskridande licensiering och i en expertgrupp som inrättas för uppföljning av direktivet.

Tvistlösning

Artikel 33 förutsätter att kollektiva förvaltningsorganisationer tillämpar ett förfarande för hantering av klagomål som medlemmar och rättsinnehavare framfört. Dessutom innehåller artiklarna 34 och 35 bestämmelser om tvistlösning.

Artikel 34 ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva om ett förfarande för alternativ tvistlösning vid tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer, medlemmar i dem, rättsinnehavare och användare. Det föreskrivs om ett obligatoriskt förfarande för alternativ tvistlösning i vissa situationer som gäller beviljande av gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Enligt artikel 35 ska medlemsstaterna se till att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer och användare som rör i synnerhet gällande och föreslagna licensieringsvillkor eller avtalsbrott kan hänskjutas till domstol eller till ett annat oberoende och opartiskt tvistlösningsorgan med expertis på det immaterialrättsliga området.

Enligt direktivet påverkar artiklarna 33 och 34 samt artikel 35.1 inte parternas möjlighet att hävda och försvara sina rättigheter genom att väcka talan vid domstol.

Medlemsstaterna ska senast den 10 april 2016, på grundval av den information som de förfogar över, förse kommissionen med en förteckning över kollektiva förvaltningsorganisationer

som är etablerade på deras territorier. Medlemsstaterna ska utan onödigt dröjsmål anmäla eventuella ändringar av förteckningen till kommissionen.

2 Nuläge

2.1 Om upphovsrättsmarknadens uppbyggnad

Upphovsrätt uppstår för upphovsmannen eller för den som innehar närstående rättigheter enligt upphovsrättslagen (404/1961). Upphovsrättens innehåll, skyddstidens längd och skyddets omfattning definieras i upphovsrättslagen.

I vissa fall inskränks upphovsmannens ensamrätt i lag så att det för upphovsmannen uppstår bara rätt till ersättning för att verket används, men inte rätt att förbjuda användningen. En situation av det slaget uppstår t.ex. när bestämmelsen om tvångslicens i 18 § i upphovsrättslagen tillämpas. Bestämmelsen tillåter att mindre delar av verk eller, om verket är av mindre omfång, hela verket återges i samlingsverk som är avsedda att användas vid undervisning.

I vissa undantagsfall är den ersättning som det föreskrivs om i upphovsrättslagen inte subjektiv, vilket betyder att rätt till ersättning inte uppstår för en enskild upphovsman eller någon annan rättsinnehavare. Kompensationen för kopiering av verk för enskilt bruk är ett exempel på en på upphovsrätten baserad ersättning som inte bygger på en subjektiv rätt.

Utgångspunkten är att licensiering av rättigheter, alltså överlåtelse av ensamrätt eller beviljande av användningsrätt, sker direkt med stöd av ett avtal mellan rättsinnehavaren och användaren. Detta är det fråga om t.ex. när upphovsmannen med stöd av ett förlagsavtal mellan upphovsmannen och förläggaren överlåter till förläggaren ensamrätten att ge ut en bok, alltså framställa exemplar av boken och sprida dem bland allmänheten.

Direkt licensiering talar man om också i sådana situationer där t.ex. en manager som mot betalning företräder antingen upphovsmannen eller någon annan rättsinnehavare har hand om licensieringen av rättigheter.

Ett alternativ till direkt licensiering av rättigheter är kollektiv rättighetsförvaltning. Kollektiva förvaltningsorganisationer förmedlar användningstillstånd till tredje parter för rättsinnehavarnas räkning i situationer där direkt licensiering från rättsinnehavaren till användaren inte är rationell från teknisk eller ekonomisk synpunkt och där inhämtande av tillstånd annars skulle vara besvärligt eller i praktiken omöjligt från användarsynpunkt.

Den kollektiva förvaltningen har utvecklats särskilt med avseende på massanvändningssituationer. Med det avses situationer där antalet användare, verk eller upphovsmän är stort. Kollektiv förvaltning av upphovsrätt tillämpas i allmänhet på den sekundära marknaden för verk. Typiskt för den är att ersättningen för rätten att använda ett enskilt verk är förhållandevis liten och i stort sett densamma för olika användare.

Den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt utvecklades allra först på marknaden för användning av musikaliska verk, när rättigheter behövdes för offentligt framförande av verk t.ex. på restauranger eller i biografer. Numera används kollektiv förvaltning vid licensiering av många olika slag av verk och rättigheter.

I vissa fall förs förhandlingar om licensvillkor och tariffer mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en branschorganisation som företräder användarna. Som exempel kan nämnas att Turism- och Restaurangförbundet rf för sina 2 400 medlemmars räkning förhandlar med

Teosto och Gramex om ramavtal som gäller offentligt framförande av musik. Föreningens avtal omfattar över 6 000 verksamhetsställen som företräder ca 80 % av omsättningen i restaurangbranschen och över 90 % av omsättningen i inkvarteringsrörelsebranschen. På motsvarande sätt företräds sändarföretag som bedriver kommersiell radioverksamhet av RadioMedia vid förhandlingar om ramavtal om framförande av verk i radio. RadioMedia representerar ca 90 % av alla radiokoncessioner som beviljats. Rättigheter att använda verk kan även förvärvas centraliserat på andra sätt. Exempelvis har undervisnings- och kulturministeriet centraliserat förvärvat rättigheter att använda verk vid undervisningen i grundskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter och rättigheter som gäller fotokopiering inom statsförvaltningen.

En kollektiv förvaltningsorganisation beviljar för rättsinnehavarens räkning användningstillstånd till användare av verk i den omfattning som den till förvaltningsorganisationen givna fullmakten tillåter. Det är inte i egentlig mening frågan om att överlåta rättigheter till organisationen, utan i princip kvarstår rättigheterna hos rättsinnehavaren. Syftet med befullmäktigandet är ofta också att säkerställa att den kollektiva förvaltningsorganisationen effektivt förmår bevaka nyttjandet av rättigheterna och vid behov också vidta rättsliga åtgärder på rättsinnehavarens vägnar.

I Finland och det övriga Norden samt i vissa andra europeiska länder har ett s.k. avtalslicenssystem vunnit fotfäste. I Finlands system anses en av undervisnings- och kulturministeriet godkänd kollektiv förvaltningsorganisation med stöd av en lagbestämmelse vara berättigad att företräda också sådana rättsinnehavare inom samma område som inte har gett en fullmakt till den kollektiva förvaltningsorganisationen. Arrangemanget syftar till att göra den kollektiva förvaltningen mer täckande och förbättra användarnas rättsskydd. Enligt lagen är den godkända kollektiva förvaltningsorganisationen skyldig att agera och att förvalta rättigheter till gagn för alla rättsinnehavare inom området. Rättsinnehavare som står utanför den kollektiva förvaltningsorganisationen och som inte har befullmäktigat den att agera för deras räkning har alltid rätt att kräva att organisationen betalar individuell ersättning.

Från marknadssynpunkt sänker kollektiv förvaltning av upphovsrätt transaktionskostnaderna, dvs. de kostnader som ingåendet av avtal föranleder. Det här gagnar såväl rättsinnehavarna som användarna. Ur konkurrensrättslig synvinkel har emellertid den kollektiva förvaltningsorganisationens centrala ställning på marknaden inte enbart positiva effekter, eftersom den är förknippad med risk för monopolistiskt beteende visavi både rättsinnehavarna och användarna. Detta är en av orsakerna till att de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet upprepade gånger har varit föremål för konkurrensrättslig prövning i Europeiska unionen lika väl som i Finland.

I Konkurrens- och konsumentverkets publikation Tekijänoikeusjärjestöt ja teosmarkkinoiden toimivuus (Konkurrens- och konsumentverkets utredningar 2/2014) finns iakttagelser om hur marknaden för upphovsrättsliga verk fungerar i Finland. I utredningen konstateras det att de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet i en del situationer kan anses vara en förbjuden vertikal eller horisontell konkurrensbegränsning. Ju närmare licensiering av enskilda verk man kommer, desto sannolikare är det att man rör sig i riskzonen för förbjudna avtal mellan näringsidkare, i synnerhet om upphovsmannens rätt att själv avtala direkt om användningen av sina verk samtidigt begränsas.

Inte bara krav som de kollektiva förvaltningsorganisationerna ställer och som hindrar rättsinnehavarna från att själva förvalta sina rättigheter utan också avtal genom vilka rättigheterna överförs med ensamrätt till de kollektiva förvaltningsorganisationerna för att förvaltas av dem kan vara problematiska, enligt Konkurrens- och konsumentverkets utredning.

Enligt utredningen har i allmänhet de kollektiva förvaltningsorganisationerna de facto en dominerande marknadsställning. Det innebär konkurrensrättsligt sett att deras verksamhet är föremål för särskilda krav, och därför förutsätts det att deras tariffer är transparenta, icke-diskriminerande och rimliga.

2.2 Kollektiv rättighetsförvaltning i Finland

De kollektiva förvaltningsorganisationerna i Finland samt deras verksamhetsområden och befogenheter

I Finland finns det för närvarande sju kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av förening och förvaltar upphovsrätt eller närstående rättigheter. De är Säveltäjäin tekijänoikeustoimisto Teosto ry (nedan Teosto), Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry (nedan Gramex), Kopiosto ry, AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry (nedan Tuotos), Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry (nedan Kuvasto), Sanasto rf samt Näyttelijöiden tekijänoikeusjärjestö – Skådespelarnas upphovsrättsorganisation Filmex ry (nedan Filmex). Alla andra kollektiva förvaltningsorganisationer utom Filmex har godkänts att fungera som avtalslicensorganisationer.

Teosto grundades 1928 och företräder för närvarande 29 000 inhemska och nästan tre miljoner utländska kompositörer, textförfattare, arrangörer och musikförläggare. I Finland är det endast Teosto som kan komma att beröras av direktivbestämmelserna om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter för musikaliska verk.

En del av de rättsinnehavare som Teosto företräder är medlemmar i Teosto. Teosto har ca 700 medlemmar. Enligt föreningens stadgar kan Teosto som medlem anta kompositörer, arrangörer, textförfattare, författare eller förläggare som varit kund hos föreningen i minst fyra år och fått avräkningar för minst två avräkningsperioder. Medlemskapet upphör när en privatperson avlider, en sammanslutning eller en stiftelse upplöses eller en medlem utträder eller utesluts ur föreningen.

Den omständigheten att medlemskapet upphör inverkar inte på kundavtalets giltighet. Teosto förvaltar rättigheter med stöd av kundavtal. Varje upphovsman till ett verk som hör till Teostos verksamhetsområde kan ansluta sig som kund hos Teosto. Efter upphovsmannens död kan en rättsinnehavare till vilken upphovsrätten övergått genom arv eller testamente eller på basis av giftorätt bli kund hos föreningen inom upphovsrättens giltighetstid. Teostos kundavtal förutsätter att förvaltningen av rättigheterna överlåts till Teosto med ensamrätt. Avtalen möjliggör numera också att fullmakten delvis återkallas så att rättsinnehavaren själv kan bevilja användningstillstånd för begränsade ändamål.

Teosto beviljar licenser för framförande, tillgängliggörande och inspelning av kompositioner. Teosto har omkring 60 standardlicenser som kunderna kan välja mellan. När det gäller tillstånd för musikinspelning har licensbeviljandet lagts ut till den samnordiska organisationen Nordisk Copyright Bureau NCB. Teosto har tillsammans med sin norska systerorganisation Tono och sin danska systerorganisation Koda grundat ett gemensamt företag, Polaris Nordic, vars uppgift är att rapportera verksanvändningen och fördela upphovsrättsintäkterna. Både NCB och Polaris Nordic är etablerade i Danmark.

Gramex grundades 1967 för att företräda utövande konstnärer och ljudupptagningsproducenter. Kund hos Gramex kan alla personer och sammanslutningar bli som har rätt till ersättning för artister eller producenter enligt upphovsrättslagen. Gramex har 45 000 artistkunder och 17 000 producentkunder som ingått kundavtal. Dessutom företräder Gramex via sina systeror-

ganisationer med stöd av ömsesidighetsavtal ett stort antal utländska utövande konstnärer och ljudupptagningsproducenter.

Enligt Gramex stadgar kan medlemskap i föreningen sökas av varje sådan registrerad förening bland vars medlemmar det finns personer eller sammanslutningar som är berättigade till ersättning för artister eller producenter. Medlemmarna i Gramex är Suomen Muusikkojen Liitto ry, Solo ry och Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. Beslutanderätten i Gramex styrelse utövas av företrädare för musiker och producenter.

Gramex beviljar licenser för framförande, överföring till allmänheten och kopiering av musikupptagningar. Tiotals standardlicenser finns att tillgå. Utgångspunkten för Gramex kundavtal är att förvaltningen av rättigheter överlåts till Gramex med ensamrätt i Finland och utomlands. Kunden kan emellertid utesluta vissa stater eller vissa användningsformer för musikupptagningar ur kundavtalet.

Teosto och Gramex grundade hösten 2014 samföretaget GT Musiikkiluvat Oy, som har i uppdrag att i enlighet med anvisningar från Teosto och Gramex bevilja tillstånd att offentligt framföra musikupptagningar i Finland. Från och med 2016 kommer GT Musiikkiluvat Oy stegvis att svara för Teostos och Gramex försäljning, marknadsföring, fakturering och kundtjänst i anslutning till tillstånd som gäller bakgrundsmusik och evenemang.

Gramex och Teosto har för närvarande sammanlagt nästan 40 000 musikanvändarkunder. Största delen av dem har numera ett avtal med vardera organisationen. GT Musiikkiluvat Oy svarar på båda organisationernas rättsinnehavares vägnar för beviljandet av användningstillstånd för musikaliska verk och ljudupptagningar i enlighet med principen om att alla tjänster borde vara tillgängliga från ett och samma ställe. De ersättningar som GT Musiikkiluvat Oy inkasserar för offentligt framförande av musik betalar den till Teosto och Gramex, vilka fördelar dem vidare till de musikskapare och artister som de representerar. Förvaltningen av tillstånd att använda musik i radion, televisionen, internet och AV-produktioner har inte övergått till samföretaget. Tillstånd för dessa ändamål ska sökas direkt hos Teosto och Gramex.

Kopiosto är en upphovsrättsorganisation för utövande konstnärer, upphovsmän och förläggare. Till Kopiosto, som grundades 1978, hör 45 olika organisationer inom kultursektorn och kommunikationsbranschen som utövar beslutanderätt i föreningen. Kopiosto kan karaktäriseras som en paraplyorganisation, eftersom den bland sina medlemmar också har andra kollektiva förvaltningsorganisationer. Enligt Kopiostos stadgar kan som medlem i föreningen upptas en sådan nationell registrerad förening vars medlemmar är innehavare av rättigheter till upphovsrättsskyddade objekt och i vars uppgifter det ingår att bevaka rättigheter som baseras på upphovsrättslagstiftningen.

Medlemsorganisationerna i Kopiosto är Tidskrifternas Förbund rf, Aikakauslehtien Päätoimittajat ry, Akava ry, Animaatioklinikka – Suomen animaationtekijät ry, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Finlands svenska författareförening rf, Finlands Svenska Skådespelarförbund rf, Freelance Ohjelmatyöntekijät ry, Grafia ry, Illustratörerna i Finland rf, Lavastus- ja pukusuunnittelijat ry, Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys ry, Päätoimittajien yhdistys – Chefredaktörernas förening ry, Radio- ja televisiotoimittajien liitto – Radio- och televisionsredaktörernas förbund ry, Sanomalehtien Liitto – Tidningarnas Förbund ry, Sarjakuvantekijät ry, Finlands kritikerförbund rf, Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry, Filmfotografernas Förening i Finland rf, Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO ry, Suomen Journalistiliitto – Finlands Journalistförbund ry, Suomen Kirjailijaliitto ry, Finlands Förlagsförening rf, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry, Finska Musikförläggareföreningen rf, Suomen Muusik-

kojen Liitto ry, Suomen Nuorisokirjailijat ry, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat – Finlands Dramatiker och Manusförfattare ry, Suomen Näyttelijäliitto – Finlands Skådespelarförbund ry, Suomen Radio- ja TV-selostajat – Finlands Radio- och TV-reportrar ry, Suomen Säveltäjät ry, Suomen Taiteilijaseura – Konstnärsgillet i Finland ry, Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat – Finlands dans- och cirkuskonstnärer ry, Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry, Finlands Tekniska Förlagsförening rf, Förbundet för vetenskapspublicering i Finland rf, Finlands vetenskapsredaktörers förbund rf, Suomen tietokirjailijat ry, Finnfoto – Finlands fotoorganisationer rf, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry, Forum Artis ry, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry, TV-Kuvaajat ry samt Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Via sina medlemsorganisationer har Kopiosto fått fullmakt av mer än 50 000 finländska rättsinnehavare. Med stöd av ömsesidighetsavtal som ingåtts med utländska systerorganisationer företräder Kopiosto också utländska rättsinnehavare inom de kreativa branscherna.

Kopiosto beviljar i egenskap av avtalslicensorganisation licenser för kopiering och digital användning av publikationer samt för olika former för användning av audiovisuella verk.

Kopiosto betalar ersättningarna på det sätt som medlemsorganisationerna har kommit överens om, antingen till rättsinnehavarna direkt eller till medlemsorganisationer som företräder rättsinnehavarna och som i sin tur fördelar ersättningarna till rättsinnehavarna direkt eller i form av t.ex. stipendier och priser. En del av medlen fördelas via Centralen för audiovisuell mediekultur AVEK, som verkar i anslutning till Kopiosto.

Tuotos är en upphovsrättsförening för film- och AV-produktionsbolag. Tuotos grundades 1998 och företräder med stöd av kundavtal ca 250 AV-produktionsbolag som verkar i Finland. Dessutom företräder den nästan 15 000 utländska AV-produktionsbolag i Finland när det gäller vidaresändning av tv-program och inspelning av tv-program för användning vid undervisning. Tuotos beviljar olika slag av tillstånd att använda AV-verk.

Enligt föreningens stadgar kan som medlem upptas en registrerad förening eller en sammanslutning vars medlemmar består av producenter av filmverk eller av upptagningar som innehåller rörliga bilder. Beslutanderätten i Tuotos utövas av medlemsorganisationerna Suomen Audiovisuaalisen Alan Tuottajat SATU ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto – Centralförbundet för Finlands filmproducenter ry och Finnanimation ry.

Kund hos Tuotos kan varje person eller sammanslutning bli som har rättigheter som tillkommer en producent av ett upphovsrättsskyddat filmverk eller en audiovisuell upptagning som innehåller rörliga bilder, eller rätt till ersättningar med anledning av dem. Tuotos bevakar produktionsbolagens intressen i de frågor och den omfattning som produktionsbolagen i kundavtalet har gett Tuotos fullmakt till det. Med stöd av fullmakten avtalar Tuotos om användningen av AV-verk och betalar ersättning för användningen till produktionsbolagen. Via internationellt samarbete redovisas i Finland också ersättningar från utlandet. Tuotos betalar ersättningar till produktionsbolagen för användning av film- och AV-verk inom undervisningen och för vidaresändning av tv-program samt redovisar produktionsbolagens andel av de medel som utgör kompensation för privat kopiering.

Kuvasto grundades 1987 för att företräda konstnärer inom det visuella området. Kuvasto representerar ca 2 200 inhemska konstnärer och rättsinnehavare med stöd av kundavtal samt ca 50 000 utländska konstnärer med stöd av ömsesidighetsavtal som ingåtts med utländska systerorganisationer.

Enligt Kuvastos stadgar kan som medlemmar upptas registrerade föreningar vars medlemmar är konstnärer inom det visuella området eller föreningar med rättskapacitet som företräder dem. Som medlemmar kan dessutom upptas konstnärer inom det visuella området som är kunder hos Kuvasto. De nio medlemsorganisationerna i Kuvasto är Konstnärsgillet i Finland, Taidemaalariliitto – Målarförbundet ry, Finska Skulptörförbundet rf, Suomen Taidegraafikot – Finlands Konstgrafiker ry, Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto, Fotokonstnärernas förbund rf, MUU ry, Industrikonstförbundet ORNAMO rf och Sarjakuvantekijät ry.

Kuvasto beviljar tillstånd att använda bildkonstverk och administrerar ersättningar för vidareförsäljning av bildkonst samt konstnärskundernas utställningsersättningar. Genom kundavtalet överlåter konstnären till Kuvasto den exklusiva rätten att bevaka användningen av sina verk inom det bevakningsområde som föreningens möte beslutar om. Kuvasto bevakar inte användning som konstnären bekostar själv och inte heller sådant efterbildande som rättsinnehavaren på eget initiativ vill donera till välgörenhet.

I anslutning till Kuvasto verkar också Centralen för visuell konst VISEK. VISEK beviljar årligen stipendier i syfte att främja produktionen av audiovisuell bildkonst och utövandet av digital bildkonst.

Sanasto grundades 2005 med syftet att företräda litterära aktörer. Alla upphovsmän som har publicerat ett skriftligt verk kan bli kund hos Sanasto. Sanasto företräder med stöd av kundavtal ca 5 200 finländska upphovsmän till texter i litterära verk. Dessutom företräder Sanasto utländska upphovsmän med stöd av ömsesidighetsavtal som föreningen ingått med systerorganisationer. Sanasto administrerar dessutom ersättningar för utlåning av verk på allmänna bibliotek, ersättningar för användning av litterära verk i radion och televisionen samt ersättningar för utlåning via statens specialbibliotek Celia och ersättningar för läromedel som säljs med stöd av tvångslicens (Celias läroböcker).

Enligt stadgarna kan Sanasto som föreningens medlem godkänna en registrerad riksomfattande förening vars medlemmar består av författare, översättare, redaktörer, kritiker eller andra litterära aktörer och vars uppgifter omfattar bevakandet av dessa rättsinnehavares i upphovsrättslagstiftningen nämnda rättigheter. Medlemsorganisationerna i Sanasto är Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry samt Suomen tietokirjailijat ry.

Genom kundavtalet får Sanasto rätt att bevilja tillstånd som gäller vidareanvändning av olika publicerade verk, såsom offentliga litterära framföranden. Avtalet begränsar inte upphovsmannens möjligheter att också själv avtala om användningen av sina verk i olika sammanhang. Sanasto får ensamrätt endast inom de avtalslicens- och tvångslicensområden där Sanasto verkar. Inom de övriga områdena för vidareanvändning har Sanasto rätt att parallellt med upphovsmannen avtala om användning av verken. Kundavtalet påverkar inte sådana rättigheter som upphovsmannen har överlåtit till en förläggare genom utgivningsavtal.

Filmex som grundades 2013 är en upphovsrättsorganisation för skådespelare och bevakar skådespelarnas rättigheter särskilt i de nya distributionskanalerna för AV-produktioner. Filmex grundades av Suomen Näyttelijäliitto – Finlands Skådespelarförbund ry och beviljar för skådespelarnas räkning tillstånd som gäller olika sätt att framföra, förmedla och använda audioverk och audiovisuella verk samt olika användningsformer för dem. Genom ett kundavtal som ingås med Filmex överlåter skådespelaren till föreningen med ensamrätt alla ekonomiska rättigheter som tillkommer utövande konstnärer.

Veterligen är inga oberoende förvaltningsorganisationer som avses i direktivet etablerade i Finland.

De kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetssätt

I Finland är den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt relativt långt utvecklad. De finländska och övriga nordiska upphovsrättsorganisationerna har ansetts vara exempel på välskötta kollektiva förvaltningsorganisationer. På grund av det sätt på vilka de kollektiva förvaltningsorganisationerna är organiserade har rättsinnehavarna eller de organisationer som representerar dem haft möjlighet att effektivt påverka de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetssätt. Inom organisationerna har man sett till att ekonomin sköts som sig bör, och i Finland har det inte framkommit fall där medel t.ex. skulle ha förskingrats eller använts lättvindigt till förfång för rättsinnehavarna.

Upphovsrättsersättningarna betalas till rättsinnehavarna i form av direkta ersättningar eller så används de till ändamål som är gemensamma för rättsinnehavarna, såsom stipendier, utbildning eller informationsspridning eller andra slag av kulturfrämjande verksamhet. Upphovsrättsersättningarna fördelas till rättsinnehavarna antingen direkt eller via medlemssammanslutningarna.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna utnyttjar i stor utsträckning informationsteknik vid förvaltningen av information om repertoaren och användningen samt i anknytande redovisnings- och faktureringssystem. Upphovsrättsorganisationerna publicerar regelmässigt sina årsberättelser på sina webbplatser. Där hittar man också organisationernas stadgar. De kollektiva förvaltningsorganisationerna upprätthåller inte någon allmänt tillgänglig databas eller lista över verk eller andra skyddade objekt för vars del en eller flera av rättsinnehavarna inte har identifierats eller inte har nåtts.

Alla kollektiva förvaltningsorganisationer har något förfarande för att hantera klagomål från rättsinnehavare. Hur klagomål hanteras varierar beroende på hur respektive kollektiv förvaltningsorganisation har lagt upp sin verksamhet.

2.3 Lagstiftningen

I Finland är de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet inte föremål för heltäckande särlagstiftning eller myndighetstillsyn. De kollektiva förvaltningsorganisationernas beslutsfattande och medlemmarnas rättigheter styrs i praktiken av föreningslagen (503/1989), eftersom alla de nuvarande finländska kollektiva förvaltningsorganisationerna är registrerade föreningar. Dessutom styrs de kollektiva förvaltningsorganisationernas licensieringsverksamhet på ett allmänt plan genom konkurrenslagen (948/2011), vars efterlevnad Konkurrens- och konsumentverket har tillsyn över. Bokföringen och upprättandet av bokslut styrs genom bokföringslagen (1336/1997), och revisionen styrs genom revisionslagen (1141/2015).

Upphovsrättslagen innehåller särskilda bestämmelser om kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet som avtalslicensorganisationer, varvid de kollektiva förvaltningsorganisationerna är föremål också för en viss grad av tillsyn. Enligt 26 § i upphovsrättslagen kan undervisnings- och kulturministeriet på ansökan godkänna att en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område fungerar som avtalslicensorganisation. När användaren och avtalslicensorganisationen ingår avtal om användning av ett verk som skapats av upphovsmän inom ett visst område anses organisationen i fråga om detta avtal ha rätt att företräda också andra upphovsmän inom samma område. En användare som skaffat

en avtalslicens får i enlighet med tillståndsvillkoren använda alla verk av upphovsmän inom detta område i överensstämmelse med avtalet.

Vid godkännande av en organisation undersöker undervisnings- och kulturministeriet huruvida de förutsättningar som gäller avtalslicensorganisationer uppfylls. Enligt 26 § 2 mom. i upphovsrättslagen ska avtalslicensorganisationen årligen lämna undervisnings- och kulturministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Ministeriet kan också ställa villkor som generellt styr den praktiska avtalsverksamheten. Godkännandet kan återkallas, om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Enligt 19 a § i upphovsrättslagen ska ersättning för utlåning av verk till allmänheten från allmänna bibliotek betalas genom förmedling av en av undervisnings- och kulturministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till från allmänna bibliotek utlånade verk. Undervisnings- och kulturministeriet godkänner på ansökan en organisation som uppfyller kraven enligt lagen för viss tid, högst fem år. I beslutet om godkännande kan tas in villkor som allmänt styr organisationens praktiska verksamhet. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Enligt 26 b § i upphovsrättslagen betalas kompensation för privat kopiering till upphovsmännen genom förmedling av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland använda verk inom ett visst område. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om en dispositionsplan för kompensationsmedlen och övervakar att dispositionsplanen följs i användningen och redovisningen av kompensationen. Vid fördelningen av direkt kompensation ska organisationen bemöta upphovsmännen jämlikt oberoende av om organisationen företräder dem eller det är fråga om utanförstående upphovsmän. Ministeriet har rätt att av organisationen få de uppgifter som behövs för övervakningen.

Enligt 26 j § i upphovsrättslagen godkänner undervisnings- och kulturministeriet på ansökan en organisation som har uppgiften att debitera ersättningarna för vidareförsäljning och redovisa dem för upphovsmännen till bildkonstverk. Godkännandet kan återkallas, om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte har lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta. Undervisnings- och kulturministeriet kan också meddela organisationen närmare föreskrifter om debiteringen av ersättning och om redovisningen av de betalda medlen till upphovsmännen. Ministeriet har rätt att av organisationen få de uppgifter som behövs för tillsynen.

Enligt 47 a § i upphovsrättslagen godkänner undervisnings- och kulturministeriet på ansökan en organisation som uppfyller de krav som ställs i lagen att för en viss tid, högst fem år, debitera och fördela ersättningarna för användning av ljudupptagningar. Organisationen ska årligen lämna undervisnings- och kulturministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Godkännandet kan återkallas, om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte har lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

2.4 Utvecklingen i Europeiska unionen

Europeiska kommissionen antog den 18 maj 2005 en rekommendation om kollektiv gränsöverskridande förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter i samband med lagliga musiktjänster på nätet (2005/737/EG).

Rekommendationen bottnade i att licenser för näträttigheter till musikaliska verk ofta är begränsade till ett särskilt territorium, och för varje rättighet som omfattas av användningen av verk på nätet måste de kommersiella användarna förhandla med kollektiva rättighetsförvaltare i var och en av medlemsstaterna. Eftersom musikaliska verk i allt högre grad utnyttjas på nätet behöver de kommersiella användarna en licenspraxis som är anpassad till den gränslösa internetmiljön, med licenser som omfattar flera länder. Det ansågs därför lämpligt att avge rekommendationer om införande av ett licenssystem som omfattar flera länder för att se till att kommersiella användare får större rättssäkerhet i sin verksamhet och för att gynna utarbetandet av lagliga nättjänster, vilket i sin tur skulle öka inkomsterna för rättsinnehavarna.

Enligt rekommendationen bör rättsinnehavare ha rätt att överlåta förvaltningen av näträttigheter som är nödvändiga för att lagliga musiktjänster på nätet ska kunna drivas, på ett avgränsat område som de själva väljer, till en kollektiv rättighetsförvaltare efter eget val, oberoende av i vilken medlemsstat rättighetsförvaltaren eller rättsinnehavaren är medborgare eller har sin hemvist. Rekommendationen innehöll detaljerade principer för förhållandena mellan rättsinnehavare, kollektiva förvaltningsorganisationer och kommersiella användare.

Åtgärderna i rekommendationen började emellertid inte genomföras i medlemsstaterna. Till följd av ett brett upplagt offentligt samråd år 2010 satte Europeiska kommissionen i gång med att bereda ett direktivförslag om fullbordandet av den inre marknaden med avseende på kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

2.5 Bedömning av nuläget

Allmänt

I Finland finns inte speciallagstiftning om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Lagstiftningen innehåller inte bestämmelser som skulle trygga rättsinnehavarnas rättigheter och intressen tillräckligt i överensstämmelse med direktivet. I den ingår inte heller bestämmelser för detaljerad reglering så som direktivet förutsätter av de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till rättsinnehavarna och till andra kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka representationsavtal har ingåtts samt till användarna. Lagstiftningen i Finland inbegriper inte heller bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk.

Mer detaljerad reglering behövs med avseende på kraven i direktivet i fråga om bl.a. de kollektiva förvaltningsorganisationernas förvaltning, beslutsförfaranden, stadgar och licensieringsvillkor samt i fråga om medlemskap och tillsyn. Också de krav i direktivet som handlar om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk förutsätter nya bestämmelser.

Den nya lagstiftning som behövs gäller inte alls upphovsrättens substans, frånsett bestämmelserna om licensieringsvillkor för verk eller andra skyddade objekt enligt artikel 16.2 i direktivet. Med avseende på den behövliga lagstiftningens omfattning och innehåll är den överskådligaste regleringsmodellen att det stiftas en ny särskild lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Samma regleringsmodell tillämpades år 2013, när Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/28/EU om viss tillåten användning av anonyma verk genomfördes. Vad beträffar

artikel 16.2 i direktivet om kollektiv förvaltning skulle ett möjligt alternativ vara att placera bestämmelserna i upphovsrättslagen. På grund av de konkurrensrättsliga elementen i artikeln har den tydligaste lösningen ansetts vara att bestämmelserna i artikeln genomförs som en del av lagförslaget i propositionen.

Myndighetstillsyn

Upphovsrättslagens bestämmelser om undervisnings- och kulturministeriets behörighet att ha tillsyn över de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet gäller bara vissa kollektiva förvaltningsorganisationer och endast till den del den kollektiva förvaltningsorganisationen fungerar som avtalslicensorganisation, administrerar ersättningar för vidareförsäljning av konstverk, utlåning, användning av ljudupptagningar eller fördelar kompensationsavgifter för privatkopiering.

I Finland förekommer inte myndighetstillsyn som uppfyller direktivets krav.

Tvistlösning

Artikel 34 innehåller bestämmelser om förfaranden för alternativ tvistlösning. Enligt punkt 1 i artikeln får medlemsstaterna föreskriva att tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer, medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer, rättsinnehavare eller användare rörande bestämmelser i nationell rätt som antagits enligt kraven i direktivet kan bli föremål för ett snabbt, oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning. Direktivet förutsätter därmed inte att medlemsstaterna ordnar förfaranden för alternativ tvistlösning när det gäller sådana tvister, men medlemsstaterna får ordna sådana om de så önskar.

Enligt artikel 34.2 ska medlemsstaterna se till att vissa tvister som berör en kollektiv förvaltningsorganisation som utfärdar eller erbjuder sig att utfärda gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk kan bli föremål för ett oberoende och opartiskt förfarande för alternativ tvistlösning. Den andra parten i en tvist kan vara en faktisk eller potentiell leverantör av nättjänster, en eller flera rättsinnehavare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Med avseende på de tvister som avses i bestämmelsen bör medlemsstaterna möjliggöra ett förfarande för alternativ tvistlösning för att uppfylla direktivets krav.

Enligt lagstiftningen i Finland kan alla tvister där förlikning är möjlig avgöras genom ett förfarande för alternativ tvistlösning. De allmännast förekommande förfarandena är förlikningsförfarande och skiljeförfarande. Alternativ tvistlösning kan tillgripas, om parterna har kommit överens om det. I avtalsvillkoren är det numera brukligt att fastställa att parterna ska försöka lösa meningsskiljaktigheter kring avtal förhandlingsvägen. Om förhandlingarna inte leder till resultat går tvisten utgående från parternas önskemål till förlikningsförfarande under ledning av en domstol eller en privat aktör, eller enligt vissa regler till skiljeförfarande. Parterna försöker undvika att tvister behandlas genom normalt domstolsförfarande, eftersom rättegångskostnaderna blir höga och rättegångarna drar ut på tiden.

Som förfarande för alternativ tvistlösning kan parterna i Finland numera välja också domstolsmedling som den offentliga sektorn organiserar. Bestämmelser om förlikning i allmänna domstolar finns i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (394/2011). I lagen föreskrivs dessutom om stadfästelse av förlikning vid medling utanför domstol så att den blir verkställbar.

Förutsättningarna för medling i domstol är att saken är lämplig för medling och att medlingen är ändamålsenlig med hänsyn till parternas yrkanden. Medlingen i domstol inleds på ansökan

av en part eller parterna i tvisten och kräver samtycke av bägge parter. Medlaren ska vara domare, och domaren kan med parternas samtycke anlita ett sakkunnigt biträde. En förlikning får inte stadfästas om den strider mot lag eller är uppenbart oskälig eller om den kränker en utomståendes rätt eller inte kan verkställas på det sätt som föreskrivs i utsökningsbalken (705/2007). Vid medling i domstol svarar en part själv för sina kostnader. Kostnaderna hålls skäliga, i synnerhet om parten inte anlitar ett biträde.

Finlands Advokatförbund tillhandahåller ett förlikningsförfarande där en advokat som genomgått förbundets medlingsutbildning bistår parterna vid frivilliga och konfidentiella överläggningar vars syfte är att uppnå förlikning. Advokatförbundet har fastställt regler för förlikningsförfarandet och för en förteckning över medlare. Medlaren kan inte meddela villkor eller avgöranden som är bindande för parterna. Medlarna fastställer själva debiteringsgrunderna för sitt arvode.

Centralhandelskammaren tillhandahåller ett förlikningsförfarande vars syfte är att underlätta tvistlösning för företag i alla storlekar. Förlikningsreglerna publicerades i maj 2016. Avsikten är att reglerna ska utgöra ett flexibelt ramverk inom vilket medlaren och parterna på det sätt som är bäst lämpat i respektive fall kan försöka nå en försonlig lösning i tvisten. Centralhandelskammarens skiljedomsinstitut administrerar förlikningsförfarandet i enlighet med förlikningsreglerna och utser en medlare, om parterna så önskar.

Medlaren kan inte meddela sådana villkor eller avgöranden som är bindande för parterna. Förlikningen grundar sig på frivillighet och syftar till att åstadkomma förlikning, som skrivs in i ett förlikningsavtal. Förlikningsavtalet kan fastställas i domstol eller genom en skiljedom, varvid det blir verkställbart. Om parterna inte når samförstånd i ärendet, kan meningsskiljaktigheten avgöras genom domstols- eller skiljeförfarande eller genom något annat förfarande som lämpar sig för avgörande av meningsskiljaktigheten.

I avtalsvillkoren kan det fastställas att avtalstvister ska avgöras genom skiljeförfarande i stället för i domstol. I Finland tillämpas på förfarandet i regel antingen lagen om skiljeförfarande (967/1992) eller Centralhandelskammarens skiljedomsinstituts skiljedomsregler. Skiljeförfarandet är ett snabbt och konfidentiellt alternativ som är avsett särskilt för tvister inom affärslivet. En skiljedom är ett för parterna rättsligt bindande verkställbart avgörande, och ändring i skiljedomen får inte sökas vad gäller avgörandet i sak. New York-konventionen av den 10 juni 1958 om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar (FördrS 5/1969), som en majoritet av staterna har tillträtt, innehåller bestämmelser om erkännande och verkställighet av skiljedomar. Enligt lagen om skiljeförfarande ska ersättningen till skiljemännen vara skälig. Vid ett förfarande som följer Centralhandelskammarens regler fastställer skiljenämnden skiljemännens arvoden.

Lagstiftningen i Finland uppfyller kravet i artikel 34.2 på att ordna ett förfarande för alternativ tvistlösning och går längre än direktivets minimikrav på så sätt att förfarandet för alternativ tvistlösning är tillgängligt också vid tvister enligt artikel 34.1 och andra tvister där förlikning är möjlig. Tvister som gäller kollektiv förvaltning av upphovsrätt kan, om parterna så önskar, bli föremål för förliknings- eller skiljeförfarande. Om parterna inte har kommit överens om förfarandet för alternativ tvistlösning eller om en part vägrar att samtycka till det, går det alltid att vända sig till domstol.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Allmänt

Syftet med propositionen är att i Finland genomföra bestämmelserna i direktivet om kollektiv förvaltning. I Finland finns det för närvarande inte sådan lagstiftning om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter där det skulle falla sig naturligt att inlemma de bestämmelser som direktivets genomförande förutsätter. Det är anledningen till att det i propositionen föreslås att en lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt stiftas (lagförslag 1).

Direktivet är till sin karaktär ett minimiharmoniseringsdirektiv som tillåter också utförligare reglering i medlemsstaterna.

Lagens tillämpningsområde föreslås omfatta sammanslutningar och stiftelser vars enda eller huvudsakliga syfte är att kollektivt förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter för rättsinnehavarnas gemensamma räkning. Enligt skäl 2 i direktivets ingress inbegriper förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter bl.a. beviljande av licenser till användare, revision av användare, granskning av hur rättigheterna används, säkerställande av upphovsrätt och närstående rättigheter, inkassering av upphovsrättsersättningar från nyttjande av rättigheter och fördelning av dessa till rättsinnehavare. Licensiering kan anses vara den kärnuppgift i samband med kollektiv förvaltning som de övriga funktionerna är uppbyggda kring.

I lagen och direktivet delas sammanslutningar och stiftelser som bedriver kollektiv förvaltning in i kollektiva förvaltningsorganisationer och oberoende förvaltningsorganisationer. Kännetecknet för en kollektiv förvaltningsorganisation är att rättsinnehavarna äger eller har bestämmande inflytande i den eller att den inte drivs i vinstsyfte. Oberoende förvaltningsorganisationer är vinstdrivande, och rättsinnehavare varken äger dem eller har bestämmande inflytande i dem. Lagen föreslås gå utöver minimikraven i direktivet genom att vissa lagbestämmelser utsträcks också till oberoende förvaltningsorganisationer i den mån det kan anses vara ändamålsenligt och möjligt. Med avseende på konkurrensneutraliteten kan det anses vara viktigt att regleringen om oberoende förvaltningsorganisationer och kollektiva förvaltningsorganisationer är så jämlik som möjligt.

I direktivet beaktas det inte direkt att också en kollektiv förvaltningsorganisations medlemssammanslutningar som den kollektiva förvaltningsorganisationen varken äger eller har bestämmande inflytande i kan delta i den kollektiva förvaltningen. Av direktivet framgår emellertid tydligt principen att utgångspunkten bör vara att reglerna i direktivet inte kringgås och att de tillämpas så fullständigt som möjligt på all kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Därför ska direktivets bestämmelser tillämpas oberoende av den associationsform som valts. Eftersom stiftelser inte har medlemmar kan direktivets bestämmelser om medlemmarnas rättigheter inte tillämpas på dem. Trots det förutsätter direktivet att medlemsstaterna utvecklar en lösning för att säkerställa att också kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av stiftelse agerar i enlighet med rättsinnehavarnas intressen. Bestämmelserna i artikel 5 om rättsinnehavarnas rättigheter är till sin karaktär av det slaget att de bör tillämpas också i förhållande till sådana medlemssammanslutningar i kollektiva förvaltningsorganisationer som fungerar som mellanhand vid befullmäktigandet.

Enligt skäl 12 i direktivets ingress påverkar direktivet inte medlemsstaternas ordningar för förvaltning av rättigheter, såsom systemet med avtalslicenser enligt upphovsrättslagen. Detta innebär inte att direktivet inte till några som helst delar är tillämpligt i situationer där en upphovsrättsorganisation har fått fullmakt att agera för rättsinnehavares räkning. I en avtalslicenssituation är förhållandet mellan upphovsrättsorganisationen och rättsinnehavaren inte nödvän-

digtvis sådant att det är möjligt att tillämpa alla bestämmelser om rättsinnehavarnas rättigheter och beslutanderätt eller om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att ge information. Däremot föreligger i sådana situationer inga problem när det gäller t.ex. att sammanställa årliga insynsrapporter. För att avtalslicenssystemets funktion inte ska äventyras utgår den föreslagna lagen från att lagen inte tillämpas på beslut om godkännande av kollektiva förvaltningsorganisationer som undervisnings- och kulturministeriet har fattat med stöd av upphovsrättslagen och åtgärder som baserar sig på detta.

3.2 Rättsinnehavarnas rättigheter

I 2 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om rättsinnehavarnas rättigheter i förhållande till sammanslutningar och stiftelser som bedriver kollektiv förvaltning. Genom bestämmelserna insnävas de kollektiva förvaltningsorganisationernas möjligheter att begränsa rättsinnehavarnas handlingsfrihet och stärks rättsinnehavarnas självbestämmanderätt, i praktiken alltså rätten att välja bosättningsland, idka näring och besluta på vilket sätt och hur deras upphovsrätter ska förvaltas.

I överensstämmelse med direktivets krav förstås med rättsinnehavare i lagförslaget både dem som enligt upphovsrättslagen är upphovsmän eller innehar en närstående rättighet och dem till vilken upphovsrätten eller den närstående rättigheten har övergått genom avtal eller arv eller som med stöd av ett avtal om nyttjande av rättigheter har rätt till en andel av upphovsrättsintäkterna. Den främsta kategorin av rättsinnehavare som agerar med stöd av rättigheter som överlåtits genom avtal är förläggare.

Enligt lagförslaget ska kollektiva förvaltningsorganisationer agera i bästa intresse för de rättsinnehavare vars rättigheter de representerar. En kollektiv förvaltningsorganisation får inte heller ålägga rättsinnehavare skyldigheter som inte behövs för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter. Det är fråga om en allmän klausul där jämvikten mellan rättsinnehavarnas respektive de kollektiva förvaltningsorganisationernas rättigheter och intressen uttrycks.

Enligt förslaget ska en rättsinnehavare ha rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation oberoende av var han eller hon bor, är etablerad eller idkar näring. En kollektiv förvaltningsorganisations möjligheter att vägra förvalta en rättsinnehavares rättigheter begränsas. Rättsinnehavarnas etableringsfrihet tryggas också genom en bestämmelse enligt vilken möjligheten för rättsinnehavare att kommunicera med den kollektiva förvaltningsorganisationen på elektronisk väg bör tryggas.

Rättsinnehavarna föreslås också ha rätt att bestämma till vilken del de vill överlåta sina rättigheter för att förvaltas kollektivt respektive förbehålla sig rättigheterna. Rättsinnehavarnas rätt att återkalla en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning tryggas, och de kollektiva förvaltningsorganisationernas möjligheter att ställa villkor för återkallelse av fullmakter begränsas.

Tillämpningen av rättsinnehavarnas rättigheter bör vara i balans med den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsmöjligheter.

Direktivbestämmelserna om rättsinnehavarnas rättigheter lämnar just inte något nationellt spelrum, även om det i fråga om t.ex. avslutandet och återtagandet av rättigheter är möjligt att ange snävare begränsningar än i direktivet när det gäller de kollektiva förvaltningsorganisationernas möjlighet att ställa villkor för uppsägningar. I propositionen tillgodoses rättsinnehavarnas språkliga intressen genom att det föreskrivs om rättsinnehavarnas rätt att sköta ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och att av en kollektiv förvaltningsorganisation få

lagstadgad information på finska eller svenska efter eget val. På vissa punkter i lagförslaget har det uttryckligen beaktats och preciserats att bestämmelsen gäller också kollektiva förvaltningsorganisationers medlemssammanslutningar i förhållande till rättsinnehavare. På så sätt har man velat trygga rättsinnehavarnas ställning också i sådana fall där en fullmakt att förvalta upphovsrätt eller en närstående rättighet ges via en medlemssammanslutning, och man därigenom velat säkerställa att de centrala skyldigheter som följer av direktivet inte kan kringgås.

3.3 Tryggande av medlemmarnas beslutanderätt

I 3 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om rättsinnehavarnas rätt att bli medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation när organisationens medlemskapsvillkor uppfylls och bestämmelser om medlemmarnas rätt att utöva sin beslutanderätt i organisationen. Syftet med bestämmelserna är att trygga den beslutanderätt i den kollektiva förvaltningsorganisationen som tillkommer medlemmar vilka företräder rättsinnehavare.

Syftet med direktivet är till denna del att trygga rättsinnehavarnas möjligheter att påverka förvaltningen av sina rättigheter och säkerställa att de kollektiva förvaltningsorganisationerna på allt sätt agerar i överensstämmelse med deras intressen och vilja. I direktivet betonas dels att de olika rättsinnehavarkategorierna bör vara representerade i organisationens beslutsfattande och att principen om icke-diskriminering bör följas, dels att medlemmarnas beslutanderätt bör tillgodoses de facto och effektivt. Med avseende på gränsöverskridande situationer har särskilt beaktats möjligheten att anlita ett ombud som deltar i stämman för rättsinnehavarens räkning och rättsinnehavarnas möjligheter att delta i beslutsfattandet genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel.

De föreslagna bestämmelserna kompletterar lagstiftningen om föreningar, andelslag, aktiebolag, europaandelslag och europabolag, och i syfte att trygga rättsinnehavarnas intressen begränsar de stämmans möjligheter att delegera beslutanderätt till styrelsen eller andra organ när det gäller viktiga ärenden.

3.4 Bevakning av medlemmarnas intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer

I 4 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om den övervakningsfunktion som anges i direktivet och om en årlig individuell redogörelse. Övervakningsfunktionen har till uppgift att kontinuerligt övervaka hur personer som leder den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet fungerar och hur de uppfyller sina plikter. Övervakningsfunktionen relaterade i det ursprungliga direktivförslaget starkt till sammanslutningar som tillämpar ett system med dualistisk styrelse, dvs. har både styrelse och förvaltningsråd. De slutliga formuleringarna i direktivet möjliggör att direktivet tillämpas på sammanslutningar som organiserats enligt ett monistiskt system och som alltså har enbart en styrelse. En förutsättning torde ändå vara att varje kollektiv förvaltningsorganisation förutom en styrelse har en person som ansvarar för den kollektiva förvaltningsorganisationens dagliga ledning och inför styrelsen svarar för att ledningen av sammanslutningens dagliga affärsverksamhet sker i överensstämmelse med direktivets bestämmelser.

Alternativen vid genomförande av direktivet har varit en i organisatoriskt hänseende fri reglering där de kollektiva förvaltningsorganisationerna själva ansvarar för att övervakningsfunktionen ordnas på ett sätt som fyller kraven i lagstiftningen och en i organisatoriskt hänseende bunden reglering där det organisatoriskt definieras hur övervakningsfunktionen ska ordnas. Mot det förstnämnda alternativet talar kraftigt den omständigheten att det i en situation där regleringen i organisatoriskt hänseende är fri är oklart vilken behörighet och vilket ansvar ett av den kollektiva förvaltningsorganisationen eventuellt nyinrättat organ har i förhållande till

sammanslutningens eller stiftelsens lagstadgade organ. En i organisatoriskt hänseende fri reglering kan också innebära att den kollektiva förvaltningsorganisationen kan besluta att en del av styrelseledamöterna fungerar som i direktivet avsedd övervakningsfunktion, medan en annan del svarar för den kollektiva förvaltningsorganisationens dagliga ledning. I en sådan situation är det oklart vilken juridisk betydelse åtskiljandet av styrelseledamöternas roller har.

Därför anges det i lagförslaget att styrelsen ska fungera som övervakningsorgan i kollektiva förvaltningsorganisationer med en monistisk styrelsemodell, medan förvaltningsrådet ska fungera som övervakningsorgan i kollektiva förvaltningsorganisationer med en dualistisk styrelsemodell. I kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av stiftelse föreslås förvaltningsrådet svara för bevakningen av rättsinnehavarnas intressen i stiftelsens beslutsfattande. För att den i direktivet angivna förutsättningen att ledningen av affärsverksamheten ska åtskiljas från övervakningsfunktionen ska uppfyllas tillräckligt inom olika associationsformer innehåller lagförslaget en bestämmelse som förpliktar kollektiva förvaltningsorganisationer att ha en verkställande direktör som svarar för ledningen av affärsverksamheten.

Syftet med lagförslagets bestämmelse om en individuell redogörelse som årligen ska ges till stämman är att främja öppenheten beträffande bindningar och individuella förmåner för dem som ingår i organisationens ledning och att undvika intressekonflikter.

3.5 Förvaltning av upphovsrättsersättningar

I 5 kap. i lagförslaget föreslås bestämmelser om inkassering och förvaltning av upphovsrättsersättningar samt om redovisning av dem till rättsinnehavarna direkt eller via en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller en medlemssammanslutning. Kapitlet innehåller också bestämmelser om avdrag och användning av dem.

Avsikten med bestämmelserna är att säkerställa att de kollektiva förvaltningsorganisationerna förvaltar upphovsrättsersättningarna ansvarsfullt och transparent och att de ersättningsberättigade får sina upphovsrättsersättningar rättidigt. Bestämmelserna inbegriper också en skyldighet att vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera och nå rättsinnehavarna så att ersättningarna kan redovisas.

I detta sammanhang har det nationella spelrummet utnyttjats för att trygga rättsinnehavarnas intressen och tydliggöra direktivets bestämmelser. I direktivet definieras det inte hur man kan bedöma huruvida en kollektiv förvaltningsorganisation har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera rättsinnehavare. Därför har det i lagförslaget skrivits in en princip enligt vilken hänsyn när åtgärdernas tillräcklighet bedöms ska tas till rättsinnehavarens ekonomiska intressen, förekomsten av informationskällor som gör det möjligt att identifiera och nå rättsinnehavare samt kostnaderna för att identifiera och nå rättsinnehavare. Vidare föreslås det att den kollektiva förvaltningsorganisationen ska informera om det förfarande som den iakttar för att identifiera och nå rättsinnehavare.

3.6 Förvaltning av rättigheter med stöd av representationsavtal

I 6 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om förvaltning av rättigheter med stöd av ett representationsavtal genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att licensiera verk som ingår i den förstnämnda organisationens repertoar. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen inte diskriminerar den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen och de rättsinnehavare som denna företräder. De föreslagna bestämmelserna gäller

avdrag som tillämpas i fråga om representationsavtal och rättidig redovisning av upphovsrättsersättningar.

3.7 Förhållande till användarna

I 7 kap. i lagförslaget föreskrivs det om de kollektiva förvaltningsorganisationernas förhållande till användarna. Här ingår bestämmelser om skyldigheten att föra förhandlingar i ärligt uppsåt och skyldigheten för kollektiva förvaltningsorganisationer att erbjuda en licens eller motivera beslut att avslå begäran om licens. Enligt bestämmelserna ska licensieringsvillkoren baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier som användarna ska informeras om. Dessutom föreskrivs det i bestämmelserna närmare om de licensieringsvillkor som ska tillämpas.

I praktiken utgår direktivet från att kollektiva förvaltningsorganisationer ska erbjuda licenser på icke-diskriminerande villkor, om de inte har objektivt grundade skäl att vägra. Detta ligger i både användarnas och rättsinnehavarnas intresse.

För att nya innovativa tjänster ska främjas föreslås ett undantag enligt vilket en kollektiv förvaltningsorganisation kan bevilja användningstillstånd för sådana nya tjänster under en viss tid utan att binda sig till de tariffer eller tariffkriterier som den har använt.

Vidare föreslås bestämmelser som har syftet att trygga användarnas möjlighet att kommunicera med de kollektiva förvaltningsorganisationerna på elektronisk väg och rapportera användningen på överenskommet sätt. I propositionen tillgodoses användarnas språkliga intressen genom att det föreskrivs om användarnas rätt att sköta ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och att av en kollektiv förvaltningsorganisation få lagstadgad information på finska eller svenska efter eget val.

Bestämmelserna syftar till att trygga användarnas ställning i förhållande till de kollektiva förvaltningsorganisationerna, som i allmänhet har en dominerande marknadsställning.

3.8 Insyn och informationsplikt

I 8 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att på sin webbplats med avseende på rättsinnehavare, befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer och användare offentliggöra och uppdatera information om organisationen och dess verksamhetsprinciper samt skyldighet att lämna uppgifterna till den myndighet som utövar tillsyn över lagtillämpningen. I lagen föreslås en skyldighet att publicera dessa uppgifter på både finska och svenska. Bestämmelserna upptar också en skyldighet att sammanställa och publicera en årlig insynsrapport som innehåller de uppgifter som anges i bilagan till direktivet. Insynsrapporten inbegriper en särskild rapport om de sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster som organisationen tillhandahåller.

Bestämmelserna har syftet att säkerställa att de kollektiva förvaltningsorganisationerna fungerar öppet och transparent.

3.9 Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk

Tillämpningsområde

I 9 kap. i lagförslaget finns bestämmelser om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. Ett särskilt tillämpningsområde hänför sig till kapitlets bestämmelser,

vilka motsvarar bestämmelserna i avdelning III i direktivet: kapitlet tillämpas endast på kollektiva förvaltningsorganisationer som licensierar musikaliska verk och enbart när de beviljar leverantörer av nättjänster gränsöverskridande licenser.

Vidare framgår av skäl 40 i direktivets ingress att avsikten inte är att tillämpa bestämmelserna i avdelning III på nättjänster som enbart tillhandahåller tillgång till musikaliska verk i form av notblad. Det bör föreskrivas på lagnivå om denna begränsning av tillämpningsområdet. Dessutom framgår av artikel 32 att det inte är meningen att genom bestämmelserna i avdelning III påverka avtalsförhållandet mellan sändarföretag och kollektiva förvaltningsorganisationer. I övrigt avses bestämmelserna i kapitlet gälla tillhandahållandet av såväl musiktjänster som audiovisuella nättjänster där musikaliska verk ingår.

Krav på kollektiv förvaltning av näträttigheter till musikaliska verk

Avdelning III i direktivet, som ligger till grund för 9 kap. i lagförslaget, har syftet att skapa förutsättningar för licensiering av näträttigheter till musikaliska verk på den digitala inre marknaden. Avsikten är att det vid gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk ska tas i bruk elektroniska förfaranden för att effektivisera licensieringen av verk samt rapporteringen av användningen, faktureringen och redovisningen.

Bestämmelserna i 9 kap. ställer därmed större krav på en kollektiv förvaltningsorganisation som bedriver gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk än motsvarande bestämmelser, särskilt i 5—8 kap. i lagförslaget, som bottnar i avdelning II i direktivet. En kollektiv förvaltningsorganisation som bedriver gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk ska därför utöver de andra bestämmelserna i lagförslaget tillämpa också de särskilda bestämmelser som det föreskrivs om i 9 kap.

Bestämmelserna i avdelning III är mycket detaljerade men lämnar rum för tolkning när det gäller exakt vad som förutsätts av kollektiva förvaltningsorganisationer för att de ska uppfylla kraven i direktivet. Detta framgår t.ex. av de bestämmelser där kollektiva förvaltningsorganisationer förutsätts ha ”tillräckliga” förutsättningar för att hantera gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk samt av hänvisningarna till ”branschnormer och branschförfaranden” som inte definieras mer ingående i direktivet och som inte nödvändigtvis existerar ännu utan håller på att tas fram.

I direktivets karaktär förefaller det ingå en tanke att regleringsramarna skapar förutsättningar för att utveckla de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. När den kollektiva förvaltningen av musikaliska verk har nått en viss nivå kan större effektivitetskrav ställas. Här ingår också en tidsdimension; med tiden fortsätter den kollektiva förvaltningen att utvecklas, varvid kraven på den kan komma att ändras.

Ur myndighetstillsynsperspektiv är det till denna del en utmaning att fastslå och ha tillsyn över de krav som ställs i direktivet. För att direktivets syfte ska nås föreslås det att ett samarbetsorgan, en delegation för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt, tillsätts och ges möjlighet att lämna rekommendationer om tillämpningen av lagen.

Genom delegationen uppnås allra bäst direktivets syfte att sammanjämka rättsinnehavarnas och användarnas förväntningar och förhoppningar beträffande kollektiv förvaltning och de kollektiva förvaltningsorganisationernas möjligheter att infria dem. Tillsättandet av delegationen får stöd också av artikel 38 i direktivet, som innehåller bestämmelser om samarbete på EU-nivå för utvecklandet av gränsöverskridande licensiering. Om delegationens uppgifter, mandattid och sammansättning föreskrivs i 10 kap. och genom förordning av statsrådet.

I anslutning till verkställigheten av 9 kap. förbehålls till viss del också möjligheten att genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet utfärda närmare bestämmelser om tillämpningen av bestämmelserna.

Tillträde till gränsöverskridande licensiering

De viktigaste bestämmelserna i 9 kap. i lagförslaget gäller en mekanism för att effektivisera den gränsöverskridande licensieringen av näträttigheter till musikaliska verk. När det gäller musikaliska verk har licensieringen av hävd baserat sig på landsspecifika användningstillstånd. Det har varit arbetskrävande och komplicerat att förvärva rättigheter som gäller gränsöverskridande nättjänster. I avsikt att underlätta detta innehåller avdelning III i direktivet en mekanism där det genom frivillig aggregering av repertoaren är möjligt att tillhandahålla en bredare repertoar för leverantörer av nättjänster.

För att det ska vara möjligt att effektivt säkerställa tillträdet till gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk också när det gäller små och mindre kända repertoarer åläggs i direktivet sådana kollektiva förvaltningsorganisationer som redan bedriver gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk att på begäran av en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation representera dennas repertoar. Enligt direktivet ska en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation på lika villkor bevilja licenser som gäller den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar.

I lagförslaget finns också närmare bestämmelser om den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens och den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens skyldigheter samt om de grunder på vilka en kollektiv förvaltningsorganisation kan vägra att åta sig att förvalta en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisations repertoar för licensiering.

För att rättsinnehavarnas rätt att få tillträde till gränsöverskridande licensiering ska kunna tryggas upptar lagförslaget också en bestämmelse enligt vilken rättsinnehavarna har rätt att också delvis återkalla en fullmakt som har getts till en kollektiv förvaltningsorganisation, med andra ord rätt att återkalla den endast i fråga om gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk, om den kollektiva förvaltningsorganisationen själv inte erbjuder gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk.

3.10 Myndighetstillsyn

Allmänt

I 10 kap. i lagförslaget föreskrivs det om tillsynsmyndighetens uppgifter och behörighet samt behandling av ärenden och rätt att använda administrativt tvång. I kapitlet föreslås också bli föreskrivet om en delegation för utveckling av kollektiv förvaltning, som avses verka i anslutning till tillsynsmyndigheten.

Enligt direktivet ska varje medlemsstat utse en behörig myndighet som för det första ska säkerställa att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i medlemsstaten följer de nationella bestämmelser som har utfärdats med stöd av direktivet. Medlemsstaterna ska se till att det i bruk finns förfaranden med vars hjälp tillsynsmyndigheten kan underrättas om verksamhet eller omständigheter som anses strida mot direktivet och den nationella lagstiftning som utfärdats med stöd av direktivet. Myndigheten ska ha makt att ålägga sanktioner som är effektiva, proportionella och avskräckande och att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de nationella bestämmelser som har utfärdats med stöd av direktivet iakttas.

Den behöriga myndigheten är enligt direktivet dessutom skyldig att besvara begäranden från en myndighet i en annan medlemsstat om information och att senast den 10 oktober 2017 förse kommissionen med en rapport om läget för och utvecklingen av gränsöverskridande licensiering, och att även i övrigt delta i samarbetet och informationsutbytet mellan de behöriga myndigheterna och kommissionen om läget för och utvecklingen av gränsöverskridande licensiering. Bland tillsynsmyndighetens uppgifter ingår också att delta i en expertgrupp som består av företrädare för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna. Expertgruppen ska undersöka direktivets inverkan på den inre marknaden och belysa eventuella svårigheter, anordna samråd om alla frågor som uppstår i samband med tillämpningen av direktivet och underlätta informationsutbyte om bl.a. relevant utveckling i lagstiftning och rättspraxis.

Enligt direktivet ska medlemsstaterna förse kommissionen med en förteckning över kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på deras territorier och uppdatera den. Fullgörandet av skyldigheten förutsätter att tillsynsmyndigheten har aktuella uppgifter om de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Finland. Därför åläggs de kollektiva förvaltningsorganisationerna i lagförslaget en skyldighet att göra en anmälan till Patent- och registerstyrelsen, som fungerar som tillsynsmyndighet. Även oberoende förvaltningsorganisationer som är etablerade i Finland avses bli anmälningsskyldiga. Avsikten med anmälningsskyldigheten är att tillsynsmyndigheten ska ha kännedom om vilka kollektiva förvaltningsorganisationer som verkar i Finland.

Tillsynsmyndigheten

Det föreslås att Patent- och registerstyrelsen ska vara tillsynsmyndighet i Finland. Patent- och registerstyrelsen har redan från förut uppgifter som anknyter till tillsyn över stiftelser. Dessutom har Patent- och registerstyrelsen från och med den 1 januari 2016 skött revisionstillsynen, som inbegriper den allmänna styrningen och utvecklingen av revision samt deltagande i det internationella tillsynssamarbetet. Dessa funktioner stöder det nya tillsynsuppdrag som nu inrättas. Vidare förfogar Patent- och registerstyrelsen redan inom ramen för de nuvarande resurserna över sådan konkurrensrättslig kompetens som är till nytta vid verkställigheten av den föreslagna lagen.

Med avseende på ordnandet av tillsynsmyndighetsfunktionen övervägdes också andra alternativ, i synnerhet undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriet har redan från förut tillsynsuppgifter som baserar sig på upphovsrättslagen. De hänför sig till bl.a. godkännande av kollektiva förvaltningsorganisationer som vill fungera som avtalslicensorganisation och tillsyn över organisationernas verksamhet till denna del.

Att kombinera rollen av tillsynsmyndighet med undervisnings- och kulturministeriets övriga uppgifter skulle emellertid vara problematiskt. Från grundlagssynpunkt skulle det vara ett problem att en myndighet som enligt förslaget ska kunna utfärda förordningar om kollektiv förvaltning samtidigt skulle verkställa förordningarna. Uppdraget som tillsynsmyndighet skulle inverka också på utförandet av ministeriets övriga uppgifter, t.ex. beredningen av nationell reglering samt förhandlingar om internationella avtal och EU-lagstiftning. De nämnda uppgifterna förutsätter ofta kontinuerlig växelverkan och ett nära samarbete både med kollektiva förvaltningsorganisationer och med användare och rättsinnehavare. I en sådan situation skulle det vara utmanande att hålla en tillräcklig distans mellan tillsynsmyndighetsverksamheten och de kollektiva förvaltningsorganisationerna. För de kollektiva förvaltningsorganisationerna skulle det också kunna vara oklart i vilken egenskap ministeriet kontaktar dem vid respektive tillfälle. Vidare skulle den omständigheten att ministeriet är politiskt styrt förutsätta särarrangemang för ordnandet av en trovärdig myndighetstillsyn.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att fastän myndighetstillsyn som är förenlig med den föreslagna lagen i och för sig skulle kunna ordnas i anslutning till undervisnings- och kulturministeriet och en sådan lösning skulle kunna anses vara ett helt naturligt alternativ i Finland, skulle genomförandet av detta alternativ ha förutsatt vissa specialarrangemang och försiktighetsåtgärder.

Avgörandet att Patent- och registerstyrelsen ska vara tillsynsmyndighet är också i linje med de allmänna principerna för arbetsfördelning inom statsförvaltningen Enligt dem har ministerierna hand om lagstiftning och ärenden av strategisk betydelse, medan verkställigheten av och tillsynen över bestämmelser placeras på ämbetsverksnivå när det är möjligt.

Som helhet betraktat och med beaktande av de synpunkter som framförts i Patent- och registerstyrelsens samt arbets- och näringsministeriets utlåtanden bör det anses att Patent- och registerstyrelsen är den aktör i Finland som är lämpligast när det gäller att sköta uppdraget som tillsynsmyndighet enligt denna lag.

I EU:s övriga medlemsstater är det antingen ett ministerium eller den nationella myndighet som motsvarar Patent- och registerstyrelsen som fungerar eller kommer att fungera som tillsynsmyndighet. Patent- och registermyndigheten avses t.ex. i Estland och Sverige sköta uppdraget som den i direktivet avsedda tillsynsmyndigheten. I Danmark däremot hör myndighetstillsynen till kulturministeriets ansvarsområde.

Andra alternativa tillsynsmyndigheter hade varit Konkurrens- och konsumentverket samt Centret för konstfrämjande och utbildningsstyrelsen; de två sistnämnda ämbetsverken lyder under undervisnings- och kulturministeriet. En tillsynsuppgift av detta slag skulle vara helt främmande för Centret för konstfrämjande och utbildningsstyrelsen. När det gäller Konkurrens- och konsumentverket kan det däremot konstateras att avgöranden som Europeiska unionens domstol har träffat i konkurrensrättsliga mål ligger till grund för ett stort antal av bestämmelserna i direktivet. Många av bestämmelserna och tolkningarna av dem har därmed beröringspunkter med konkurrensrätten.

Konkurrens- och konsumentverket har då och då behandlat konkurrensrättsliga ärenden som hänför sig till kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Vidare baseras särskilt 35 och 36 § i lagförslaget i stor utsträckning på konkurrensrättsliga regler. Det skulle emellertid vara rätt så främmande för Konkurrens- och konsumentverket att behandla t.ex. en rättsinnehavares begäran om åtgärder som rör brister i en kollektiv förvaltningsorganisations förfaranden gällande exempelvis medlemmars möjligheter att delta i beslutsfattande eller organisationens hantering av upphovsrättsersättningar. Att ge myndighetstillsynen i uppdrag åt Konkurrens- och konsumentverket skulle också innebära att Konkurrens- och konsumentverket börjar uttolka speciallagstiftning som reglerar marknaden; detta kunde anses vara problematiskt. Därför har man utgått ifrån att tillsyn som grundar sig på särskild marknadsreglering anförtros sektorspecifika myndigheter. Så har t.ex. Energimyndigheten tillsyn över energimarknaden, och Kommunikationsverket har tillsyn över kommunikationsmarknaden.

De främsta alternativen vid lagförslagets beredning har varit antingen att myndighetstillsynen koncentreras till en enda myndighet så att ett nära samarbete med Konkurrens- och konsumentverket tryggas eller att myndighetsuppgifterna delas mellan den huvudsakliga tillsynsmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket så att Konkurrens- och konsumentverket är behörigt endast i ärenden enligt 35 och 36 § i lagförslaget.

Lagförslaget grundar sig på en modell där Patent- och registerstyrelsen är den enda tillsynsmyndigheten. I förslaget tryggas dock ett tillräckligt samarbete med Konkurrens- och konsu-

mentverket i konkurrensrättsliga ärenden och med undervisnings- och kulturministeriet i allmänna frågor som har att göra med lagens funktionsduglighet och verkställighet. Vidare har hänsyn tagits till behovet av att samordna Patent- och registerstyrelsens uppgifter enligt lagförslaget om kollektiv förvaltning av upphovsrätt med undervisnings- och kulturministeriets tillsynsuppgifter enligt upphovsrättslagen. I 19 a, 26, 26 b, 26 j och 47 a § § i upphovsrättslagen föreskrivs det om sådana uppgifter. Bestämmelserna i fråga gäller godkännande av att kollektiva förvaltningsorganisationer sköter en uppgift enligt upphovsrättslagen och undervisnings- och kulturministeriets behörighet att övervaka och meddela anvisningar om skötseln av dessa uppgifter.

Täckande av kostnaderna för tillsynsmyndighetens verksamhet

Enligt en grov uppskattning föranleder myndighetstillsynen ett behov av en tilläggsresurs vid Patent- och registerstyrelsen som motsvarar ett årsverke. Tillsynsuppdraget och tillsättandet av delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt väntas medföra kostnader som uppgår till ca 120 000 euro. Vid tillsynsdimensioneringen har hänsyn tagits till den erhållna utredningen om resurstilldelningen i de övriga medlemsstaterna inom Europeiska unionen, omfattningen av den tillsyn som det föreskrivs om i denna lag och att det gäller att säkerställa att myndighetstillsynens funktionsförmåga är tillräcklig.

Det finns tre möjliga sätt att täcka kostnaderna för tillsynsuppdraget: att kostnaderna täcks genom tillsynsavgifter som tas ut hos de kollektiva förvaltningsorganisationerna, att kostnaderna täcks genom handläggningsavgifter som tas ut hos dem som framställer begäranden om åtgärder och att kostnaderna täcks via statsbudgeten. På grund av det låga antalet kollektiva förvaltningsorganisationer som är föremål för tillsyn – i Finland finns bara sju kollektiva förvaltningsorganisationer, av vilka en bildades nyligen och ännu inte har nämnvärda inkomster – skulle en tillsynsavgift vara en orimligt stor kostnadspost. Man kan vänta sig att begärandena om åtgärder kommer att vara mycket få, så en inkomstbildning som baserar sig på handläggningsavgifter skulle i vilket fall som helst vara helt otillräcklig. En handläggningsavgift är också förknippad med principiella problem, och ingen motsvarande avgift tillämpas heller i andra motsvarande fall för att finansiera myndighetstillsyn som gäller marknadskontroll.

Tillsynsmyndighetens funktionsförmåga och möjlighet att självständigt vidta tillsynsåtgärder behöver tryggas. Att täcka kostnaderna via statsbudgeten bör betraktas som den bästa lösningen när man ser till både de olika parternas intressen och det allmänna intresset, och samtidigt är det också det totalekonomiskt mest fördelaktiga alternativet. Till tillsynsavgifter och handläggningsavgifter hänför sig dessutom betydande kringkostnader, såsom reglerings- och faktureringskostnader, som inverkar på den totalekonomiska förmånligheten för dessa alternativ.

Behandling av ärenden hos tillsynsmyndigheten

Det är meningen att myndighetstillsynen till övervägande del ska ske i efterhand och främst grunda sig på begäran om åtgärder. Tillsynsmyndigheten ges emellertid tillfälle att vidta tillsynsåtgärder också på eget initiativ och på basis av tips från utomstående. På behandlingen av ärenden tillämpas enligt förslaget förvaltningslagen (434/2003), om inget annat föreskrivs i denna lag.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om ärendenas angelägenhetsordning och lämnande av ett ärende utan prövning. Avsikten är att säkerställa att Patent- och registerstyrelsen som fungerar som tillsynsmyndighet rangordnar de frågor som framkommer och tar till prövning de ärenden som är av tillräckligt enskilt eller allmänt intresse. Direktivet och det därpå baserade lagförslaget innehåller även andra rättsmedel för bevakning av enskilt intresse. Till dem hör

möjligheten att tillställa den kollektiva förvaltningsorganisationen ett klagomål eller ett rättelseyrkande, att ty sig till ett förfarande för alternativ tvistlösning och att få tvister prövade av domstol.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation handlar i strid med den föreslagna lagens bestämmelser eller syfte kan tillsynsmyndigheten enligt förslaget ge organisationen en anmärkning eller varning. Det föreslås också att tillsynsmyndigheten vid vite kan ålägga den kollektiva förvaltningsorganisationen att avhjälpa felet eller försummelsen samt påföra den förpliktelser eller förbjuda en åtgärd, om organisationen trots en anmärkning eller varning handlar i strid med den föreslagna lagen. Tillsynsmyndigheten föreslås också kunna ingripa i verksamhet som bedrivs av en sammanslutning eller en stiftelse som handlar för en kollektiv förvaltningsorganisations räkning och utför en uppgift som omfattas av lagen.

Ett beslut som Patent- och registerstyrelsen som tillsynsmyndighet har meddelat får enligt lagförslaget överklagas hos Helsingfors förvaltningsdomstol genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Det föreslås att en delegation för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt tillsätts. Enligt lagförslaget ska kollektiva förvaltningsorganisationer, rättsinnehavare, användare och myndigheter vara företrädda i delegationen. Delegationen tillsätts för viss tid av statsrådet på framställning av undervisnings- och kulturministeriet. Delegationens främsta uppgift föreslås vara att lämna rekommendationer om förfarandena inom de kollektiva förvaltningsorganisationer som lagen omfattar samt om tillvägagångssätten inom branschen och särskilt om branschnormerna. Vidare kommer delegationen att spela en viktig roll när det gäller att organisera den nationella uppföljningen av den kollektiva förvaltningen och dess funktion samt att främja iakttagandet av god praxis. I det sistnämnda ingår bl.a. att främja förfaranden för alternativ tvistlösning vid hanteringen av tvister som omfattas av lagen.

3.11 Tvistlösning

I 11 kap. i lagförslaget föreslås bestämmelser om skyldigheten för kollektiva förvaltningsorganisationer att hantera klagomål, bestämmelser om förbjudna avtalsvillkor och förfaranden och bestämmelser om tvistlösning.

Enligt lagförslaget kan tvistemål som grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. i den föreslagna lagen handläggas i marknadsdomstolen. För att detta ska möjliggöras föreslås lagen om rättegång i marknadsdomstolen bli ändrad.

Kravet i artikel 35.1 i direktivet att både gällande och föreslagna licensieringsvillkor ska kunna hänskjutas till domstol förutsätter en bestämmelse på lagsnivå, eftersom det avviker från de sedvanliga arrangemang på basis av vilka domstolen behandlar endast sådana avtalstvister som grundar sig på ett gällande avtal.

Lagförslaget innehåller en bestämmelse vars förebild finns i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993) och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978). De nämnda lagarna möjliggör att också föreslagna avtalsvillkor och förfaranden förs till marknadsdomstolen för att behandlas. Lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare gäller endast avtal mellan näringsidkare. Också enskilda personer kan enligt upphovsrättslagen dock vara skyldiga att inhämta ett tillstånd att använda ett verk eller något annat skyddat objekt. Därför är det ändamålsenligt att den föreslagna lagen upptar en

särskild bestämmelse om saken och att både fysiska och juridiska personer inkluderas i bestämmelsen.

Dessutom syftar propositionen till att säkerställa att marknadsdomstolen handlägger på lagförslaget grundade ärenden om förbud mot typoskäliga avtalsvillkor eller förfaranden som marknadsrättsliga ärenden som avses i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Tvistemål som gäller oskäliga avtalsvillkor eller förfaranden och begränsar sig till rättsförhållandet mellan två avtalsparter samt övriga tvistemål av upphovsrättslig karaktär ska marknadsdomstolen enligt propositionen handlägga som mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt.

Sådana tvistemål som inte har en särskild upphovsrättslig karaktär och där det är fråga om en mer allmän privaträttslig tvist, t.ex. ett förenings- eller obligationsrättsligt ärende, fortsätter att höra till tingsrättens behörighet. Vidare är ärenden som gäller tillsynsmyndighetens beslut och baserar sig på lagens 10 kap. av hävd förvaltningsrättsliga ärenden.

3.12 Utnyttjande av det nationella spelrummet i vissa sammanhang

På de oberoende förvaltningsorganisationerna ska enligt direktivet tillämpas bestämmelserna om organisationens skyldighet att förhandla om licensieringen av rättigheter i ärligt uppsåt (artikel 16.1), information som ska ges till rättsinnehavarna vid tillskrivningen och utbetalningen (artikel 18), information om repertoaren och om de rättigheter som organisationen förvaltar (artikel 20) samt information om organisationens stadgar, medlemskapsvillkor och villkor för återtagande av rättigheter, standardlicensieringsavtal, allmänna principer om förvaltningsavgifter, allmänna principer om avdrag och användning av dem (artikel 21.1 a, b, c, e, f och g). Enligt direktivet ska på oberoende förvaltningsorganisationer dessutom tillämpas bestämmelserna om efterlevnad av direktivet (artikel 36) och skydd av personuppgifter (artikel 42). I lagförslaget föreslås det att de oberoende förvaltningsorganisationernas skyldigheter ska vara mer omfattande än minimikraven i direktivet, så att bestämmelserna om rättsinnehavares rättigheter (5—9 §) i 2 kap. och bestämmelserna om förhållandet till användare (33—38 §) i 7 kap. tillämpas utöver de ovannämnda bestämmelserna.

Lagförslaget föreslås inte innehålla bestämmelser som grundar sig på artikel 7.2 i direktivet och som särskilt tryggar rättigheterna för sådana rättsinnehavare som inte är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation. Av direktivets syfte och formuleringar framgår dock tydligt att artikel 5, som gäller rättsinnehavarnas rättigheter, bör tillämpas oavsett om rättsinnehavaren i fråga är medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation eller inte.

I det ursprungliga direktivförslaget beaktades inte att rättsinnehavarna i många fall inte är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation och att den omständigheten att en kollektiv förvaltningsorganisation befullmäktigas att förvalta rättigheter inte automatiskt leder till medlemskap i sammanslutningen. Direktivförslaget ändrades senare på många punkter så att direktivet gäller rättsinnehavare som har befullmäktigat en kollektiv förvaltningsorganisation att förvalta deras upphovsrätter, oberoende av om rättsinnehavarna är medlemmar i organisationen eller inte.

I artikel 7.1 i direktivet åläggs medlemsstaterna att utsträcka de kollektiva förvaltningsorganisationernas skyldighet att lämna information också till rättsinnehavare som inte är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation. Formuleringen i artikel 20 ändrades dock medan direktivet behandlades så att den täcker alla rättsinnehavare. Den hänvisning till artikel 20 som finns i artikel 7.1 är därför onödig. Det är alltså fråga om ett tekniskt fel. I övrigt har i lagför-

slagets skrivning beaktats den på artikel 7.1 baserade skyldigheten att utsträcka regleringen också till rättsinnehavare som inte är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation.

Lagförslaget innehåller en bestämmelse som baserar sig på artikel 8.11 i direktivet och enligt vilken de befogenheter som tillhör stämman får utövas av ett fullmäktigemöte (i direktivet: en delegatförsamling) som medlemmarna i den kollektiva förvaltningsorganisationen väljer.

Enligt artikel 8.12 får medlemsstaterna besluta att om en kollektiv förvaltningsorganisation på grund av sin juridiska form inte har en medlemsstämma, ska de befogenheter som tillhör den stämman utövas av samma organ som ansvarar för övervakningsfunktionen. De bestämmelser som anges i artikel 8.2—8.5, 8.7 och 8.8 i direktivet ska i tillämpliga delar gälla övervakningsorganet. Direktivet förutsätter att rättsinnehavarnas intressen bevakas också i kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av stiftelse. Vidare tillåter direktivet att bevakningen av rättsinnehavarnas intressen sköts också med andra metoder än de som anges i direktivet. I Finland tillämpas förutom de tillsynsmetoder som anges i direktivet också metoder som bygger på stiftelselagen (487/2015) och genom vilka det övervakas att stiftelsernas verksamhet motsvarar deras syfte.

3.13 Direktivbestämmelser som inte föreslås bli genomförda

Lagförslaget upptar inte bestämmelser om den i artikel 6.5 i direktivet angivna skyldigheten att föra medlemsregister och regelbundet uppdatera registret. Dessa skyldigheter följer redan i nuläget av lagstiftningen om olika associationsformer.

Lagförslaget innehåller inte en bestämmelse som bottnar i artikel 8.8 i direktivet och enligt vilken en kollektiv förvaltningsorganisations stämma ska ha rätt att besluta om utnämning och entledigande av revisor. Denna rätt ingår redan i den allmänna lagstiftningen om olika associationsformer.

Lagförslaget innehåller inte heller särskilda begränsningar som baserar sig på artikel 8.10 andra stycket i direktivet och gäller utnämnandet av ombud och deras utövande av rösträtt som tillhör de medlemmar som de representerar, något som direktivet tillåter under förutsättning att begränsningarna inte utgör ett hinder för medlemmarnas möjlighet att på ett lämpligt och effektivt sätt delta i beslutsfattandet i den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Lagförslaget upptar inte bestämmelser om den i artikel 8.13 i direktivet ingående möjligheten att föreskriva att en församlad grupp av föreningar som är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation får utöva samtliga eller en del av de befogenheter som tillhör medlemsstämman.

Enligt artikel 10.1 i direktivet ska medlemsstaterna se till att varje kollektiv förvaltningsorganisation vidtar alla nödvändiga åtgärder för att de personer som leder dess verksamhet gör det på ett sunt, ansvarsfullt och lämpligt sätt, med sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder och mekanismer för intern kontroll. När hänsyn tas till att såväl bokföringslagstiftningen och övrig associationsrättslig lagstiftning som detta lagförslag innehåller bestämmelser vars syfte i praktiken är att se till att det som nämns i direktivet genomförs, har det inte ansetts finnas behov av ytterligare reglering.

Lagförslaget innehåller inte bestämmelser om möjligheten enligt artikel 13.6 i direktivet att begränsa användningen av medel som inte kan fördelas till ändamål som är gemensamma för rättsinnehavare, såsom för tillhandahållande av sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster.

Lagförslaget upptar inte heller bestämmelser om alternativ tvistlösning. De ordningar för alternativ tvistlösning som nu finns att tillgå i Finland uppfyller direktivets krav och går längre än minimikraven i direktivet. I Finland är det alltid möjligt att tillgripa ett förfarande för alternativ tvistlösning när parterna kan ingå förlikning i ärendet utan domstolens medverkan, alltså också när det är fråga om i artikel 34.1 i direktivet avsedda tvister mellan kollektiva förvaltningsorganisationer, medlemmar i dem, rättsinnehavare och användare som baserar sig på vilken som helst privaträttslig bestämmelse i den föreslagna lagen.

I lagförslaget ingår inte bestämmelser om en skyldighet enligt artikel 42 att vid behandling av personuppgifter iaktta direktiv 95/46/EG som är tillämpligt på behandling av personuppgifter, eftersom det även utan särskild reglering står klart att personuppgiftslagen (523/1999) ska iakttas.

3.14 Lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I lagförslag 2 föreslås ändringar av lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Lagen föreslås bli ändrad på ett sådant sätt att tvistemål och ansökningsärenden som baserar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt handläggs i marknadsdomstolen.

3.15 Konkurrenslagen

I lagförslag 3 föreslås 39 § i konkurrenslagen bli ändrad så att Konkurrens- och konsumentverket har rätt att till Patent- och registerstyrelsen lämna ut en sekretessbelagd handling som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter, om utlämnandet är nödvändigt för skötseln av Patent- och registerstyrelsens uppgifter.

3.16 Lagen om Patent- och registerstyrelsen

I lagförslag 4 föreslås lagen om Patent- och registerstyrelsen bli ändrad så att uppgiften som tillsynsmyndighet enligt lagen om kollektiv förvaltning fogas till Patent- och registerstyrelsens uppgifter.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för samhällsekonomin

Den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt bedöms ha positiva konsekvenser för samhällsekonomin. Tillsammans med direktivet och de övriga nationella lagstiftningar som grundar sig på direktivet effektiviserar lagen i synnerhet den inre marknadens men också Finlands nationella upphovsrättsmarknads funktion på många sätt, när de inom unionen verksamma kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetssätt förenhetligas och när den kollektiva förvaltningen blir öppnare och ansvarsfullare samt förtroendet för de kollektiva förvaltningsorganisationernas agerande växer. Ett syfte med direktivets och den nationella lagstiftningens bestämmelser är att effektivisera de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetssätt och öka möjligheterna att kommunicera på elektronisk väg i hela EU.

Man kan vänta sig att konkurrensen på marknaden för kollektiv förvaltning skärps på den inre marknaden, något som i regel har betraktats som positivt från samhällsekonomisk synpunkt. För de finländska kollektiva förvaltningsorganisationerna är den växande konkurrensen förknippad med både möjligheter och risker. Särskilt kan de lagstiftningsgarantier för gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk som möjliggör tillträde till gränsöverskridande licensiering anses vara viktiga för den finländska repertoarens tillträde till

marknaden. Regleringen om licensiering av näträttigheter till musikaliska verk väntas också leda till att näträttigheterna till musikaliska verk koncentreras till online-förvaltningscentraler, något som kan föra med sig effektivitetsvinster förutsatt att konkurrensen på marknaden för förvaltning av musikaliska verk är tillräcklig.

Den möjlighet att välja kollektiv förvaltningsorganisation som garanteras för rättsinnehavarna samt rätten att välja vilka rättigheter, typer av användning samt verk eller andra skyddade objekt den kollektiva förvaltningsorganisationen ska förvalta och vilka rättigheter rättsinnehavaren förbehåller sig själv kan öka rättighetsförvaltningens samlade effektivitet. Från samhällelig synpunkt kan det antas att rättigheterna utnyttjas effektivare, om de kollektiva förvaltningsorganisationernas praxis ändrar så att rättsinnehavarna i större utsträckning själva har möjlighet att bevilja licenser. Man kan förvänta sig att de kollektiva förvaltningsorganisationerna inte längre åtar sig att förvalta rättigheter till sådan användning för vilken de inte aktivt erbjuder licenser. Rättsinnehavarna kan också förbehålla sig sådana rättigheter som de kan licensiera effektivare antingen själva eller via någon annan kollektiv förvaltningsorganisation eller någon annan aktör. En risk som regleringen samtidigt medför är att licensieringsmarknaden splittras när det gäller rättigheter och verk; det kan öka förvaltningskostnaderna.

4.2 Konsekvenser för rättsinnehavarna

Såväl enskilda näringsidkare som olika företag och andra sammanslutningar eller stiftelser är rättsinnehavare. Enligt uppgifter som organisationerna har gett representerar Kopiosto via sina medlemsorganisationer över 50 000 finländska rättsinnehavare. Teosto representerar 29 000 rättsinnehavare, Gramex representerar 45 000 artistkunder och 17 000 producentkunder. Tuotos representerar 250 AV-produktionsbolag, Kuvasto representerar 2 200 konstnärer och Sanasto representerar 5 200 författare. Av dessa kollektiva förvaltningsorganisationer antar bara Teosto personmedlemmar. Teosto har 700 medlemmar. De övriga kollektiva förvaltningsorganisationernas medlemmar är medlemssammanslutningar som representerar rättsinnehavare.

Lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt bedöms ha en positiv inverkan på rättsinnehavarnas ställning. Genom lagen tryggas rättsinnehavarnas ställning bättre än nu, dels i och med de rättigheter som det föreskrivs om till skydd för rättsinnehavare, dels i och med att insynen i den kollektiva förvaltningen ökar samtidigt som den kollektiva förvaltningen blir ansvarsfullare och effektivare. Rättsinnehavarnas faktiska möjlighet att välja kollektiv förvaltningsorganisation oberoende av bosättnings- och etableringsland förbättras väsentligt genom att de kollektiva förvaltningsorganisationerna enligt lagförslaget inte kan vägra att förvalta utländska rättsinnehavares rättigheter och inte heller i övrigt kan diskriminera någon viss rättsinnehavare och eftersom möjligheten att kommunicera på elektronisk väg utökas. Möjligheterna att jämföra de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet ökar kraftigt tack vare den rättsliga ram som direktivet tillhandahåller, i vilken ingår enhetliga skyldigheter att lämna information som hör samman med denna rättsliga ram, särskilt gällandeorganisationens ekonomiska angelägenheter och verksamhet.

Det är svårt att förutse huruvida de kollektiva förvaltningsorganisationernas förvaltningskostnader kommer att stiga eller sjunka. Den tilltagande konkurrensen mellan de kollektiva förvaltningsorganisationerna kan öka effektiviteten och sänka förvaltningskostnaderna, men en anpassning av verksamheten i linje med lagförslaget kan till viss del öka de kollektiva förvaltningsorganisationernas förvaltningskostnader, åtminstone på kort sikt. De kollektiva förvaltningsorganisationernas eventuella kostnadstryck kan komma att realiseras i form av att fördelningen till rättsinnehavare minskar eller, om marknadsläget tillåter det, i form av att tarifferna stiger till nackdel för användarna. I och med att de kollektiva förvaltningsorganisationernas

verksamhet eventuellt blir effektivare kan det visserligen gå så att den andel som återstår för rättsinnehavarna att dela på växer.

De föreslagna lagarna förbättrar rättsinnehavarnas rättsmedel.

4.3 Konsekvenser för användarna

Det är omöjligt att uppskatta de upphovsrättsliga användarnas antal. Den ekonomiskt viktigaste användningen, som är beroende av smidig kollektiv förvaltning, kan bedömas hänföra sig till utveckling och marknadsföring av underhållnings- och medieprodukter, inberäknat tv- och radiosändningar, samt offentligt framförande av musik t.ex. på restauranger, i butiker och andra offentliga lokaler samt användning av verk för undervisnings- och forskningsändamål och inom kulturverksamhet. Användarna består av företag samt andra privata sammanslutningar och offentliga samfund samt stiftelser.

Lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt väntas ha en positiv inverkan på användarnas förtroende för de kollektiva förvaltningsorganisationernas agerande. De föreslagna bestämmelserna om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldigheter som gäller bl.a. öppenhet och lämnande av information samt licensiering bidrar till att öka insynen i de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet och förtroendet för deras agerande. Användarnas kostnader minskar när användningen av elektroniska metoder ökar. I Finland är visserligen möjligheterna att kommunicera på elektronisk väg goda redan nu. Licensieringen av nättjänster för musik förenklas och effektiviseras.

De föreslagna lagarna förbättrar användarnas rättsmedel.

4.4 Konsekvenser för de kollektiva förvaltningsorganisationerna

I Finland finns det för närvarande sju kollektiva förvaltningsorganisationer. En del av bestämmelserna är tillämpliga också på de kollektiva förvaltningsorganisationernas medlemssammanslutningar, om de utför en uppgift enligt denna lag. Veterligen har ingen oberoende förvaltningsorganisation etablerat sig i Finland.

Bestämmelserna om kollektiv förvaltning av upphovsrätt förutsätter åtminstone till vissa delar att verksamhetssätten ändras, vilket föranleder kostnader för de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Bestämmelserna kan förutsätta att organisationernas stadgar och bokföring ändras och att datasystemen utvecklas och fullmakter förnyas.

De direkta kostnader som lagförslaget medför för de kollektiva förvaltningsorganisationerna väntas ändå bli relativt små, eftersom de finländska kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhetsprinciper och verksamhetspraxis redan nu till stor del motsvarar direktivets krav.

På Europeiska unionens inre marknad har de första stegen i riktning mot större öppenhet tagits redan tidigare också vad den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt beträffar på grund av att en del av rättsnormerna i lagförslaget bygger på EU-domstolens rättspraxis i konkurrensrättsliga mål. Konkurrensen väntas öka, vilket ytterligare ökar behovet av att effektivisera de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet.

4.5 Konsekvenser för myndigheterna

Den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt förutsätter att funktionen som tillsynsmyndighet inrättas vid Patent- och registerstyrelsen. Det är svårt att förutsäga i vilken

mån de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet kommer att ge upphov till begäran om åtgärder. Även om de finländska kollektiva förvaltningsorganisationerna har ansetts hålla en mycket god standard, öppnar den föreslagna lagen ett nytt slag av möjlighet att anföra klagomål över de kollektiva förvaltningsorganisationernas agerande.

Det är möjligt att påverka den arbetsmängd och de kostnader som behövs för tillsynen genom att tillsynsmyndigheten rangordnar sina tillsynsuppgifter, betonar tillsyn i efterhand och ingriper endast i sådant som har en stor betydelse för uppnående av syftena med den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

Enligt en grov uppskattning föranleder myndighetstillsynen vid Patent- och registerstyrelsen ett behov av en tilläggsresurs som motsvarar ett årsverke. Tillsynsuppdraget och tillsättande av delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt väntas medföra en årlig kostnad om ca 120 000 euro. I uppskattningen har beaktats uppgifter om övriga medlemsstaters resurstilldelning, den lagstadgade tillsynens omfattning och att det gäller att säkerställa att myndighetstillsynens funktionsförmåga är tillräcklig. Det är meningen att kostnaderna ska täckas genom statsbudgeten. Propositionen beräknas öka Patent- och registerstyrelsens omkostnader med 120 000 euro. Finansieringen sköts inom de ramar som ingår i planen för de offentliga finanserna och behandlas som en del av beredningsprocessen för budgetpropositionen för 2017.

Lagförslaget möjliggör också att föreslagna avtalsvillkor förs till marknadsdomstolen för att bedömas av den. Marknadsdomstolens arbetsmängd väntas dock inte öka signifikant som helhet betraktad, eftersom det förväntas att tvistemål och ansökningsärenden inte kommer att hänskjutas ända till marknadsdomstolen i många fall och antalet egentliga upphovsrättsliga tvistemål och marknadsrättsliga mål och ärenden dessutom är tämligen litet för närvarande.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet. I fråga om genomförandet av direktivet för tvistlösningssystemets del arrangerades ett öppet diskussionstillfälle den 10 oktober 2014. Smågruppsdiskussioner om både tvistlösningssystemet och direktivgenomförandet i allmänhet ordnades år 2015. Under beredningen har de kollektiva förvaltningsorganisationerna ställt information om praxis i samband med kollektiv förvaltning till ministeriets förfogande.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss hos ett stort antal instanser i augusti–september 2015.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Nästan 80 yttranden om utkastet till regeringens proposition gavs. Den viktigaste av de ändringar som utgående från yttrandena gjordes i den ursprungliga propositionen har att göra med ordnandet av tillsynsmyndighetens verksamhet.

I det utkast som sändes på remiss föreslogs det att undervisnings- och kulturministeriet skulle vara tillsynsmyndighet. Rättsinnehavarna och de kollektiva förvaltningsorganisationerna ansåg att förslaget var bra. Olika användare och en stor del av myndigheterna, bland dem arbets- och näringsministeriet, Patent- och registerstyrelsen, Konkurrens- och konsumentverket, kommunikationsministeriet och utrikesministeriet ansåg att undervisnings- och kulturministe-

riet inte skulle kunna fungera som tillsynsmyndighet. De huvudsakliga skäl som nämndes i yttrandena hänförde sig till såväl laglighets- som ändamålsenlighetsaspekter. I yttrandena hänvisades t.ex. till att ministeriet i så fall skulle ha en dubbelroll, vara både lagstiftare och lagtillämpare. Det hänvisades också till att ministeriet förhandlar med de kollektiva förvaltningsorganisationerna om avtal om användningsrätt och därmed är användare. Ytterligare ansågs det att uppgifter av detta slag, som vanligen sköts på ämbetsverksnivå, inte bör skötas på statsrådsnivå. Likaså ansågs det att den politiska styrningsmöjlighet som ministeriet har är problematisk med beaktande av tillsynsmyndighetens oavhängighet. På basis av yttrandena ändrades propositionen så att det enligt lagförslaget är Patent- och registerstyrelsen som fungerar som tillsynsmyndighet. Detta hade föreslagits av arbets- och näringsministeriet, Patent- och registerstyrelsen och vissa andra remissinstanser.

På basis av yttrandena kompletterades propositionen så att lagens syfte att ”främja upphovsrättsmarknadens funktion” beaktas bättre, både i själva lagförslaget och i den allmänna motiveringen.

Utifrån de yttranden som gavs av rättsinnehavarna och de kollektiva förvaltningsorganisationerna ströks i lagförslaget en bestämmelse enligt vilken stämman ska besluta om utnämning och avskedande av verkställande direktören. I yttrandena påpekades det att ärendet inte lämpar sig för behandling vid stämman och att direktivet inte förutsätter en sådan bestämmelse. Utgående från yttrandena tydliggjordes också organiseringen i Finland av den i direktivet angivna övervakningsfunktionen inom kollektiva förvaltningsorganisationer så att bestämmelserna anpassades bättre till associationslagstiftningen och dess bestämmelser om bl.a. styrelsens ansvar.

Bestämmelserna om handläggning av tvistemål vidareutvecklades särskilt på basis av de yttranden som justitieministeriet och marknadsdomstolen gett.

Utgående från yttrandena preciserades förslaget också i många andra avseenden, och motiven kompletterades.

Arbets- och näringsministeriet gav ett separat utlåtande om konsekvensbedömningen och tilldelade det propositionsutkast som hade sänts på remiss vitsordet 2 på skalan 0—3. De påpekanden som hade framförts i yttrandet beaktades i propositionen när konsekvensbedömningen kompletterades.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

1 kap. **Allmänna bestämmelser**

1 §. *Lagens syfte*. I paragrafen anges direktivets främsta syften som anknyter till att främja upphovsrättsmarknadens funktion, trygga upphovsmäns och andra rättsinnehavares självbestämmanderätt och säkerställa att den kollektiva förvaltningen sköts effektivt, transparent och ansvarsfullt.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna intar en nyckelposition på marknaden för licensiering av upphovsrätt. Både rättsinnehavarna och de som använder upphovsrättsskyddade objekt är beroende av att de kollektiva förvaltningsorganisationerna agerar ansvarsfullt och transparent. Ur konkurrensrättsligt perspektiv har de kollektiva förvaltningsorganisationerna i princip en dominerande marknadsställning, vilket ställer särskilda krav på deras agerande. Genom direktivet och den föreslagna lagen regleras upphovsrättsmarknaden i syfte att förebygga problem som beror på de kollektiva förvaltningsorganisationernas marknadsställning och främja marknadens funktion.

Principen om upphovsmannens självbestämmanderätt i förhållande till den kollektiva förvaltningen och därigenom den kollektiva förvaltningens sekundära ställning i förhållande till upphovsmannens rätt att själv förvalta sina rättigheter framgår särskilt av artiklarna 4 och 5 i direktivet, där det föreskrivs om allmänna principer för den kollektiva förvaltningen och om rättsinnehavarnas rättigheter. Ett centralt element i upphovsmannens självbestämmanderätt är rätten att besluta huruvida, och i vilken utsträckning, upphovsmannen överlåter rättigheter till en kollektiv förvaltningsorganisation för att förvaltas. Upphovsmannen har också rätt att välja till vilken organisation han eller hon överlåter sina rättigheter för att förvaltas, och kollektiva förvaltningsorganisationer får inte ställa hinder för överföring av rättigheter till en annan kollektiv förvaltningsorganisation för att förvaltas eller för återkallelse av en fullmakt. Direktivet förutsätter dessutom att kollektiva förvaltningsorganisationer erbjuder upphovsmannen möjligheter att själv förvalta icke-kommersiell användning av verk.

I upphovsmannens självbestämmanderätt ingår också rätten att direkt eller indirekt påverka den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet. I Finland är ofta föreningar som företräder upphovsmän och andra rättsinnehavare medlemmar i de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

Avsikten med den detaljerade regleringen i direktivet är att fastställa enhetliga krav på de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Europeiska unionen för att säkerställa en hög nivå på administrativ och finansiell förvaltning, insyn och rapportering.

2 §. *Tillämpningsområde.* I paragrafen föreslås att lagen ska tillämpas på kollektiva förvaltningsorganisationer och oberoende förvaltningsorganisationer. Genom paragrafen genomförs artikel 2 i direktivet.

Enligt *1 mom.* ska lagens bestämmelser tillämpas på kollektiva förvaltningsorganisationer. Bestämmelserna i 42—52 § föreslås dock bli tillämpade endast på kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättsinnehavare till musikaliska verk. Tillämpningsområdet grundar sig på artikel 2.2 i direktivet.

I *2 mom.* definieras det vilka lagbestämmelser som ska tillämpas på oberoende förvaltningsorganisationer. Genom bestämmelsen genomförs artikel 2.4 i direktivet.

På denna punkt går den föreslagna regleringen utöver direktivets minimikrav. Enligt direktivet ska på oberoende förvaltningsorganisationer tillämpas de bestämmelser som gäller organisationens skyldighet att förhandla om licenser i ärligt uppsåt (artikel 16.1), information som ska lämnas till rättsinnehavare vid tillskrivningen och utbetalningen (artikel 18), information om repertoaren och de rättigheter som organisationen förvaltar (artikel 20), information om organisationens stadgar, medlemskapsvillkor och villkor för återkallelse av rättigheter, standardlicensieringsavtal, allmänna principer om fördelning av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare och om förvaltningsavgifter samt allmänna principer om avdrag och användning av dem (artikel 21.1 a, b, c, e, f och g). Enligt direktivet ska på oberoende förvaltningsorganisationer dessutom tillämpas bestämmelserna om efterlevnad av direktivet (artikel 36) och skydd av personuppgifter (artikel 42).

Enligt 2 mom. ska på oberoende förvaltningsorganisationer tillämpas lagens 5—9 § (rättsinnehavarnas rättigheter), 22 § 1 mom. (skyldighet att informera om förvaltningsavgifter och andra avdrag), 24—25 § (redovisning), 33—38 § (förhållandet till användarna), 39 § och 40 § 1 mom. 1 och 3—9 punkten (skyldighet att ge information) samt 53—62 § (myndighetstillsyn).

Lagen syftar till att säkerställa att lagbestämmelserna tillämpas på oberoende förvaltningsorganisationer i den utsträckning det kan anses vara ändamålsenligt och möjligt att tillämpa dem. Ur konkurrensneutralitetsperspektiv bör regleringen om kollektiva förvaltningsorganisationer och oberoende förvaltningsorganisationer vara så enhetlig som möjligt i ärenden som hör till området för direktivet.

3 §. *Förhållande till annan lagstiftning.* Enligt *1 mom.* tillämpas på en kollektiv förvaltningsorganisations verksamhet i första hand bestämmelserna i denna lag, och som komplettering till dem annan lagstiftning till den del något annat inte följer av denna lag. På organisationer som har formen av förening tillämpas därmed som komplettering föreningslagen, på organisationer som har formen av andelslag tillämpas lagen om andelslag (421/2013), på organisationer som har formen av aktiebolag tillämpas aktiebolagslagen (624/2006), och på organisationer som har formen av stiftelse tillämpas stiftelselagen (487/2015). Dessutom tillämpas på europaandelslag rådets förordning (EG) nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), och som komplement till den tillämpas lagen om europaandelslag (906/2006), medan rådets förordning (EG) nr 2157/2001 om stadga för europabolag tillämpas på europabolag och lagen om europabolag (742/2004) tillämpas som komplement till den.

I Finland har de kollektiva förvaltningsorganisationerna formen av förening, men lagstiftningen hindrar inte att kollektiva förvaltningsorganisationer som verkar i någon annan juridisk form bildas. Direktivet förutsätter att lagstiftningen kan tillämpas på kollektiva förvaltningsorganisationer oberoende av deras juridiska form. I skäl 14 i direktivet poängteras det att medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att skyldigheterna enligt direktivet kringgås genom val av juridisk form.

På de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet tillämpas enligt förslaget dessutom som komplettering andra lagar som reglerar sammanslutningars eller stiftelsers verksamhet på ett mer allmänt plan. Bland dem kan nämnas konkurrenslagen (948/2011), bokföringslagen, revisionslagen och personuppgiftslagen (523/1999).

I *2 mom.* föreskrivs att konkurrenslagen är primär i förhållande till den föreslagna lagen. Bestämmelsen behövs för att tydliggöra prioritetsordningen mellan den föreslagna lagen och konkurrenslagen. En del av bestämmelserna i den föreslagna lagen och i det direktiv som ligger till grund för den baserar sig direkt på vissa konkurrensrättsliga avgöranden som Europeiska unionens domstol har träffat och som gäller kollektiva förvaltningsorganisationer. Konkurrenslagstiftningen bör också i fortsättningen vara tillämplig på kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet, och denna lag bör varken direkt eller indirekt hindra att det vid behov meddelas avgöranden som grundar sig på konkurrensrätten.

I *3 mom.* föreskrivs att denna lag inte påverkar vare sig behörighet som undervisnings- och kulturministeriet har enligt upphovsrättslagen eller beslut om godkännande av kollektiva förvaltningsorganisationer som ministeriet har fattat med stöd av upphovsrättslagen. I 19 a, 26, 26 b, 26 j och 47 a § i upphovsrättslagen finns bestämmelser som inverkar på de kollektiva förvaltningsorganisationernas behörighet och skyldigheter. Bestämmelsen i 3 mom. förtydligar den föreslagna lagens förhållande till upphovsrättslagens bestämmelser om avtalslicenssystemet och de i upphovsrättslagen särskilt föreskrivna förvaltningsuppgifter till vilka obligatorisk kollektiv förvaltning av rättigheter hänför sig. I bestämmelserna i fråga föreskrivs det om den kollektiva förvaltningsorganisationens uppgift att representera upphovsmännen i vissa situationer. Bestämmelsen baserar sig på skäl 12 i direktivet, där det sägs att direktivet inte påverkar medlemsstaternas ordningar för förvaltning av rättigheter såsom individuell förvaltning, den utsträckta verkan av ett avtal mellan en representativ kollektiv förvaltningsorganisation och en användare, dvs. kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan, obligatorisk kollektiv förvaltning, rättsliga presumtioner om representation eller överlåtelse av rättigheter till kollektiva förvaltningsorganisationer.

4 §. *Definitioner*. Paragrafen föreslås innehålla centrala definitioner.

I *1 punkten* definieras begreppet kollektiv förvaltningsorganisation. Det främsta kännetecknet för en kollektiv förvaltningsorganisation är enligt förslaget att den är en juridisk person som medlemmarna i den äger eller har bestämmande inflytande i eller som inte drivs i vinstsyfte och vars enda eller huvudsakliga syfte är att förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter för rättsinnehavarnas gemensamma räkning.

Med medlem avses enligt definitionen i 6 punkten en rättsinnehavare eller en sådan sammanslutning eller en sådan stiftelse som företräder rättsinnehavare, som är medlem i en förening eller i ett andelslag eller aktieägare.

Definitionen av begreppet kollektiv förvaltningsorganisation bör förstås i vid bemärkelse, så att begreppet omfattar juridiska personer som bedriver kollektiv förvaltning av upphovsrätt oavsett deras juridiska form. En kollektiv förvaltningsorganisation kan därmed vara t.ex. en förening, ett andelslag, ett aktiebolag eller en stiftelse. Föreningsformen bör därmed inte anses utgöra ett hinder för att sammanslutningen idkar en sådan näring som det är fråga om i denna lag. Likaså utesluter inte den omständigheten att en kollektiv förvaltningsorganisation organiseras i form av ett aktiebolag möjligheten att aktiebolaget anses vara en sådan icke vinstdrivande organisation som avses i definitionen, förutsatt att rättsinnehavarna har bestämmande inflytande i aktiebolaget antingen direkt eller indirekt.

I förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter ingår enligt skäl 2 i direktivet beviljande av licenser till användare, revision av användare, granskning av hur rättigheterna används, säkerställande av upphovsrätt och närstående rättigheter, inkassering av intäkter från nyttjande av rättigheter och fördelning av utestående belopp till rättsinnehavare. Listan är inte uttömmande. Uppfyllandet av definitionen för kollektiv förvaltningsorganisation bör därmed

bedömas som en helhet utifrån karaktären hos organisationens faktiska verksamhet och med beaktande av direktivets och denna lags syfte.

Enligt definitionen förvaltar en kollektiv förvaltningsorganisation rättigheter för rättsinnehavarnas gemensamma räkning. Formuleringen refererar till att de kollektiva förvaltningsorganisationerna arbetar med stöd av ett mandat och en fullmakt som varje rättsinnehavare ger, de har ingen allmän behörighet och inget generellt ansvar att verka för rättsinnehavarnas bästa eller att bevaka deras intressen.

Begreppet oberoende förvaltningsorganisation definieras i *2 punkten*. Med oberoende förvaltningsorganisation avses enligt förslaget en juridisk person som har samma uppgifter som en kollektiv förvaltningsorganisation, men som är en vinstdrivande sammanslutning som rättsinnehavarna varken äger eller har bestämmande inflytande i.

Enligt skäl 16 i direktivet licensierar producenter på det audiovisuella området, skivproducenter och sändarföretag sina egna rättigheter, i vissa fall jämte rättigheter som exempelvis utövande konstnärer överlåtit till dem på basis av individuella avtal, och handlar i eget intresse. Bok-, musik- och tidningsförläggare licensierar rättigheter som överlåtits till dem på grundval av enskilda avtal, och handlar i eget intresse. Därför bör producenter på det audiovisuella området, skivproducenter, sändarföretag och förläggare inte betraktas som oberoende förvaltningsorganisationer. Vidare bör författares och utövande konstnärers managers och agenter som representerar rättsinnehavare i förhållande till kollektiva förvaltningsorganisationer inte betraktas som oberoende förvaltningsorganisationer, eftersom de inte förvaltar rättigheter i den bemärkelsen att de fastställer tariffer, beviljar licenser eller inkasserar pengar från användare.

Definitionerna av begreppen kollektiv förvaltningsorganisation och oberoende förvaltningsorganisation motsvarar definitionerna i artikel 3 i direktivet.

I *3 punkten* definieras begreppet stämma. Enligt bestämmelsen avses med stämma ett föreningsmöte eller fullmäktigmöte enligt föreningslagen, en andelsstämma eller ett fullmäktige enligt lagen om andelslag, en bolagsstämma enligt aktiebolagslagen, ett europaandelslags andelsstämma enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) samt ett europabolags bolagsstämma enligt rådets förordning (EG) nr 2157/2001 om stadga för europabolag.

I *4 punkten* definieras begreppet rättsinnehavare. Med det avses en fysisk eller juridisk person som innehar upphovsrätt eller en närstående rättighet eller som med stöd av ett avtal om nyttjande av rättigheter eller med stöd av lagstiftningen har rätt till en andel av upphovsrättsersättningarna. Som rättsinnehavare betraktas enligt förslaget dock inte en kollektiv förvaltningsorganisation eller en oberoende förvaltningsorganisation. Definitionen täcker innehavare av de upphovsrätter och närstående rättigheter som det föreskrivs om i upphovsrättslagen. Definitionen av rättsinnehavare täcker också sådana rättsinnehavare till vilka rättigheter har övergått med stöd av avtal eller för vars del rätten till ersättning grundar sig på avtal eller lagstiftning. Exempelvis förläggare är sådana rättsinnehavare. Med rättsinnehavare avses enligt förslaget fysiska eller juridiska personer till vilka rättigheterna har övergått helt eller delvis.

Definitionen av begreppet rättsinnehavare motsvarar definitionen i artikel 3 i direktivet.

Begreppet användare definieras i *5 punkten*. Med användare avses enligt förslaget en fysisk eller juridisk person som använder eller vill använda ett verk eller något annat skyddat objekt på

ett sätt som enligt upphovsrättslagen förutsätter tillstånd av rättsinnehavaren eller betalning av ersättning eller kompensation till rättsinnehavaren.

Definitionen av begreppet användare baserar sig på motsvarande definition i artikel 3 i direktivet. I den definition som ingår i direktivet nämns det uttryckligen att konsumenter inte betraktas som användare. Som konsument enligt direktivet bör betraktas en person som t.ex. ser eller lyssnar på ett verk eller något annat skyddat objekt, alltså utför en åtgärd som inte förutsätter tillstånd av rättsinnehavarna.

I *6 punkten* definieras begreppet medlem. Med medlem avses en rättsinnehavare eller en sammanslutning eller stiftelse som företräder rättsinnehavare (medlemssammanslutning) och som är medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av en förening eller ett andelslag eller är aktieägare i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av aktiebolag. Också en annan kollektiv förvaltningsorganisation kan vara medlem i den kollektiva förvaltningsorganisationen. Så är exempelvis största delen av de finländska kollektiva förvaltningsorganisationerna medlemmar i Kopiosto.

Definitionen av begreppet medlem baserar sig på motsvarande definition i artikel 3 i direktivet.

I 7 *punkten* definieras begreppet licens. Med licens avses ett tillstånd genom vilket det beviljas rätt att använda ett genom upphovsrätt eller närstående rättighet skyddat verk eller något annat skyddat objekt, eller ett avtal om ersättning för att använda ett verk eller något annat skyddat objekt.

Definitionen täcker såväl situationer där licensieringen helt och hållet grundar sig på avtalsfrihet som situationer där avtalsfriheten har begränsats i någon mån men där ersättningens storlek ändå är en förhandlingsfråga. Rätten för utövande artister och producenter av ljudupptagningar att få ersättning för offentligt framförande av ljudupptagningar enligt 47 § i upphovsrättslagen är ett exempel på en sådan rätt. Licensiering är det emellertid inte fråga om när det inte är möjligt att avtala om ersättnings- eller kompensationsbeloppet, vilket är fallet t.ex. i samband med ersättning för utlåning enligt 19 § i upphovsrättslagen eller kompensation för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk enligt 26 a § i den lagen.

I *8 punkten* definieras begreppet representationsavtal. Med representationsavtal avses enligt förslaget ett mellan två kollektiva förvaltningsorganisationer ingånget avtal genom vilket den ena organisationen ger den andra fullmakt att förvalta upphovsrätt eller en närstående rättighet. Representationsavtal ingås mellan sådana kollektiva förvaltningsorganisationer som representerar samma rättighetskategorier eller samma typer av verk eller andra skyddade objekt. Den organisation som ger fullmakten benämns i propositionen befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation, medan den organisation som får fullmakten benämns licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation. Representationsavtal används i stor utsträckning för att se till att den kollektiva förvaltningsorganisationen kan erbjuda användarna licenser för en så bred internationell repertoar som möjligt. På motsvarande sätt möjliggör representationsavtal licensering av nationella repertoarer på den internationella marknaden.

Definitionen av begreppet representationsavtal motsvarar definitionen i artikel 3 i direktivet.

Begreppet näträttigheter till musikaliska verk definieras i *9 punkten*. Med näträttigheter till musikaliska verk avses i 2 § i upphovsrättslagen avsedda rättigheter som behövs för att tillhandahålla en nättjänst. I dem ingår rätten att framställa exemplar av ett verk och rätt att göra verket tillgängligt för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar över-

föring av verket på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Definitionen av begreppet näträttigheter till musikaliska verk grundar sig på motsvarande definition i artikel 3 i direktivet.

2 kap. **Rättsinnehavarnas rättigheter**

5 §. *Rättsinnehavares rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation*. I *1 mom.* föreskrivs det om rätten för rättsinnehavare att direkt eller indirekt ge en valfri kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk eller andra skyddade objekt enligt eget val för valfria territorier, oberoende av vilken medlemsstat inom Europeiska unionen den kollektiva förvaltningsorganisationen är etablerad i, vilken rättsinnehavarens nationalitet är och vilken stat inom Europeiska unionen rättsinnehavaren är bosatt eller etablerad i. Indirekt befullmäktigande är det fråga om t.ex. när en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning ges via en medlemssammanslutning i en kollektiv förvaltningsorganisation.

Bestämmelserna i paragrafen baserar sig på principen om icke-diskriminering, enligt vilken rättsinnehavarnas rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation inte får begränsas på grundval av rättsinnehavarens nationalitet, hemvist- eller etableringsmedlemsstat. Principen om icke-diskriminering sträcker sig också till medlemssammanslutningarna i en kollektiv förvaltningsorganisation, om det inte är möjligt att ge fullmakten direkt till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Enligt skäl 18 i direktivet bör det i en kollektiv förvaltningsorganisations stadgar eller bolagsordning säkerställas att innehavarna av upphovsrätt och närstående rättigheter kan dra full nytta av den inre marknaden när deras rättigheter förvaltas kollektivt och att deras frihet att utöva dessa rättigheter inte otillbörligen påverkas. När en kollektiv förvaltningsorganisation tillhandahåller sina förvaltningstjänster får den inte heller direkt eller indirekt diskriminera rättsinnehavare på grundval av nationalitet, hemvist eller etableringsort.

Enligt skäl 19 i direktivet bör rättigheter, kategorier av rättigheter eller typerna av verk och andra skyddade objekt som förvaltas av en kollektiv förvaltningsorganisation fastställas vid organisationens stämma, såvida de inte redan fastställts i organisationens stadgar eller bolagsordning eller föreskrivs i lagstiftning. Det är möjligt att med lag jämställa t.ex. beslut om godkännande som undervisnings- och kulturministeriet fattar med stöd av upphovsrättslagen och genom vilka kollektiva förvaltningsorganisationer godkänns att, i de fall av verksanvändning som anges i lag, företräda upphovsmännen till verk inom ett visst område som används i Finland. I beslutet om godkännande har ministeriet möjlighet att ställa villkor som organisationen ska följa. Villkoren kan hänföra sig också till definiering av användning och därmed de rättigheter som kan licensieras.

De rättigheter och kategorier av rättigheter samt typer av verk och områden som avses i paragrafen kan basera sig på en rätt eller verkstyp eller ett användningsområde som nämns i upphovsrättslagen eller på kategorier som den kollektiva förvaltningsorganisationen definierar själv. Med områden avses även territorier. Den kollektiva förvaltningsorganisationen kan förfoga över t.ex. ett system som bygger på kategorisering som utländska systerorganisationer eller en utländsk paraplyorganisation tillämpar och som inte helt och hållet motsvarar den förteckning över verkstyper som anges i upphovsrättslagen eller de ensamrätter som det föreskrivs om i lag. I den kollektiva förvaltningsorganisationen kan rättighetsförvaltningen dessu-

tom vara uppdelad på användningsområden, såsom undervisnings- och forskningsanvändning eller sändningsverksamhet.

Enligt skäl 19 i direktivet är det viktigt att rättigheterna och kategorierna av rättigheter fastställs på ett sätt som leder till balans mellan rättsinnehavarnas frihet att förfoga över sina verk och andra alster och organisationens förmåga att på ett effektivt sätt förvalta rättigheterna, med beaktande särskilt av den kategori av rättigheter som förvaltas av organisationen och den kreativa sektor inom vilken organisationen verkar. Med vederbörligt beaktande av denna balans bör rättsinnehavare lätt kunna återkalla sådana rättigheter eller kategorier av rättigheter från en kollektiv förvaltningsorganisation och förvalta dessa rättigheter individuellt eller anförtro eller överlåta förvaltningen av alla eller delar av dem till en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller till en annan sammanslutning eller stiftelse, oberoende av organisationens, den andra sammanslutningens, den andra stiftelsens eller rättsinnehavarens nationalitet, hemvist eller etableringsort.

Direktivets omnämnande av rättsinnehavarens rätt att välja territorier går att tolka så att rättsinnehavaren kan välja möjligheten att ansluta sig till flera kollektiva förvaltningsorganisationer, varvid varje kollektiv förvaltningsorganisation till rättsinnehavaren betalar ersättning för det territorium som den representerar. Den i direktivet nämnda jämviktsprincipen kan emellertid anses möjliggöra en begränsning av rättsinnehavarens valfrihet, om det objektivt sett behövs för att säkerställa att den kollektiva förvaltningen är fungerande och marknaden fungerar effektivt. Till exempel när det är fråga om multiterritoriell, alltså gränsöverskridande, licensiering av näträttigheter till musikaliska verk, något som det föreskrivs om i avdelning III i direktivet, är det klart att direktivet har till syfte att möjliggöra att licenser beviljas geografiskt heltäckande av en och samma organisation.

Enligt skäl 19 i direktivet är det också möjligt att begränsa rättsinnehavarnas rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation genom sådana bestämmelser om obligatorisk kollektiv förvaltning som är i linje med unionsrätten och medlemsstaternas internationella åtaganden.

Enligt *2 mom.* ska en fullmakt vara uttrycklig och specificerad. Den ska också vara skriftlig eller kunna verifieras på annat sätt. Bestämmelsen förutsätter att fullmaktens existens och innehåll kan verifieras senare och att det av fullmakten framgår vilka rättigheter eller kategorier av rättigheter eller vilka typer av verk eller andra skyddade objekt fullmakten omfattar. Kravet på uttrycklighet innebär dessutom att det inte kan anses att en fullmakt getts t.ex. på basis av medlemskap.

I *3 mom.* föreskrivs om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att förvalta rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt som ingår i deras verksamhetsområde, om de inte har objektivt grundade skäl att avslå en begäran om förvaltning. Ett objektivt grundat skäl kan vara exempelvis att rättsinnehavaren inte har publicerat verk i en sådan verkskategori som ingår i den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsområde. Exempelvis har Teosto ingen skyldighet att åta sig att representera bildkonstverk.

Bestämmelserna i 1 och 3 mom. motsvarar artikel 5.2 i direktivet. Bestämmelsen i 2 mom. motsvarar artikel 5.7 i direktivet.

6 §. *Förbud att ålägga rättsinnehavare onödiga skyldigheter*. I paragrafen föreskrivs att en kollektiv förvaltningsorganisation ska agera i bästa intresse för de rättsinnehavare vars upphovsrätt eller närstående rättigheter den representerar. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får inte heller ålägga rättsinnehavare som den företräder skyldigheter som inte behövs

för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av rättigheterna. Paragrafen motsvarar artikel 4 i direktivet.

Bestämmelserna i paragrafen ger uttryck för den grundläggande utgångspunkten att en kollektiv förvaltningsorganisation existerar för att främja rättsinnehavarnas intressen. Enligt principen, som hänför sig till förhållandet mellan rättsinnehavarnas självbestämmanderätt och den kollektiva förvaltningsorganisationens grundläggande uppgift, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen genom sin verksamhet inte begränsa rättsinnehavarnas självbestämmanderätt.

Jämvikt bör råda mellan rättsinnehavarens självbestämmanderätt å ena sidan och funktionsförmågan och effektiviteten hos den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt och närstående rättigheter å andra sidan. Det betyder att rättighetsinnehavarens självbestämmanderätt inte är absolut, utan kan bli föremål för sådana begränsningar som är nödvändiga för att säkerställa att den kollektiva förvaltningen fungerar och är effektiv. Med detta som utgångspunkt måste det anses att den kollektiva förvaltningsorganisationen bör kunna fastställa vilka verk eller rättighetskategorier den åtar sig att förvalta kollektivt. På så sätt är det möjligt att begränsa rättsinnehavarens frihet att själv fastställa verkstyper, rättighetskategorier eller användningar som rättsinnehavaren vill överlåta för kollektiv förvaltning. Om en kollektiv förvaltningsorganisation begränsar rättsinnehavarens självbestämmanderätt, bör den vara kapabel att motivera behovet av begräsningar med avseende på den kollektiva förvaltningens effektivitet och funktionsförmåga.

Det gäller i synnerhet att beakta att en kollektiv förvaltningsorganisation inte kan ålägga en rättsinnehavare sådana begränsningar eller förutsättningar i fullmakten eller medlemskapsvillkoren som hindrar eller är till förfång för rättsinnehavarens möjligheter att arbeta eller idka näring. Det kan t.ex. inte anses vara förenligt med rättsinnehavarnas intressen att en kollektiv förvaltningsorganisation begränsar rättsinnehavarnas möjligheter att licensiera sina verk själva eller att rättsinnehavarna blir tvungna att förhandla med den kollektiva förvaltningsorganisationen om användning av sina egna verk, t.ex. när det är fråga om rättsinnehavarens utställningsverksamhet eller i samband med att rättsinnehavaren säljer och marknadsför sina egna verk.

7 §. *Rättsinnehavares självständiga rätt att bevilja licenser.* Enligt paragrafen har en rättsinnehavare rätt att, trots en fullmakt som han eller hon har gett, också själv efter eget val bevilja licenser för icke-kommersiell användning av rättigheter, vissa kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt. Paragrafen motsvarar artikel 5.3 i direktivet.

I direktivet definieras inte vad som avses med icke-kommersiell användning. Enligt en tolkning innebär icke-kommersiell användning i första hand sådan användning som inte sker i förvärvssyfte. Användaren i sig är inte av betydelse när frågan om förvärvssyfte bedöms, exempelvis kan företag nyttja verk också i annat än förvärvssyfte. Som icke-kommersiell användning bör i allmänhet betraktas också en situation där rättsinnehavaren vill bevilja användningstillstånd utan vederlag. I regel är det inte förenligt med en kollektiv förvaltningsorganisations intresse att bevilja gratislicenser, och inte heller kan det tänkas att kollektiva förvaltningsorganisationer gör detta i större skala, eftersom rättighetsförvaltningen alltid medför kostnader för dem.

Enligt skäl 19 i direktivet kan kollektiva förvaltningsorganisationer ange villkor för rättsinnehavarnas självständiga rätt att bevilja licenser för icke-kommersiell användning. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör enligt direktivet underrätta rättsinnehavarna om dessa val-

möjligheter och se till att rättsinnehavarna på ett så enkelt sätt som möjligt kan utöva rättigheter som anknyter till detta.

Om en rättsinnehavare har gett en kollektiv förvaltningsorganisation en icke-exklusiv rätt att bevilja licenser, kan rättsinnehavaren alltjämt också självständigt bevilja tillstånd att använda verket. Ett sådant arrangemang bör alltid betraktas som förenligt med direktivet, eftersom det inte begränsar rättsinnehavarens självständiga möjlighet att bevilja tillstånd som hänför sig till användning av verk eller andra skyddade objekt.

I allmänhet baseras dock en till en kollektiv förvaltningsorganisation given fullmakt på exklusiv överlåtelse av rättigheter att förvaltas av den kollektiva förvaltningsorganisationen. Denna praxis bottnar i tanken att exklusivitet behövs för att säkerställa marknadens funktion. Om det var möjligt för olika aktörer att bevilja licenser utan inbördes samordning, skulle marknadens funktion och uppsikten över användningen försvåras.

På så sätt kan de i skäl 19 i direktivet nämnda ”villkor” som kollektiva förvaltningsorganisationer kan ställa innebära t.ex. att varje rättsinnehavare åläggs att meddela till vem rättsinnehavaren har beviljat licens och för vilket ändamål. Ett tillåtet villkor kan däremot knappast anses vara att rättsinnehavaren bör återkalla sin fullmakt för att kunna bevilja licenser för icke-kommersiella ändamål. Detta följer av förhållandet mellan artikel 5.3 i direktivet och artikel 5.4. Om det var möjligt för en kollektiv förvaltningsorganisation att kräva att fullmakten återkallas, skulle bestämmelsen i artikel 5.3 om rättsinnehavares självständiga rätt att bevilja licenser för icke-kommersiella ändamål inte alls behövas.

Direktivet utesluter inte möjligheten att varje kollektiv förvaltningsorganisation definierar dels till vilken del rättsinnehavarna har rätt att självständigt bevilja licenser, dels tillvägagångssättet vid beviljandet. Utgångspunkten bör anses vara att denna definition bör göras i samma ordning som beslutet om vilka rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt den kollektiva förvaltningsorganisationen förvaltar.

Avtalslicensbestämmelserna i upphovsrättslagen utesluter inte möjligheten för rättsinnehavare att bevilja licenser för användning av verk eller andra skyddade objekt, också för icke-kommersiella ändamål. En avtalslicens som grundar sig på kollektiv förvaltning av upphovsrätt är alltid sekundär i förhållande till en licens som rättsinnehavaren beviljat användaren direkt, eftersom syftet med avtalslicenssystemet är att möjliggöra förvärvandet av nyttjanderätt i en situation där direkt licensiering inte är möjlig på grund av det stora antalet rättsinnehavare.

Såsom framgår av skäl 19 i direktivet är det i bestämmelsen framför allt fråga om att skapa sådana verksamhetssätt i en kollektiv förvaltningsorganisation som möjliggör egen förvaltning av verk utan att rättsinnehavaren därför blir tvungen att återkalla den fullmakt som har getts till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

8 §. *Rättsinnehavares rätt att återkalla en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning.* I *1 mom.* föreslås rättsinnehavarna ha rätt att helt eller delvis återkalla en fullmakt för en kollektiv förvaltningsorganisation att förvalta rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt, genom att anmäla detta till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Enligt första meningen i paragrafens *2 mom.* får den kollektiva förvaltningsorganisationen för återkallelsen av fullmakten sätta ut en rimlig uppsägningstid som är högst sex månader eller förutsätta att återkallelsen träder i kraft vid utgången av den räkenskapsperiod då anmälan gjordes. Denna bestämmelse som grundar sig på direktivet säkerställer att en fullmakt som

upphör att gälla under en pågående räkenskapsperiod inte medför praktiska problem och olägenhet för den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Enligt andra meningen i momentet får den kollektiva förvaltningsorganisationen inte för återkallelsen ställa som villkor att förvaltningen av de rättigheter eller kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt som återkallelsen gäller anförtros en annan kollektiv förvaltningsorganisation, och den får inte heller ställa andra oskäliga villkor.

Återkallelsen inverkar enligt tredje meningen i 2 mom. inte på villkoren för licensavtal som har ingåtts före uppsägningstidens utgång, på rättsinnehavarens rätt till utestående upphovsrättsersättning eller på den kollektiva förvaltningsorganisationens skyldigheter angående förvaltning av ersättningar enligt 19—26 § och 49 § och inte heller på den kollektiva förvaltningsorganisationens skyldighet enligt 39 § att ge information om den repertoar som den representerar. Den kollektiva förvaltningsorganisationen föreslås också vara skyldig att ge rättsinnehavaren möjlighet enligt 64 § att hos den kollektiva förvaltningsorganisationen anföra klagomål över dess verksamhet.

På återkallelsen av fullmakt tillämpas enligt förslaget samma principer som på beviljandet av fullmakt. Med andra ord bör rättsinnehavaren kunna återkalla fullmakten helt, alternativt återkalla den delvis utgående från de möjligheter som den kollektiva förvaltningsorganisationen erbjuder. Om en fullmakt återkallas delvis bör den kollektiva förvaltningsorganisationen alltjämt vara kapabel att visa till vilken del fullmakten fortsätter att gälla.

Genom paragrafen bekräftas utgångspunkten att direkt licensiering alltid har företräde framför kollektiv licensiering av rättigheter. Därmed bör rättsinnehavaren alltid ha möjlighet att själv bestämma om beviljandet av licenser för sina verk.

Eftersom en återkallelse av en fullmakt inte har någon inverkan på villkoren för licensavtal som har ingåtts före uppsägningstidens utgång, säkerställer bestämmelserna i 1 mom. att den kollektiva förvaltningsorganisationen inte gör sig skyldig till avtalsbrott gentemot en användare som den har beviljat tillstånd att använda ett verk.

Enligt *3 mom.* ska bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas också på en kollektiv förvaltningsorganisations medlemssammanslutning, via vilken rättsinnehavaren har gett en fullmakt att förvalta rättigheter för rättsinnehavarna gemensamt.

I Finland är det mycket vanligt att medlemssammanslutningarna samlar in fullmakter. Antingen sköter medlemssammanslutningarna insamlingen av fullmakter för den kollektiva förvaltningsorganisationens räkning och förmedlar fullmakterna vidare till den kollektiva förvaltningsorganisationen, eller så behåller de fullmakterna själva. I det senare fallet avtalar medlemssammanslutningarna i regel med den kollektiva förvaltningsorganisation om vilka rättigheter de överför till den kollektiva förvaltningsorganisationen för att förvaltas. I så fall kvarstår en del av fullmakten hos medlemssammanslutningarna. Eftersom det i paragrafen hänvisas till rättigheten för rättsinnehavare att återkalla en fullmakt som rättsinnehavaren har gett till den kollektiva förvaltningsorganisationen, kan det utan en uttrycklig bestämmelse vara oklart huruvida bestämmelserna i paragrafen också gäller medlemssammanslutningar som samlar in fullmakter.

I direktivet har fullmakterna en avgörande betydelse; med stöd av dem förvaltar sammanslutningen eller stiftelsen egendom som tillhör rättsinnehavarna. Till denna del är det också fråga om skydd för rättsinnehavarnas egendom. Om bestämmelserna i paragrafen inte gällde kollektiva förvaltningsorganisationers medlemssammanslutningar, skulle det vara möjligt att åsido-

sätta rättsinnehavarnas mest betydelsefulla i direktivet föreskrivna rättigheter. Därför behöver bestämmelsen uttryckligen utsträckas också till kollektiva förvaltningsorganisationers medlemssammanslutningar via vilka rättsinnehavare direkt eller indirekt ger en kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att förvalta rättigheter.

Paragrafen grundar sig på artikel 5.4 i direktivet.

9 §. *Rättsinnehavares rätt att få information om sina till fullmakten anknytande rättigheter och om villkoren för återkallelse av fullmakt.* I paragrafen föreskrivs det i överensstämmelse med direktivet om den information som ska ges till en rättsinnehavare innan rättsinnehavaren ger en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning av sina rättigheter.

Enligt paragrafen ska en rättsinnehavare innan fullmakten ges informeras av den kollektiva förvaltningsorganisationen eller den sammanslutning eller den stiftelse som tar emot fullmakten för den kollektiva förvaltningsorganisationens räkning om sin rätt att välja vilka rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt han eller hon vill låta en kollektiv förvaltningsorganisation förvalta (5 § 1 mom.), sin rätt att själv bevilja licenser för icke-kommersiell användning av verk eller andra skyddade objekt (7 §) och sin rätt att återkalla fullmakten (8 § 1 mom.) samt om de eventuella förutsättningar eller begränsningar som gäller rättsinnehavarens valfrihet eller återkallelse av fullmakten och informeras om att återkallelse av fullmakt inte inverkar på rättsinnehavarens rätt att få upphovsrättsersättningar som tillhör honom eller henne (8 § 2 mom.). För att lämnandet av informationen ska kunna verifieras ska informationen i praktiken ges skriftligen. Om den kollektiva förvaltningsorganisationen inte har definierat vilket slag av kategorisering den ämnar företa med avseende på kollektiv rättighetsförvaltning räcker det för att fullgöra den skyldighet som följer av denna lag att den kollektiva förvaltningsorganisationen i detta hänseende informerar rättsinnehavaren om dennes möjlighet att dels ge en noga avgränsad fullmakt, dels återkalla fullmakten helt eller delvis.

En praxis som är förenlig med god sed är att den kollektiva förvaltningsorganisationen i samband med att information om återkallelse av fullmakten lämnas meddelar att information om tillvägagångssättet för återkallelse av fullmakten kan läsas på den kollektiva förvaltningsorganisationens webbplats. Bestämmelser om skyldigheten att på den kollektiva förvaltningsorganisationens webbplats offentliggöra information om villkoren för återkallelse av fullmakter föreslås i 40 §.

I övergångsbestämmelserna i 69 § föreslås dessutom bli föreskrivet att om en fullmakt har getts före denna lags ikraftträdande, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen senast den 10 oktober 2016 ge till rättsinnehavaren den redogörelse som avses ovan.

Paragrafen och den frist som hänför sig till den grundar sig på artikel 5.8 i direktivet.

10 §. *Rättsinnehavares rättigheter vid skötseln av ärenden.* I *1 mom.* tryggas rättsinnehavarnas möjlighet att både sköta sina ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och få den i lagen närmare föreskrivna informationen på finska eller svenska efter eget val. Bestämmelsen syftar till att trygga tillgängligheten på Finlands nationalspråk, dvs. finska och svenska, i fråga om grundläggande tjänster och dito information med anknytning till kollektiv förvaltning. För att rättsinnehavarnas intressen ska tryggas är det viktigt att information om de villkor som gäller fullmakten och återkallelse av den är tillgänglig på båda språken. Dessutom föreslås de kollektiva förvaltningsorganisationerna vara skyldiga att till varje rättsinnehavare på finska och svenska, utgående från rättsinnehavarens val av kontaktspråk, lämna information enligt 9 § om rättsinnehavarens rättigheter visavi den kollektiva förvaltningsorganisationen, inform-

ation enligt 39 § om vilka verk, rättigheter och territorier den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar och den information enligt 25 § som ska ges vid redovisningen.

I *2 mom.* föreskrivs det att en kollektiv förvaltningsorganisation ska ge rättsinnehavarna möjlighet att kommunicera med organisationen på elektronisk väg. Momentet grundar sig på artiklarna 6.4 och 7.1 i direktivet.

Rätten att kommunicera på elektronisk väg har ansetts vara viktig för att rättsinnehavarens rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation ska kunna tillgodoses i praktiken. Om en rättsinnehavares bosättningsland inte är detsamma som den kollektiva förvaltningsorganisationens etableringsland och den kollektiva förvaltningsorganisationen inte alls erbjöd möjligheter till kommunikation via fjärranslutning, skulle rättsinnehavaren inte ha tillräckliga möjligheter att få betjäning.

Med kommunikation på elektronisk väg avses att den kollektiva förvaltningsorganisationen bör kunna kontaktas åtminstone per telefon och e-post. De kollektiva förvaltningsorganisationerna kan givetvis tillhandahålla rättsinnehavarna också möjligheter till kommunikation på elektronisk väg som är mer avancerade än så.

Bestämmelsen avses gälla både rättsinnehavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att representera sina rättigheter och rättsinnehavare vars rättigheter med stöd av lag har överlåtits till en kollektiv förvaltningsorganisation för att förvaltas.

3 kap. Medlemmarnas rättigheter och beslutanderätt i en kollektiv förvaltningsorganisation

11 §. *Rätt att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation.* I paragrafen föreskrivs det på ett allmänt plan om grunderna för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation.

Enligt *1 mom.* ska i en kollektiv förvaltningsorganisations stadgar eller bolagsordning anges de förutsättningar enligt vilka rättsinnehavare eller sammanslutningar eller stiftelser som företräder rättsinnehavare ska godtas som medlemmar i den kollektiva förvaltningsorganisationen. Om medlemskapsvillkoren inte anges uttömmande i stadgarna eller bolagsordningen, är stämman enligt förslaget behörig att bestämma mer ingående kriterier för medlemskap.

Med stadgar avses stadgar för sammanslutningar enligt föreningslagen, lagen om andelslag eller lagen om europaandelslag. Med bolagsordning avses bolagsordning enligt aktiebolagslagen eller lagen om europabolag.

I direktivbestämmelserna om medlemskap (artiklarna 8—10) avses med medlem i praktiken en röstberättigad medlem i en förening, ett andelslag eller ett europaandelslag eller en röstberättigad aktieägare i ett aktiebolag eller europabolag. Denna tolkning baserar sig på en definition i direktivet enligt vilken kollektiva förvaltningsorganisationer ska ägas eller kontrolleras av sina medlemmar och begreppet medlem avser en rättsinnehavare eller en sammanslutning som representerar rättsinnehavare och som uppfyller kraven för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen och som organisationen har beviljat tillträde. Artikel 8.9 i direktivet förutsätter dessutom att alla medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation ska ha rätt att delta i och rösta vid stämman. Det gäller också att beakta direktivets syfte att säkerställa rättsinnehavarnas möjligheter att påverka den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande.

Stiftelser har inte medlemmar, därför avses 11 § inte bli tillämpad på kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av stiftelse. Bestämmelser om bevakning av rättsinnehavarnas intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av stiftelse föreslås i 16 §.

Enligt 10 § i föreningslagen kan enskilda personer, sammanslutningar och stiftelser vara medlemmar i en förening. Upphovsrättsorganisationerna i Finland har som medlemmar enskilda personer eller företag (exempel: Teosto), eller föreningar som företräder olika rättsinnehavarkategorier (exempel: Gramex och Kopiosto). Den föreslagna lagens bestämmelser om medlemmarnas rättigheter och beslutanderätt i kollektiva förvaltningsorganisationer avses inte gälla medlemmar som enligt föreningens stadgar saknar rösträtt, vilket kan vara fallet för understödjande medlemmars och hedersmedlemmars del.

Lagen om andelslag utgår från att medlemmarna i ett andelslag utövar rösträtt i andelslaget, medan de som äger andelar eller aktier inte har rösträtt. Som medlemmar betraktas därmed andelslagets röstberättigade medlemmar, och den föreslagna lagens bestämmelser om medlemmarnas rösträtt avses inte gälla andels- eller aktieägare som inte är röstberättigade medlemmar i andelslaget.

Enligt 3 kap. 1 § i aktiebolagslagen medför alla aktier i ett aktiebolag lika rätt i bolaget. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att det i bolaget finns eller kan finnas aktier som medför olika rättigheter eller skyldigheter. Olikheterna mellan aktierna ska då framgå av bolagsordningen. I bolagsordningen kan dessutom föreskrivas om förutsättningarna och förfarandet för omvandling av aktier till aktier av annat slag (omvandlingsklausul).

Juridiska och fysiska personer kan äga aktier. Till skillnad från vad som gäller medlemskap i en förening kan aktier i princip avyttras till någon annan, om inte detta begränsas i bolagsordningen. För att rättsinnehavarnas intressen ska skyddas kan en kollektiv förvaltningsorganisations bolagsordning innehålla en klausul som begränsar avyttringen av aktier eller möjliggör inlösen av egna aktier.

Enligt *2 mom.* ska medlemskapsvillkoren baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Enligt skäl 22 i direktivet är syftet med detta att säkerställa att de kollektiva förvaltningsorganisationerna agerar i de representerade rättsinnehavarnas bästa intresse. Genom kravet på rätt för rättsinnehavarna att direkt eller indirekt bli medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation kan rättsinnehavarnas påverkningsmöjligheter i organisationen säkras.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att kollektiva förvaltningsorganisationers medlemskapskriterier bör vara explicita. Med tanke på direktivets syfte kan som diskriminerande betraktas t.ex. ett kriterium som begränsar medlemskapet på grundval av personens nationalitet eller bosättningsort. Som diskriminerande kan däremot inte betraktas t.ex. ett medlemskapsvillkor som förutsätter att den som anhåller om medlemskap visar att han eller hon innehar rättigheter till en verkstyp som ingår i den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsområde.

Om en förening som medlem har godtagit en sökande som inte uppfyller villkoren i stadgarna, är det fråga om ett ogiltigt beslut som föreningen har fattat. Beslutet kan klandras på det sätt som anges i 32 § i föreningslagen. Beslutet upphör att vara ogiltigt, om det inte på behörigt sätt hänvisas till klanderbarheten inom den tid som fastställs i lagen. En medlem kan inte uteslutas senare på den grunden att han eller hon inte uppfyllde de i stadgarna angivna medlemskapskriterierna när han eller hon godtogs som medlem. Nya medlemskapsvillkor inverkar

inte heller på ställningen för medlemmar som godtagits innan medlemskapsvillkoret trädde i kraft.

I *3 mom.* föreskrivs att i sådana fall där en kollektiv förvaltningsorganisation inte godtar en ansökan om medlemskap ska den inom rimlig tid ge den som ansökt om medlemskap ett motiverat skriftligt beslut.

Enligt artikel 33 i direktivet bör rättsinnehavare kunna anföra klagomål eller begära rättelse i en kollektiv förvaltningsorganisations beslut genom sådana effektiva och snabba förfaranden för hantering av klagomål som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fastställt eller som baserar sig direkt på lag. Ett sådant förfarande ingår också i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), i vars artikel 14 det föreskrivs att medlemskandidater vars ansökan avslagits av föreningsstämman kan överklaga beslutet inför den därpå följande föreningsstämman.

Om förfarandet strider mot diskrimineringslagen (1325/2014), har rättsinnehavaren rätt att föra ärendet till en allmän domstol. Diskrimineringslagen tillämpas på såväl offentlig som privat verksamhet och gäller därmed också kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet. Gottgörelse kan dömas ut för diskriminering som strider mot diskrimineringslagen. En domstol kan däremot inte ålägga en förening att bevilja en ansökan om medlemskap.

När det är fråga om ett vittsyftande eller principiellt viktigt ärende föreslås rättsinnehavaren dessutom ha möjlighet att anföra klagomål i ärendet hos den myndighet som har tillsyn över efterlevnaden av denna lag. Myndigheten kan vidta åtgärder enligt 60 § för att förhindra diskriminering.

Paragrafen grundar sig på artikel 6.2 i direktivet.

12 §. *Rätt att delta i en kollektiv förvaltningsorganisations beslutsfattande*. Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten för medlemmar att delta i en kollektiv förvaltningsorganisations beslutsfattande på ett effektivt sätt. Enligt *1 mom.* ska stadgarna eller bolagsordningen för en kollektiv förvaltningsorganisation inbegripa lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande. Dessa mekanismer innefattar i princip också tryggande av möjligheterna att delta på distans. Dessutom föreslås det att medlemmar som tillhör olika kategorier av rättsinnehavare ska vara rättvist och balanserat representerade vid beslutsfattandet.

Bestämmelserna i 1 mom. baserar sig på artikel 6.3 och 6.4 i direktivet.

Bestämmelsen syftar till att befästa principen att medlemmarna utövar den högsta beslutanderätten i en kollektiv förvaltningsorganisation och att beslutsprocesserna bör vara överskådliga, sakliga och explicita för att medlemmarnas rätt att delta i beslutsfattandet ska kunna tillgodoses på ett effektivt sätt. Tryggandet av möjligheterna att fatta beslut inbegriper till denna del också möjligheten att delta på distans, när så behövs för att säkerställa deltagandet.

Utgångspunkten är att varje medlem i en förening eller ett andelslag har en röst, om inget annat bestäms i stadgarna. I aktiebolag medför en aktie en röst, om det inte i bolagsordningen föreskrivs att aktierna medför olika röstetal eller att aktierna på annat sätt avviker från varandra vad beträffar anknytande rättigheter eller skyldigheter. En i bolagsordningen inskriven bestämmelse som försätter medlemmar i olika ställning vad röstetalet beträffar är tillåten, om grunderna för röstetalets olikhet är godtagbara med tanke på de berättigade intressen som medlemmar som företräder olika rättsinnehavare har.

Enligt skäl 22 i direktivet har en del kollektiva förvaltningsorganisationer olika kategorier av medlemmar, som kan representera olika typer av rättsinnehavare, såsom producenter och utövande konstnärer. Dessa olika kategorier av medlemmar bör vara rättvist och balanserat representerade vid beslutsfattandet. Direktivet tillåter därmed positiv särbehandling för att skydda intressena hos en medlemskategori som är i minoritet och representerar en viss rättsinnehavarkategori.

Medlemmarna i en viss rättsinnehavarkategori kan vara få men stå för en stor andel av upphovsrättsersättningarna. I ett sådant fall kan majoriteten, exempelvis en medlemskategori som representerar utövande konstnärer, genom sin majoritet av röstantalet fatta beslut som är till förfång för en mindre medlemskategori, exempelvis producenter, även om den medlemskategori som representerar producenterna står för en mycket större andel av upphovsrättsersättningarna än den sammanräknade andelen för de utövande konstnärernas del. Kravet att de olika kategorierna av medlemmar ska vara rättvist och balanserat representerade är avsett att förhindra att en sådan situation uppkommer.

Aktier i aktiebolag kan i allmänhet överlåtas fritt, vilket kan vara ett problem med avseende på tillgodoseendet av rättsinnehavarnas intressen. I kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av aktiebolag är det befogat att skydda intressena hos medlemmar som representerar rättsinnehavare genom att begränsa i synnerhet överlåtelsen av röstberättigade aktier till fysiska eller juridiska personer som inte är eller inte representerar rättsinnehavare eller som hör till en annan kategori av rättsinnehavare. Detta är möjligt att genomföra genom en inlösenklausul enligt 3 kap. 7 § i aktiebolagslagen.

Skyldigheten att i stadgarna eller bolagsordningen föreskriva om medlemmarnas utövande av rösträtt inbegriper att det av stadgarna eller bolagsordningen bör framgå huruvida och till vilken del beslutanderätten utövas av fullmäktige eller ett fullmäktigmöte, eventuella begränsningar av medlemmarnas rätt att anlita ombud och orsaken till sådana begränsningar samt det förfarande som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillämpar för att medlemmarna ska kunna delta i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande t.ex. genom datakommunikation. Av stadgarna eller bolagsordningen bör också framgå huruvida utövande av rösträtten förutsätter att medlemmens eller ombudets deltagande i stämman meddelas i förväg samt eventuella övriga formella villkor för utövande av rösträtten.

Föreningslagen, aktiebolagslagen och lagen om andelslag ger möjlighet att delta på distans i organisationens beslutsfattande, det vill säga en rätt att i stadgarna eller bolagsordningen ta in en bestämmelse enligt vilken medlemmar kan delta i stämman per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel. Direktivet förpliktar emellertid kollektiva förvaltningsorganisationer att möjliggöra att medlemmar deltar i stämman på distans. Syftet med direktivbestämmelsen är att säkerställa att medlemmarna effektivt kan delta i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande också när medlemmen bor eller är etablerad i en annan stat än där den kollektiva förvaltningsorganisationen är etablerad. Deltagande genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel kan t.ex. ske genom att mötet sänds i realtid, genom tvåvägskommunikation i realtid med vars hjälp medlemmar som befinner sig annanstans kan delta i stämman eller genom en mekanism för att rösta antingen före eller under mötet utan att det är nödvändigt att utse ett ombud som är personligen närvarande vid mötet.

Förslaget innebär att när en kollektiv förvaltningsorganisation ger sina medlemmar möjlighet att delta i organisationens beslutsfattande genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel så ska också de förutsättningar för distansdeltagande som anges i någon annan lag tillämpas. Därmed ska bestämmelserna i föreningslagen, aktiebolagslagen och lagen

om andelslag om att i möteskallelsen omnämna möjligheten till distansdeltagande samt de allmänna förutsättningarna för distansdeltagande tillämpas också på beslutsfattandet i kollektiva förvaltningsorganisationer.

Enligt 5 kap. 17 § 2 mom. i lagen om andelslag är det en förutsättning för distansdeltagande att deltaganderätten och riktigheten av rösträkningen kan kontrolleras på motsvarande sätt som vid en vanlig andelsstämma. I stämmokallelsen ska det dessutom nämnas att det är möjligt att delta i stämman genom distansdeltagande, villkoren för ett sådant deltagande, eventuella begränsningar i medlemmarnas yttranderätt och vilket förfarande som ska iakttas. Enligt 3 mom. i den paragrafen kan det i stadgarna bestämmas att andelsägare och aktieägare får delta i stämman endast på det sätt som avses i 2 mom., alltså per post eller med tekniska hjälpmedel. I aktiebolagslagen finns en bestämmelse som motsvarar bestämmelsen i lagen om andelslag.

Bestämmelserna i direktivet och den föreslagna lagen hindrar inte att det i ett andelslags eller aktiebolags stadgar eller bolagsordning tas in en bestämmelse som begränsar medlemmarnas möjligheter att delta fysiskt i stämman. I föreningslagen är det däremot en utgångspunkt att medlemmarna alltid bör ha rätt att vara fysiskt närvarande vid stämman, och denna rätt kan i princip inte begränsas.

I paragrafen tas det inte ställning till i vilka ärenden eller på vilket sätt distansdeltagande bör ordnas. Utgångspunkten bör anses vara att den kollektiva förvaltningsorganisationen själv beslutar i vilken utsträckning och på vilket sätt distansdeltagande ska möjliggöras. Medlemmarnas möjlighet att på ett effektivt sätt delta i beslutsfattandet ska säkerställas. De kollektiva förvaltningsorganisationerna bör möjliggöra distansdeltagande, om inte möjligheten till distansdeltagande kan anses vara uppenbart onödig. Vidare föreslås det att förfarandet ska uppfylla de förutsättningar som ställs i någon annan lag, t.ex. gällande kontroll av deltaganderätten och rösträkningens riktighet. Exempelvis i situationer där en kollektiv förvaltningsorganisations medlemmar består av medlemssammanslutningar som är etablerade i Helsingfors, där även de kollektiva förvaltningsorganisationerna är etablerade, torde det inte finnas behov av att möjliggöra distansdeltagande.

I *2 mom.* första meningen föreslås det att en medlem ska ha rätt att ge ett ombud, som kan vara en fysisk eller juridisk person, fullmakt att delta i stämman och rösta vid den för medlemmens räkning. Medlemmarnas rätt att anlita ombud får enligt förslaget begränsas endast av särskilda skäl. Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på artikel 8.10 första stycket i direktivet.

För undvikande av intressekonflikter kan anlitandet av ombud begränsas genom en bestämmelse i den kollektiva förvaltningsorganisationens stadgar eller bolagsordning. På så sätt kan det i stadgarna eller bolagsordningen t.ex. förbjudas att en person som hör till en annan rättsinnehavarkategori befullmäktigas att fungera som ombud.

Eftersom direktivet utgår från en vidsträckt rätt att anlita ombud kan anlitandet av ombud begränsas endast av särskilda skäl och så att begränsningarna inte inverkar på medlemmarnas behöriga och effektiva deltagande i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsprocess. Om en medlems möjlighet att anlita ombud begränsas i stadgarna eller bolagsordningen, ska begränsningen motiveras.

Enligt 25 § i föreningslagen kan en enskild person inte utöva rösträtt genom ombud, om inte något annat bestäms i stadgarna. I kollektiva förvaltningsorganisationer som har formen av förening gäller det att i stadgarna med anledning av den föreslagna bestämmelsen ta in bestämmelser om utövande av rösträtt genom ombud.

Enligt 5 kap. 8 § i aktiebolagslagen får ett ombuds rätt att företräda flera aktieägare inte begränsas.

I överensstämmelse med 3 §, där det sägs att denna lag ska tillämpas i första hand, kan man i enlighet med förslaget i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av aktiebolag begränsa anlitandet av ombud genom en bestämmelse i bolagsordningen, till den del det finns ett sådant särskilt skäl som avses i 12 § 2 mom. Bestämmelsen i 5 kap. 8 § i aktiebolagslagen grundar sig på artikel 10 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa av aktieägares rättigheter i börsnoterade företag, där det tillåts att agerandet som ombud begränsas vid intressekonflikter. Den föreslagna bestämmelsen bör anses vara i linje med bestämmelserna i det nämnda direktivet. Den föreslagna bestämmelsen har därmed ingen inverkan på en lagbestämmelse som begränsar utövandet av rösträtt på grund av jäv, eftersom jäv kan anses vara ett särskilt skäl som avses i det föreslagna 12 § 2 mom.

Enligt 5 kap. 9 § i lagen om andelslag får en medlem utöva sin rätt vid andelsstämman också genom ombud, om inte detta begränsas i stadgarna. Enligt lagen om andelslag får ett ombud, när det gäller andra andelslag än börsandelslag, samtidigt företräda högst tre medlemmar, om inte annat bestäms i stadgarna. Den föreslagna bestämmelsen avviker därmed från presumtionen i lagen om andelslag. Av detta följer att presumtionen i 5 kap. 9 § i lagen om andelslag inte tillämpas på andelslag och att eventuella begränsningar som gäller anlitande av ombud och motiveringarna till dem bör skrivas in i andelslagets bolagsordning.

I den senare delen av 2 mom. föreskrivs det att ombudets fullmakt gäller för en enda stämma. På så sätt hindras medlemmarna från att ge ombudet en permanent fullmakt. Vid stämman har ett ombud samma rättigheter som den medlem som utsett ombudet. Ombudet ska enligt förslaget rösta i enlighet med de instruktioner medlemmen har gett. Till denna del motsvarar bestämmelserna artikel 8.10 tredje stycket i direktivet.

Det är meningen att den som representerar en sammanslutning eller en stiftelse och en omyndigs intressebevakare inte ska betraktas som ombud. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att medlemmarna deltar aktivt i en kollektiv förvaltningsorganisations beslutsfattande. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska ett ombud rösta i enlighet med de instruktioner den medlem som utser ombudet har gett, varför medlemmen kan förutsätta att ombudet redogör för hur denne röstat. Ett ombud som företräder flera medlemmar har rätt att rösta på olika sätt för olika medlemmars räkning.

13 §. *Stämma.* Paragrafen innehåller bestämmelser om utövande av beslutanderätt vid en kollektiv förvaltningsorganisations stämma.

Enligt *1 mom.* har alla röstberättigade medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation rätt att delta i stämman och utöva rösträtt vid den. Utövande av rösträtten kan begränsas i den kollektiva förvaltningsorganisationens stadgar, bolagsordning eller medlemskapsvillkor endast på basis av medlemskapets varaktighet eller beloppet av de upphovsrättsersättningar som har mottagits av eller är utestående till medlemmarna och förutsatt att dessa grunder fastställs och tillämpas objektivt och proportionerligt. Momentet motsvarar artikel 8.9 i direktivet.

Med röstberättigad medlem avses en medlem enligt föreningslagen, lagen om andelslag eller lagen om europaandelslag samt en sådan delägare i ett aktiebolag eller europabolag vars aktie berättigar till rösträtt i bolaget. Däremot är hedersmedlemmar och understödsmedlemmar i föreningar inte nödvändigtvis röstberättigade, liksom inte heller de som äger aktier som saknar rösträtt enligt aktiebolagslagen. Paragrafen inverkar inte på en bestämmelse i en kollektiv för-

valtningsorganisations stadgar eller bolagsordning eller på en lagbestämmelse om medlemmars utträde eller uteslutning eller om röstetalet.

Enligt *2 mom.* ska stämman sammankallas åtminstone en gång per år. Detta motsvarar artikel 8.2 i direktivet.

I aktiebolagslagen och lagen om andelslag föreskrivs det att stämman ska hållas inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. I föreningslagen föreskrivs bara att möte ska hållas på de tider som bestäms i stadgarna. Eftersom den gällande lagstiftningen i princip möjliggör att stämman hålls mer sällan än en gång om året är det ändamålsenligt att förtydliga rättsläget till denna del.

Enligt *3 mom.* får det i stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av förening eller andelslag bestämmas att medlemmarnas beslutanderätt antingen i alla eller i vissa ärenden utövas av fullmäktigmötet eller av fullmäktige, som medlemmarna väljer med högst fyra års mellanrum. En förutsättning är att det säkerställs att medlemmarna kan delta på ett lämpligt och effektivt sätt i valet av fullmäktige och att medlemmar som tillhör olika kategorier av rättsinnehavare är rättvist och balanserat representerade vid fullmäktigmötet eller i fullmäktige. Med fullmäktigmöte avses fullmäktigmöte enligt föreningslagen och fullmäktige enligt lagen om andelslag.

Momentet motsvarar artikel 8.11 i direktivet.

14 §. *Ärenden som ska avgöras av stämman.* I paragrafen föreskrivs om ärenden som stämman ska avgöra och om delegering av beslutanderätten i vissa fall. Paragrafen grundar sig på artikel 8.2—8.8 i direktivet.

Bestämmelserna i *1 mom.* om ärenden som en kollektiv förvaltningsorganisations stämma ska besluta om kompletterar andra lagars bestämmelser om vad som ska beslutas vid stämman.

Enligt 1 mom. *1 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om villkoren för medlemskap i organisationen, om det inte bestäms om dem i stadgarna eller bolagsordningen.

Enligt föreningslagen fattar styrelsen beslut om godkännande av medlemmar, och föreningslagen innehåller inte någon allmän bestämmelse om medlemskapsvillkor. I föreningslagen ingår inget förbud mot att i stadgarna ta in en bestämmelse om medlemskapsvillkor. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska föreningsmötet ha beslutanderätt när det gäller de allmänna medlemskapsvillkoren i en förening.

Enligt lagen om andelslag beslutar styrelsen om godkännande av en ansökan om medlemskap eller om förfarandet vid godkännande och villkoren för godkännande. I lagen om andelslag föreskrivs dessutom att andelslagets stadgar får innehålla bestämmelser om rätten att bli medlem. I fråga om föreningar och andelslag innebär den föreslagna bestämmelsen att makten att besluta om medlemskapsvillkoren med stöd av lag tillkommer stämman också när inget omnämnande av detta finns i föreningens eller andelslagets stadgar. Genom beslut av stämman avses det också vara möjligt att komplettera de medlemskapsvillkor som anges i stadgarna eller bolagsordningen. Däremot är det inte meningen att det genom beslut av stämman kan avvikas från ett medlemskapsvillkor som ingår i stadgarna eller bolagsordningen, i stället förutsätter en ändring av medlemskapsvillkoren att stadgarna eller bolagsordningen ändras.

I fråga om aktiebolag jämställs aktieägare med medlemmar. Enligt aktiebolagslagen kan rätten att avyttra och förvärva aktier begränsas i bolagsordningen. Beslut om att ändra bolagsordningen fattas vid aktiebolagets bolagsstämma. Det innebär att det inte heller i fortsättningen är möjligt för bolagsstämman att, utan att bolagsordningen ändras, besluta om begränsningar som gäller förvärv eller avyttrande av aktier eller om den rösträtt som hänför sig till en aktie.

Enligt 1 mom. *2 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om utnämning och avskedande av ledamöter i den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan samt arvoden och andra förmåner till dem.

Enligt föreningslagen beslutar föreningsmötet om val eller avsättning av styrelsen och om arvodena till styrelsemedlemmar. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på den nuvarande tillämpningen av föreningslagen till denna del.

Enligt aktiebolagslagen beslutar bolagsstämman om val av styrelse- och förvaltningsrådsledamöter samt revisorer, om det inte i aktiebolagslagen eller bolagsordningen föreskrivs något annat om valet av dem eller om deras mandattider. En liknande bestämmelse finns i lagen om andelslag. Den föreslagna bestämmelsen innebär att beslut om valet av styrelse- och förvaltningsrådsledamöter ska träffas vid aktiebolagets bolagsstämma eller andelslagets andelsstämma och att det inte är möjligt att föreskriva något annat i bolagsordningen eller andelslagets stadgar.

Den föreslagna bestämmelsen förutsätter att de kollektiva förvaltningsorganisationernas incitamentssystem och särskilda frivilliga förmåner, såsom beviljande av tilläggspensionsförsäkring eller avgångsvederlag, godkänns av stämman. På lag baserade pensioner och förmåner av annat slag är dock inte något som en kollektiv förvaltningsorganisations stämma kan besluta om.

Enligt 1 mom. *3 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om de allmänna principerna för fördelning av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare. Bland de allmänna principerna av detta slag ingår t.ex. att besluta huruvida upphovsrättsersättningarna ska fördelas i form av ersättningar som redovisas till rättsinnehavarna direkt eller delvis användas som indirekta ersättningar för rättsinnehavarnas gemensamma räkning.

Indirekta, s.k. kollektiva, ersättningar kan användas t.ex. till stipendier och understöd som beviljas för att nya verk ska skapas, till utbildning för rättsinnehavare, till annat främjande av skapande verksamhet eller till motsvarande ändamål som en kollektiv förvaltningsorganisation eller en därtill hörande sammanslutnings medlem som företräder rättsinnehavare har definierat. Bland principerna för fördelning av upphovsrättsersättningar ingår också principer enligt vilka de ersättningar som redovisas direkt till rättsinnehavare fördelas mellan olika kategorier av innehavare av rättigheter till en viss verkstyp.

Enligt 1 mom. *4 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas, inbegripet de allmänna principerna för användning av sådana medel. Vad som ska betraktas som upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas föreskrivs i 27 §.

I principerna för användning av ersättningar som inte kan fördelas ingår t.ex. huruvida de ska fördelas mellan rättsinnehavarna i form av direkta eller kollektiva ersättningar och huruvida medlen ska läggas till den kollektiva förvaltningsorganisationens kapital eller användas på annat sätt. Ett förslag till användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas bör årligen behandlas av den kollektiva förvaltningsorganisationens stämma.

Enligt 1 mom. *5 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om organisationens investeringsprinciper. Den kollektiva förvaltningsorganisationens stämma ska enligt förslaget fastställa på ett allmänt plan hur de upphovsrättsersättningar som betalas via organisationen ska investeras tills de delas ut till rättsinnehavarna. Också 21 § avses bli tillämpad på kollektiva förvaltningsorganisationers investeringsverksamhet.

Enligt 1 mom. *6 punkten* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om de allmänna principerna för avdrag från upphovsrättsersättningar och från eventuella inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar. Den kollektiva förvaltningsorganisationens stämma ska besluta t.ex. huruvida förvaltningskostnaderna ska allokeras i enlighet med en viss verkstyp eller ett visst användningsområde, huruvida den kollektiva förvaltningsorganisationens förvaltningskostnader i första hand ska dras av från den avkastning som investeringsverksamheten gett och i andra hand från ersättningarna till rättsinnehavare eller huruvida förvaltningskostnaderna ska fastställas i form av ett fast pris som dras av från fördelningen till rättsinnehavare.

Enligt 1 mom. *7 punkten* ska stämman besluta om principerna för riskhantering. I direktivet definieras inte vad som avses med principer för riskhantering. I riskhantering ingår i allmänhet en sårbarhetsanalys samt bedömning av hur pass väl metoderna för riskhantering och kontrollerna fungerar. Riskerna kan hänföra sig exempelvis till finansieringsrisker, informationsteknik och informationssäkerhet eller säkerställande av tjänsternas kvalitet.

Enligt 1 mom. *8 punkten* ska stämman besluta om principerna för förvärv och försäljning av eller inteckningar i fast egendom. Däremot ska styrelsen och den kollektiva förvaltningsorganisationens övriga operativa ledning svara, i enlighet med de riktlinjer som stämman har dragit upp, för förvärv och försäljning av eller inteckningar i egendomen.

Enligt 1 mom. *9 punkten* ska stämman besluta om fusioner, inrättande av dottersammanslutning och godkännande av förvärv av andra sammanslutningar eller andelar eller rättigheter i andra sammanslutningar, samt om andra betydande organisatoriska förändringar som är av betydelse för den för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt.

Organisatoriska förändringar som är av betydelse för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt är såväl ingåendet av långvariga samarbetsavtal som också andra arrangemang gällande utlokalisering av den kollektiva förvaltningens funktioner.

I artikel 8.5 h i direktivet nämns det att medlemsstämman ska besluta om godkännande av sammanslagningar och allianser. Det är oklart vad som menas med detta. Ser man till direktivets syften bör detta uppenbarligen tolkas så, att stämman ska besluta om allt samarbete eller alla organisatoriska arrangemang som är betydande och inverkar på den kollektiva förvaltningen. Som exempel på sådant samarbete eller sådana organisatoriska arrangemang kan nämnas en anslutning till en europeisk eller internationell paraplyorganisation eller att funktioner som är av betydelse för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt läggs ut.

Denna punkt har också ett samband med organisationens riskhantering, eftersom utläggningen av viktiga funktioner, t.ex. upprätthållandet av verksregistret, också är förknippad med en bedömning av huruvida den kollektiva förvaltningsorganisationens risker som anknyter till verksamheten och kvaliteten på tjänsten därigenom minskar eller ökar.

Enligt 1 mom. *10 punkten* ska stämman besluta om upptagande av lån, utlåning och säkerheter för lån. Även denna punkt är central från riskhanteringssynpunkt och för förhindrande av att den kollektiva förvaltningsorganisationen överskuldsätter sig och att dess medel används till

att bevilja lån eller ställa säkerheter i sådana fall där det finns en stor risk för att medlen går förlorade.

Enligt 1 mom. *11 punkten* ska stämman besluta om godkännandet av den årliga insynsrapport som avses i 41 §. Utgångspunkten för lagstiftningen om olika sammanslutningsformer är att stämman beslutar om fastställande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att tydliggöra vilket organ som godkänner den årliga insynsrapporten, om den kollektiva förvaltningsorganisationens bokslut och verksamhetsberättelse inte används som dess årliga insynsrapport.

Enligt *2 mom.* kan en kollektiv förvaltningsorganisations stämma till den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan delegera ärenden enligt 1 mom. 7—10 punkten som gäller organisationens principer för riskhantering, principerna för förvärv och försäljning av samt inteckningar i fast egendom, godkännande av fusioner samt upptagande av lån, utlåning eller ställande av säkerheter för lån. Det föreslås vara möjligt att delegera beslutanderätten också genom beslut av stämman eller med stöd av en bestämmelse i sammanslutningens stadgar eller bolagsordning.

Enligt *3 mom.* kan stämman också i fråga om villkoren för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen delegera beslutanderätt till förvaltningsrådet, om detta är den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan och om stadgarna eller bolagsordningen inte innehåller bestämmelser om medlemskapsvillkoren.

4 kap. **Bevakning av medlemmars och rättsinnehavares intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer**

15 §. *Övervakningsorgan i sammanslutningar.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om ett övervakningsorgan som ska övervaka ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationens affärsverksamhet och utöva den beslutanderätt som stämman eventuellt har delegerat till det. Paragrafen grundar sig på artikel 9 i direktivet.

Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma utse ett övervakningsorgan. De olika kategorierna av rättsinnehavarmedlemmar i organisationen ska vara rättvist och balanserat representerade i övervakningsorganet. Den kollektiva förvaltningsorganisationens verkställande direktör och andra som är anställda hos den kollektiva förvaltningsorganisationen får inte vara ledamöter i övervakningsorganet.

Eftersom styrelsen fungerar som övervakningsorgan och direktivet utgår från att övervakningsorganet övervakar ledningen av affärsverksamheten föreslås 17 § uppta bestämmelser om ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationens affärsverksamhet. Paragrafen i fråga förutsätter att varje kollektiv förvaltningsorganisation har en person med ansvar för ledningen av affärsverksamheten och att denna person inte är styrelseledamot. Alla de i Finland verksamma kollektiva förvaltningsorganisationerna har en verkställande direktör eller en verksamhetsledare som svarar för den dagliga ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Enligt *2 mom.* fungerar en kollektiv förvaltningsorganisations styrelse som övervakningsorgan, om organisationen tillämpar en monistisk styrelsemodell. I en kollektiv förvaltningsorganisation med dualistisk styrelsemodell fungerar förvaltningsrådet som övervakningsorgan.

Enligt *3 mom.* ingår det bland övervakningsorganets uppgifter att, utöver det som någon annanstans i lag föreskrivs om övervakningsorganets uppgifter, övervaka den verksamhet som de

som ansvarar för ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationens affärsverksamhet utövar och deras sätt att sköta sitt uppdrag samt verkställandet av stämmans beslut och i synnerhet uppfyllandet av de allmänna principer som anges i 14 § 1 mom. 3—6 punkten. Vidare ska övervakningsorganet utöva den beslutanderätt som stämman har delegerat till det, förutsatt att det enligt direktivet och lagen är tillåtet att delegera beslutanderätten. Övervakningsorganet ska årligen också rapportera till stämman om sina iakttagelser och om sitt utövande av beslutanderätt.

16 §. *Övervakningsorgan i stiftelser*. Enligt *1 mom.* ska rättsinnehavarnas intressen i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av stiftelse bevakas av ett förvaltningsråd som är förenligt med stiftelselagen. De olika kategorier av rättsinnehavarmedlemmar som den kollektiva förvaltningsorganisationen företräder ska vara representerade i förvaltningsrådet. Bestämmelser om förvaltningsrådet i stiftelser finns i 3 kap. i stiftelselagen.

I *2 mom.* föreskrivs det att förvaltningsrådet ska sammanträda åtminstone en gång per år. Till denna del motsvarar bestämmelsen det som i det föreslagna 13 § 2 mom. föreskrivs om stämman.

I *3 mom.* finns bestämmelser om de ärenden som förvaltningsrådet i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av stiftelse har rätt att besluta om. Momentet är tvingande, och i stiftelsens stadgar kan det till denna del inte bestämmas något annat om förvaltningsrådets uppgifter. De ärenden som nämns i momentet motsvarar i huvudsak det som i 14 § föreslås bli föreskrivet om ärenden som stämman ska avgöra och det som i stiftelselagen föreskrivs om förvaltningsrådets uppgifter. Med avvikelse från 14 § föreslås det närmast att förvaltningsrådet i en stiftelse ska besluta om arvoden och andra förmåner till verkställande direktören. Därmed ska beslut om t.ex. verkställande direktörens avgångsvederlag eller frivilliga pensionsarrangemang fattas av stiftelsens förvaltningsråd, enligt lagen. Detta har ansetts vara viktigt, eftersom rättsinnehavarna inte nödvändigtvis är företrädda i de övriga organen i en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av stiftelse.

Paragrafen motsvarar det krav som ställs i skäl 14 i direktivet, enligt vilket bestämmelserna i direktivet bör tillämpas på kollektiva förvaltningsorganisationer oberoende av deras juridiska form, vilket innebär att de bör vara tillämpliga även på stiftelser. Eftersom stiftelser inte har vare sig medlemmar eller en stämma, är det nödvändigt att trygga rättsinnehavarnas intressen på annat sätt än genom att medlemmarna deltar i organisationens beslutsfattande, med andra ord via förvaltningsrådet som fungerar som övervakningsorgan.

17 §. *Ledning av en kollektiv förvaltningsorganisations affärsverksamhet*. I *1 mom.* föreslås det bli föreskrivet att en kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en verkställande direktör eller någon annan i organisationens tjänst varande person med ansvar för organisationens dagliga ledning som svarar för ledningen av organisationens affärsverksamhet. Syftet med bestämmelsen är att i överensstämmelse med direktivets krav åtskilja den dagliga ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationen från den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan som övervakar verkställigheten av stämmans beslut och den dagliga ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Enligt *2 mom.* ska verkställande direktören eller den i sammanslutningens eller stiftelsens tjänst varande personen med ansvar för organisationens dagliga ledning leda den kollektiva förvaltningsorganisationens dagliga förvaltning i enlighet med styrelsens riktlinjer och anvisningar. Personen i fråga föreslås i *3 mom.* vara skyldig att ge övervakningsorganet och ledamöterna i det de upplysningar som övervakningsorganet behöver för att sköta sitt uppdrag.

Direktivet förutsätter att övervakningsorganet inte får delta i ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationens affärsverksamhet, i stället ska det övervaka den. Därmed behöver det för att skyldigheterna i direktivet ska sättas i kraft föreskrivas att varje kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en verkställande direktör eller någon annan i sammanslutningens eller stiftelsens tjänst varande person med ansvar för organisationens dagliga ledning som svarar för ledningen av organisationens affärsverksamhet.

Lagen om andelslag, aktiebolagslagen och stiftelselagen innehåller bestämmelser om verkställande direktör. Föreningslagen innehåller inte bestämmelser om en verkställande direktör, men inte heller hindrar den föreningar från att ta en verkställande direktör. Aktiebolagslagen å sin sida möjliggör att verkställande direktören samtidigt är styrelseledamot. Bestämmelserna i lagen om andelslag och stiftelselagen motsvarar bestämmelserna i aktiebolagslagen.

I linje med den föreslagna lagens företrädesprincip får verkställande direktören för en kollektiv förvaltningsorganisation eller den i organisationens tjänst varande personen med ansvar för organisationens dagliga ledning inte vara styrelseledamot efter att lagen trätt i kraft, om inte ett aktiebolag eller ett andelslag har ett förvaltningsråd; i så fall fungerar detta som övervakningsorgan enligt denna lag.

18 §. *Undvikande av intressekonflikter*. Paragrafen innehåller bestämmelser om allmänna principer och åtgärder som syftar till att eventuella intressekonflikter mellan organisationens ledning och rättsinnehavare ska undvikas.

Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation vidta rimliga åtgärder för att identifiera och förebygga intressekonflikter och för att, om sådana uppkommer, begränsa deras inverkan på de gemensamma intressena hos de rättsinnehavare som organisationen företräder.

Det är fråga om en sådan allmän skyldighet att hantera intressekonflikter som styr den kollektiva förvaltningsorganisationen så att den bedriver planmässig verksamhet och beaktar intressekonfliktsituationer. Planerna för avvärjande av intressekonflikter är också ett inslag i den kollektiva förvaltningsorganisationens riskhantering, men direktivet upptar särskilda bestämmelser för hantering av intressekonfliktsituationer. För att intressekonflikter ska kunna identifieras är det viktigt att en redogörelse för bindningar ges enligt 2 mom. En kollektiv förvaltningsorganisation ska emellertid bedöma också till övriga delar hur det är möjligt att undvika uppkomsten av intressekonfliktsituationer, på vilket sätt intressekonflikter kan identifieras och vilka åtgärder som bör vidtas i intressekonfliktsituationer.

Enligt *2 mom.* ska den kollektiva förvaltningsorganisationens verkställande direktör eller den som svarar för den dagliga ledningen av den kollektiva förvaltningsorganisationens affärsverksamhet samt varje ledamot av övervakningsorganet till stämman årligen lämna en individuell redogörelse för sina bindningar som kan vara av betydelse när personens förutsättningar att sköta sitt uppdrag bedöms. Redogörelsen ska innehålla upplysningar om rådande eller potentiella konflikter mellan personliga intressen och den kollektiva förvaltningsorganisationens intressen samt mellan de skyldigheter som personen i fråga har gentemot den kollektiva förvaltningsorganisationen och andra fysiska eller juridiska personer.

Som exempel på sådana upplysningar kan nämnas personens ägarandel eller förmögenhetsrättsliga ställning av annat slag i den kollektiva förvaltningsorganisationen, lön och arvoden som den kollektiva förvaltningsorganisationen under den föregående räkenskapsperioden betalade till personen, inbegripet frivilliga pensionsförsäkringar, naturaförmåner och förmåner av annat slag, samt upphovsrättsersättningar som personen i egenskap av rättsinnehavare fick av den kollektiva förvaltningsorganisationen under den föregående räkenskapsperioden. Upplys-

ningarna bör också omfatta sådana rättigheter och förmåner eller en sådan ställning i den kollektiva förvaltningsorganisationen eller i en sammanslutning eller en stiftelse som den äger eller har bestämmande inflytande i som kan vara av betydelse för personens förutsättningar att sköta sitt uppdrag.

Syftet med paragrafen är att säkerställa att stämman får kännedom om alla omständigheter som kan ge upphov till en intressekonflikt mellan den berörda personens och den kollektiva förvaltningsorganisationens intressen. Paragrafen motsvarar artikel 10 i direktivet. Det har dock varit nödvändigt att tydliggöra artikelns innehåll i lagen. Den föreslagna paragrafen grundar sig på en tolkning av vad som avses med bestämmelserna i direktivet.

5 kap. **Förvaltning av upphovsrättsersättningar**

19 §. *Omsorg vid inkassering och förvaltning av upphovsrättsersättningar*. I paragrafen föreskrivs om en generell aktsamhetsplikt för kollektiva förvaltningsorganisationer när de inkasserar och förvaltar upphovsrättsersättningar. Paragrafen motsvarar artikel 11.2 i direktivet.

Bland de kollektiva förvaltningsorganisationernas viktigaste uppgifter ingår att inkassera upphovsrättsersättningar för rättsinnehavarnas räkning. Det är därför befogat att särskilt betona att de kollektiva förvaltningsorganisationerna bör agera omsorgsfullt när de inkasserar och fördelar ersättningar och att deras skötsel av sin ekonomi även i övrigt bör vara ansvarsfull och transparent visavi rättsinnehavarna.

20 §. *Åtskiljande av upphovsrättsersättningar och andra tillgångar*. Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation i sina räkenskaper hålla upphovsrättsersättningar och inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar åtskilda från egna tillgångar och inkomster som härrör från egen verksamhet. Med egna tillgångar avses annat än medel som är avsedda att fördelas till upphovsmän i form av direkta eller indirekta ersättningar. Egen förmögenhet och inkomster som härrör från egen verksamhet uppkommer i första hand genom förvaltningsavgifter och eventuell annan tjänsteverksamhet eller ordnande av evenemang. I den egna förmögenheten ingår fast och lös egendom som den kollektiva förvaltningsorganisationen äger, t.ex. kontorsmöbler.

Syftet med paragrafen är att säkerställa att räkenskaperna är transparenta och att de ersättningar som inkasserats för upphovsmännen och avkastningen av investerade ersättningar kommer upphovsmännen till godo i stället för att kvarstå hos de kollektiva förvaltningsorganisationerna. Paragrafen förutsätter inte att medlen hålls på ett separat konto eller annars hålls fysiskt åtskilda från övriga tillgångar. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.3 i direktivet.

I *2 mom.* föreskrivs det att en kollektiv förvaltningsorganisation inte får använda upphovsrättsersättningar eller inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar för andra ändamål än fördelning till rättsinnehavarna, om inte övervakningsorganet, dvs. stämman enligt 14 § eller en stiftelses förvaltningsråd enligt 16 §, har beslutat något annat. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.4 i direktivet.

Bestämmelsen syftar till att säkerställa att de inkasserade upphovsrättsersättningarna kommer rättsinnehavarna till godo och inte överförs till den kollektiva förvaltningsorganisationens egendom i räkenskaperna, åtminstone inte utan ett separat beslut av stämman.

I *3 mom.* föreskrivs att utestående upphovsrättsersättningar som inom den tid som föreskrivs i 24 § inte kan fördelas på grund av att de berörda rättsinnehavarna inte har kunnat identifieras eller nås ska hållas åtskilda från övriga tillgångar i den kollektiva förvaltningsorganisationens

räkenskaper. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att det är praktiskt möjligt för rättsinnehavare som framträder inom tre år från det år då ersättningen inkasserades att få information om den för rättsinnehavaren inkasserade ersättningen och att få ersättningen utbetald till sig. Efter att denna tid löpt ut kan medlen i enlighet med 27 § användas som upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas.

Bestämmelsen motsvarar artikel 13.2 i direktivet.

21 §. *Investering av upphovsrättsersättningar.* Enligt huvudregeln i *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation följa det beslut om allmänna principer för investeringsverksamhet som sammanslutningens stämma eller, om organisationen har formen av en stiftelse, dess förvaltningsråd har fattat.

I *2 mom.* föreskrivs dessutom att den kollektiva förvaltningsorganisationen vid en potentiell intressekonflikt ska säkerställa att investeringens enda syfte är att tillgodose intressena hos de rättsinnehavare med avseende på vilka upphovsrättsersättningarna har inkasserats. Vidare ska tillgångarna investeras så att skyddet för investeringarna samt investeringarnas säkerhet, likviditet och avkastning tryggas. Tillgångarna ska också diversifieras tillräckligt för att undvika för stor betoning av någon viss tillgång och ackumulering av risker.

Syftet med paragrafen är att skydda rättsinnehavarnas ekonomiska intressen när en kollektiv förvaltningsorganisation för deras gemensamma räkning investerar upphovsrättsersättningar som tillkommer dem. Det är mycket vanligt att kollektiva förvaltningsorganisationer gör både kort- och långfristiga investeringar. Eftersom upphovsrättsersättningarna i regel delas ut till rättsinnehavarna en gång om året kan det anses att kortfristiga investeringar är ett inslag i en god skötsel av ekonomin. Den avkastning som investeringarna ger kan minska förvaltningsavgiften och på så sätt säkra att en så stor del av inkomsterna som möjligt delas ut till rättsinnehavarna. Också när medel investeras i investeringsinstrument som är förknippade med risker kan de risker som hänför sig till investeringsportföljen minskas t.ex. genom att investeringarna diversifieras i olika aktieslag eller investeringsinstrument.

Direktivet har syftet att säkerställa att investeringarna görs i enlighet med rättsinnehavarnas intressen. Enligt direktivet styr beslut som stämman fattar den kollektiva förvaltningsorganisationens investeringsverksamhet, och genom dem fastställs också en gemensamt godkänd risknivå för investeringsverksamheten.

Om upphovsrättsersättningarna går att tillskriva olika rättsinnehavarkategorier redan i inkasseringsskedet, kan en kollektiv förvaltningsorganisation besluta att upphovsrättsersättningar som tillkommer olika rättsinnehavare ska investeras i enlighet med respektive rättsinnehavarkategoris intressen och med iakttagande av de allmänna principer för investeringsverksamhet som stämman eller övervakningsorganet har beslutat om.

Enligt skäl 27 i direktivet är avsikten att upprätthålla en hög nivå när det gäller skyddet av rättsinnehavarnas rättigheter och att säkerställa att alla eventuella inkomster som härrör från utnyttjandet av sådana rättigheter styrs till rättsinnehavarna. Därför bör de investeringar som kollektiva förvaltningsorganisationer gör och har i sitt förvar förvaltas i enlighet med kriterier som förpliktar organisationen att agera aktsamt, samtidigt som organisationen ges möjlighet att välja den säkraste och effektivaste investeringspolicyn. En kollektiv förvaltningsorganisation bör ha möjlighet att välja en allokering av tillgångar som är lämpad med avseende på arten av och varaktigheten hos de investerade upphovsrättsersättningarnas eventuella riskexponering och som inte obefogat äventyrar de upphovsrättsersättningar som tillkommer rättsinnehavarna.

Paragrafen motsvarar artikel 11.5 i direktivet.

22 §. *Förvaltningsavgift och andra avdrag*. Paragrafen innehåller bestämmelser om uttag av förvaltningsavgifter och andra avdrag och om givande av information om dem. Paragrafen grundar sig på artikel 12.1—12.3 i direktivet.

I *1 mom.* föreskrivs det att en kollektiv förvaltningsorganisation ska ge de rättsinnehavare som den företräder information om den gällande förvaltningsavgiften och om andra avdrag från upphovsrättsersättningar och från inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar. För att informationsskyldigheten ska fullgöras behöver dock inte meddelanden sändas till varje rättsinnehavare för sig, utan det räcker att organisationen informerar om saken på sin webbplats.

Enligt *2 mom.* ska de avgifter som en kollektiv förvaltningsorganisation tar ut för sina tjänster och andra avdrag vara rimliga i förhållande till tjänsternas beskaffenhet och omfattning. Avgifterna och avdragen får inte heller överskrida de motiverade och dokumenterade kostnader som organisationen har för att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter. Som orimligt kan betraktas t.ex. att en kollektiv förvaltningsorganisations kostnader för att förvalta upphovsrätt är lika stora som eller rentav större än de upphovsrättsersättningar som inkasseras för användningen av verk eller andra skyddade objekt.

23 §. *Jämlik tillgång till tjänster och förmåner som erbjuds med avseende på rättsinnehavares gemensamma ändamål.* I paragrafen föreskrivs det att om upphovsrättsersättningar eller inkomster som härrör från investeradeupphovsrättsersättningar genom beslut av en kollektiv förvaltningsorganisation används för ändamål som är gemensamma för rättsinnehavarna eller en viss kategori av rättsinnehavare, t.ex. stipendier eller utbildning, ska dessa vara tillgängliga för rättsinnehavarna på lika villkor. Bestämmelsen ger uttryck för principen om jämlik behandling och icke-diskriminering av rättsinnehavare.

Paragrafen grundar sig på artikel 12.4 i direktivet.

24 §. *Skyldighet att fördela upphovsrättsersättningar rättidigt.* I *1 mom.* föreslås att upphovsrättsersättningar ska fördelas till rättsinnehavarna så snabbt och korrekt som möjligt i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fastställt. Stämman ska besluta om de allmänna fördelningsprinciperna i enlighet med 14 §.

Enligt *2 mom.* ska upphovsrättsersättningarna betalas ut inom nio månader från utgången av den räkenskapsperiod under vilken ersättningarna inkasserades, om inte detta är omöjligt. Godtagbara objektiva skäl till att betalningen fördröjs är t.ex. bristfällig eller felaktig rapportering eller någon annan omständighet som gör det svårare att tillskriva betalningen rätt. Enligt direktivet kan som godtagbart skäl till fördröjning dock inte betraktas t.ex. att upphovsrättsersättningarna har investerats för en viss löptid.

Den föreslagna paragrafen motsvarar artikel 13.1 i direktivet.

25 §. *Information som ska ingå i redovisningen till rättsinnehavarna*. I *1 mom.* föreslås det bli föreskrivet om den information som en kollektiv förvaltningsorganisation åtminstone en gång per år ska ge de rättsinnehavare till vilken den har tillskrivit eller betalat upphovsrättsersättningar för räkenskapsperioden i fråga. Momentet motsvarar artikel 18.1 i direktivet.

Paragrafen avses i princip bli tillämpad bara på ersättningar som betalas direkt till rättsinnehavare, eftersom indirekta ersättningar inte tillskrivs enskilda rättsinnehavare.

Med tillskrivning avses att ersättningen kan kopplas ihop med en viss rättsinnehavare. Tillskrivningen sker innan ersättningen fördelas, dvs. en penningsumma betalas till rättsinnehavaren. Tillskrivningen förutsätter alltså inte att ersättning har betalats till rättsinnehavaren. I de kollektiva förvaltningsorganisationernas fördelningsregler bestäms det ofta en undre gräns för belopp som fördelas, eftersom det på grund av kostnaderna för utbetalningen inte är kostnadseffektivt att fördela små belopp.

Bland den information som ska ges till rättsinnehavaren finns rättsinnehavarens kontaktuppgifter som rättsinnehavaren har gett den kollektiva förvaltningsorganisationen för att denna ska kunna identifiera och nå rättsinnehavaren. På samma gång får rättsinnehavaren ett naturligt tillfälle att kontrollera och rätta eventuella felaktiga eller föråldrade uppgifter som den kollektiva förvaltningsorganisationen har.

Rättsinnehavaren ska dessutom få information om de upphovsrättsersättningar som har tillskrivits rättsinnehavaren och de ersättningsbelopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har betalat ut till rättsinnehavaren per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning. Med kategori av rättigheter och typ av användning avses den indelning och de definitioner som anges i 5 §.

Rättsinnehavaren ska också få information om det användningsområde och den användningsperiod till vilken ersättningen hänför sig, om sådan information finns att tillgå, samt information om förvaltningsavgifter och andra avdrag.

Rättsinnehavaren kan också ha intresse av att veta hur stora ersättningar som har tillskrivits honom eller henne, även om den undre gränsen för utbetalning av ersättning inte har överskridits. Så kan det förhålla sig t.ex. när ersättningarna enligt den kollektiva förvaltningsorganisationens fördelningsregler ackumuleras under flera år och fördelas till rättsinnehavaren, om den undre gränsen enligt fördelningsreglerna överskrids under räkenskapsperioden i fråga. Därmed ska också information om upphovsrättsersättningar som har tillskrivits rättsinnehavaren men ännu inte utbetalats ges till rättsinnehavaren.

Enligt *2 mom.* ska informationsskyldigheten enligt 1 mom. gälla också sådana medlemssammanslutningar i den kollektiva förvaltningsorganisationen som förmedlar upphovsrättsersättningar vidare till rättsinnehavare.

26 §. *Skyldighet att vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera rättsinnehavare.* Paragrafen innehåller bestämmelser om kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera och nå rättsinnehavarna.

Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera och nå rättsinnehavarna i de fall där rapporteringen av användningen av verk och andra skyddade objekt möjliggör detta. När åtgärdernas tillräcklighet bedöms ska hänsyn tas till rättsinnehavarnas ekonomiska intressen, förekomsten av informationskällor som gör det möjligt att identifiera och nå rättsinnehavare samt kostnaderna för att identifiera och nå rättsinnehavare. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska också på sin offentliga webbplats tillgängliggöra information på finska och svenska om det förfarande som den iakttar för att identifiera och nå rättsinnehavare.

Avsikten med de föreslagna bestämmelserna är att trygga rättsinnehavarnas rätt till ersättning för användning av sina verk och att öka insynen i de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet i det avseendet. I vissa situationer är det inte möjligt eller rimligt att förutsätta att användarna rapporterar verksanvändningen i detalj. I typiska fall förhåller det sig på detta sätt

t.ex. när det gäller bakgrundsmusik som spelas i offentliga lokaler eller användning av verk i undervisningssyfte. Då fördelas ersättningen utifrån någon annan metod, t.ex. stickprovsundersökningar.

Bestämmelsen förpliktar inte kollektiva förvaltningsorganisationer att kräva exakt rapportering över användningen av verk eller andra skyddade objekt men förutsätter att de rapporter över användningen som användarna ger beaktas av den kollektiva förvaltningsorganisationen när upphovsrättsersättningarna tillskrivs och betalas.

I direktivet definieras det inte desto noggrannare vilka åtgärder för att identifiera rättsinnehavare som är tillräckliga. Ser man till hur de föreslagna bestämmelserna ska tillämpas så har det funnits behov av att komplettera den flexibla normen med en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att offentliggöra sina principer för identifiering av rättsinnehavare. Eftersom skillnaderna mellan olika situationer inom den kollektiva rättighetsförvaltningen är stora motsvarar en flexibel norm kombinerad med informationsskyldighet den balans mellan rättsinnehavarnas intressen och den kollektiva förvaltningens funktion som utgör andan i direktivet.

I *2 mom.* anges en tidsfrist inom vilken uppgifter om rättsinnehavare som inte har identifierats eller inte har nåtts ska offentliggöras. Det föreslås att kollektiva förvaltningsorganisationer inom ett år från utgången av den räkenskapsperiod då upphovsrättsersättningarna inkasserades ska tillgängliggöra för de rättsinnehavare som de företräder, medlemmar och kollektiva förvaltningsorganisationer information som de förfogar över om verk och andra skyddade objekt beträffande vilka en eller flera rättsinnehavare inte har identifierats eller nåtts. De uppgifter som ska offentliggöras ska enligt förslaget inbegripa verkets eller det andra skyddade objektets titel, rättsinnehavarens namn, förläggarens eller producentens namn samt all annan relevant information som den kollektiva förvaltningsorganisationen har tillgång till och som kan bidra till att identifiera eller nå rättsinnehavaren. Verkets utgivningsår eller utgivningsland är exempel på andra relevanta uppgifter som kan vara till nytta när det gäller att identifiera rättsinnehavare.

Bestämmelsen lämpar sig för situationer där tillskrivningen av upphovsrättsersättningar grundar sig på exakt rapportering av användningen. En allmän förutsättning för skyldigheten är att upphovsrättsersättning som ska fördelas enligt den kollektiva förvaltningsorganisationens fördelningsregler har uppkommit för rättsinnehavaren. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska offentliggöra den information som den förfogar över eller har kommit i besittning av till följd av det utredningsarbete som anges i 1 mom.

I *3 mom.* föreskrivs att den kollektiva förvaltningsorganisationen på sin webbplats ska offentliggöra all tillgänglig information enligt 2 mom. om verk, om verkens rättsinnehavare inte har identifierats och nåtts inom två år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken upphovsrättsersättningarna inkasserades. Informationen ska offentliggöras utan dröjsmål efter att den ovan nämnda tiden löpt ut.

Paragrafen grundar sig på artikel 13.3 i direktivet. I den finska språkversionen av direktivet använder man uttrycket ”innan”, då man i den svenska samt i andra språkversioner använder uttrycket ”efter”. Översättningsfelet påverkar beräkningen av den tidsfrist som avses i artikel 13.3. Förslaget skiljer sig därmed till denna del från den finska språkversionen av direktivet.

27 §. *Användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas.* I *1 mom.* föreskrivs att om utestående upphovsrättsersättningar inte kan fördelas till rättsinnehavare inom tre år från utgången av den räkenskapsperiod då upphovsrättsersättningarna inkasserades, ska ersättning-

arna anses vara upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas. Att ersättningar inte kan fördelas kan bero t.ex. på att rättsinnehavaren inte är känd eller inte kan nås. En förutsättning är dessutom att den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera rättsinnehavarna i enlighet med 26 §. Om rättsinnehavaren uppenbarar sig under treårsperioden i fråga, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen betala ut ersättningen till rättsinnehavaren.

Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på preskription av skuld. Om rättsinnehavaren uppenbarar sig under treårsperioden i fråga, tillämpas de allmänna bestämmelserna om preskription av skuld på den kollektiva förvaltningsrättsorganisationens skuld till rättsinnehavaren. I enlighet med lagen om preskription av skulder (728/2003) preskriberas en skuld som gäller upphovsrättsersättning tre år från det att rättsinnehavaren fick eller borde ha fått kännedom om sin fordran.

Den föreslagna tidsfristen tre år motsvarar den frist som fastställs i 26 § 5 mom. i upphovsrättslagen och gäller avtalslicenser. Enligt nämnda bestämmelse förfaller rätten till individuell ersättning, om inte yrkande på sådan ersättning bevisligen har framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket framställningen av exemplaren av verket eller överföringen eller utsändningen av verket har skett.

Enligt *2 mom.* ska den kollektiva förvaltningsorganisationens stämma besluta hur upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas ska användas. I en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av stiftelse beslutar förvaltningsrådet om detta.

Paragrafen motsvarar artikel 13.4 i direktivet.

6 kap. **Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning**

28 §. *Förbud att diskriminera rättsinnehavare som företräds genom representationsavtal.* Enligt den föreslagna paragrafen får en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation inte tillämpa andra villkor gällande eller i övrigt diskriminera rättsinnehavare vars rättigheter den förvaltar med stöd av ett representationsavtal. Förbudet att diskriminera rättsinnehavare som företräds genom representationsavtal gäller t.ex. tillämpliga tariffer, förvaltningsavgifter eller villkor i överensstämmelse med vilka upphovsrättsersättningarna inkasseras och de belopp som tillkommer rättsinnehavarna fördelas.

Paragrafen motsvarar artikel 14 i direktivet.

29 §. *Rätt för en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation att göra avdrag från upphovsrättsersättningar.* Enligt den föreslagna paragrafen får en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation inte göra andra avdrag från upphovsrättsersättningar än avdrag för förvaltningsavgiften, om den inte uttryckligen har avtalat om andra avdrag med den andra parten i representationsavtalet, alltså den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen. Bestämmelsen syftar till att trygga icke-diskrimineringen av rättsinnehavare. En kollektiv förvaltningsorganisation får enligt förslaget inte göra avdrag för t.ex. tjänster som erbjuds med avseende på upphovsmännens gemensamma ändamål, eftersom rättsinnehavare som inte har gett den kollektiva förvaltningsorganisationen en direkt fullmakt i regel inte kan ansöka om eller få en sådan förmån.

Paragrafen motsvarar artikel 15.1 i direktivet.

30 §. *Fördelning av upphovsrättsersättningar med stöd av representationsavtal.* I paragrafen åläggs licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationer att regelbundet och korrekt till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer fördela de upphovsrättsersättningar som ska betalas via dem. Upphovsrättsersättningarna ska enligt förslaget betalas ut till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen snarast möjligt och senast inom nio månader från utgången av den räkenskapsperiod under vilken upphovsrättsersättningarna inkasserades, om inte detta är omöjligt.

Paragrafen motsvarar artikel 15.2 och artikel 15.3 första stycket i direktivet.

De objektiva skäl som avses i artikel 15 i direktivet och som kan hindra att redovisningen sker rättidigt kan vara t.ex. att användarnas rapportering över användningen fördröjts eller att det är svårt att identifiera rättigheter eller rättsinnehavare eller att matcha information om verk och andra skyddade objekt med rättsinnehavare. De föreslagna bestämmelserna syftar till att säkerställa att upphovsrättsersättningarna fördelas till rättsinnehavarna så rättidigt som möjligt.

31 §. *Information som ska ges till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer.* I paragrafen föreslås bestämmelser om vilken information en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation ska ge en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation för vars räkning den förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal. Informationen föreslås inbegripa en redogörelse för upphovsrättsersättningar som ska fördelas till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen eller till den rättsinnehavare som denna företräder respektive de utestående upphovsrättsersättningarna, förvaltningsavgifterna och andra avdrag, de användningsområden för vilka licenser har beviljats eller vägrats samt beslut som fattats vid den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens stämma, till den del de är relevanta för förvaltningen av rättigheter genom representationsavtal. Vid redovisningen ska det så som förutsätts i direktivet anges vad fördelningen grundar sig på, alltså nyttjandet av rättigheter per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning. Förteckningen i paragrafen är inte uttömmande.

Paragrafen har till syfte att trygga insynen i hur rättighetsintäkterna uppkommer och fördelas i förhållande till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen och dess rättsinnehavare. Enligt paragrafen ska informationen ställas till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens förfogande i elektronisk form. I praktiken kan det vara fråga om att överföra en fil eller information i elektronisk form till den befullmäktigande kollektiva organisationen eller tillgängliggörande av informationen till exempel genom den licensierande kollektiva organisationens egna datasystem eller genom ett datasystem som tillhör dem gemensamt.

Med information som ska ges om licenser enligt 5 punkten i paragrafen avses framför allt att det ska ges en strukturerad helhetsbild av de licenser som den kollektiva förvaltningsorganisationen har beviljat respektive vägrat. Inom ramen för detta mål kan informationens detaljnivå variera från fall till fall.

Paragrafen grundar sig på artikel 19 i direktivet.

32 §. *Skyldighet att rättidigt fördela vidareförmedlade upphovsrättsersättningar.* I paragrafen föreslås det att en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation eller dess medlemssammanslutning som erhållit upphovsrättsersättningar för vidareförmedling till rättsinnehavarna ska fördela upphovsrättsersättningarna snarast möjligt och senast inom sex månader efter att ersättningarna tagits emot, om detta inte är omöjligt. Syftet med den föreslagna paragra-

fen är att säkerställa att upphovsrättsersättningarna betalas ut till rättsinnehavarna så rättidigt som möjligt.

Paragrafen motsvarar artikel 15.3 andra stycket i direktivet.

De objektiva skäl som avses i den artikeln och som kan hindra att utbetalningen sker rättidigt kan vara t.ex. att användarnas redogörelser för användningen fördröjts eller att det är svårt att identifiera rättigheter eller rättsinnehavare eller att matcha information om verk och andra skyddade objekt med rättsinnehavare.

Den tidsfrist som avses i paragrafen ska räknas från den dag då den som ska vidareförmedla ersättningen tar emot den. I det fall att den kollektiva förvaltningsorganisation som ska vidareförmedla ersättningen inte betalar den direkt till rättsinnehavaren utan via den kollektiva förvaltningsorganisationens medlemssammanslutning, tillämpas på medlemssammanslutningen en separat sex månaders tidsfrist.

Det är skäl att fästa uppmärksamhet på att den tidsfrist som föreskrivs i paragrafen skiljer sig från den i 24 § föreskrivna tidsfrist gällande fördelning av upphovsrättsersättningar som ska gälla den kollektiva förvaltningsorganisation som inkasserar ersättningarna. Båda tidsfristerna baserar sig på direktivet. Deras utgångspunkt torde vara att den kollektiva förvaltningsorganisation som inkasserar ersättningarna ska matcha ersättningarna med rättsinnehavarna, för vilket krävs mera tid än för endast vidareförmedling av ersättningarna till rättsinnehavarna.

7 kap. En kollektiv förvaltningsorganisations förhållande till användare

33 §. *Skyldighet att erbjuda en licens.* I paragrafen åläggs kollektiva förvaltningsorganisationer en skyldighet att erbjuda licenser för verk eller andra skyddade objekt till dem som begär sådana.

Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation utan onödigt dröjsmål besvara en användares förfrågan och upplysa användaren om vilken information som organisationen behöver för att kunna erbjuda en licens. Efter att den kollektiva förvaltningsorganisationen har fått all relevant information ska den enligt *2 mom.* utan onödigt dröjsmål antingen erbjuda en licens eller ge användaren ett skriftligt svar där det motiveras varför ingen licens erbjuds.

Vilken information som är relevant med tanke på licensiering bör bedömas från fall till fall. Exempelvis grundar sig ofta de tariffer som hänför sig till rätten att framföra ett verk på antalet kundplatser eller affärslokalens storlek i kvadratmeter. En kollektiv förvaltningsorganisation kan härvid bevilja en licens först efter att den har fått uppgifter av användaren om antalet kvadratmeter eller kundplatser.

De kollektiva förvaltningsorganisationernas grundläggande uppgift är att licensiera rättigheter i enlighet med rättsinnehavarnas vilja. När rättsinnehavaren först har definierat vilka kategorier av rättigheter, vilka användningsområden eller vilka verk eller verkstyper rättsinnehavaren ger den kollektiva förvaltningsorganisationen fullmakt att representera, är det den kollektiva förvaltningsorganisationens uppgift att tillgodose användarnas licensbehov i enlighet med de förbehåll som rättsinnehavarna har angett. Således ligger det i både rättsinnehavarnas och användarnas intresse att de kollektiva förvaltningsorganisationerna agerar aktivt för att bevilja licenser.

De kollektiva förvaltningsorganisationernas skyldighet att erbjuda licenser påverkas också av konkurrensrättsliga aspekter, såsom missbruk av dominerande marknadsställning eller försvå-

rande av en väsentlig verksamhetsförutsättning. Detta gäller i synnerhet situationer där det i praktiken inte finns något ersättande alternativ och det från rättsinnehavarens eller den kollektiva förvaltningsorganisationens synpunkt inte går att ange något godtagbart skäl för vägran att bevilja en licens.

Paragrafen motsvarar artikel 16.3 i direktivet.

34 §. *Skyldighet att förhandla om licensieringen i ärligt uppsåt.* Enligt paragrafen ska kollektiva förvaltningsorganisationer och användare förse varandra med all information som behövs för licensiering och även i övrigt förhandla om licensieringen av rättigheter i ärligt uppsåt.

Licensförhandlingarna gäller bl.a. ersättningsnivån, prissättningsgrunderna och andra villkor för licensiering, såsom rapportering av användningen av verk.

I skyldigheten att förhandla om licensieringen i ärligt uppsåt ingår att parterna ger varandra sanningsenlig information om de omständigheter som anknyter till behovet att förvärva tillstånd att använda ett verk eller något annat skyddat objekt och som påverkar licensprissättningen. Denna information kan bestå av t.ex. information som användaren har tillgång till och som gäller antalet användare av en tjänst eller användningens omfattning, inkomsterna från tjänsten och grunderna för fastställande av inkomster. Kollektiva förvaltningsorganisationer ska också sanningsenligt upplysa användarna om när användningen av ett verk eller något annat skyddat objekt inte kräver licens, enligt lag. I skyldigheten att förhandla om licensieringen i ärligt uppsåt ingår också en genuin strävan att hitta en försonlig lösning, t.ex. genom ett förlikningsförfarande.

Paragrafen motsvarar artikel 16 i direktivet.

35 §. *Krav som gäller licensieringsvillkoren.* Enligt *1 mom.* ska licensieringsvillkoren baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier. En kollektiv förvaltningsorganisation ska dessutom informera användaren i fråga om de grunder som har använts för fastställande av tarifferna.

Behovet av den bestämmelse som förutsätts i direktivet bör förstås mot den konkurrensrättsliga bakgrunden och i synnerhet i ljuset av artikel 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och Europeiska unionens domstols rättspraxis. Rättspraxisen har grundat sig på skärskådande av den kollektiva förvaltningsorganisationens dominerande marknadsställning.

Unionens konkurrensrätt utgår från att man enbart utifrån förekomsten av ensamrätt inte kan sluta sig till att rätten missbrukas. Bara på basis av fakta om det faktiska nyttjandet av ensamrätt kan man dra slutsatser om huruvida det är fråga om missbruk, dvs. huruvida rätten nyttjas på ett sätt som i grunden står i strid med de bestämmelser som ska trygga en fri konkurrens.

Enligt artikel 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt är ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den inre marknaden och förbjudet. Missbruket kan bestå i t.ex. att oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor direkt eller indirekt påtvingas någon eller att produktion, marknader eller teknisk utveckling begränsas till nackdel för konsumenterna. Enligt artikeln kan som missbruk klassas också att olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner tillämpas, varigenom dessa får en konkurrensnackdel.

Utgångspunkten i domstolens rättspraxis är att en och samma tariff ska tas ut för likvärdig användning. Undantag från detta kan göras av skäl som är objektivt grundade. I mål C-52/07 konstaterade domstolen att om en kollektiv förvaltningsorganisation beräknar ersättningen för tillgängliggörande av upphovsrättsligt skyddade musikaliska verk i TV-sändningar på olika sätt, beroende på om det rör sig om kommersiella TV-bolag eller public service-bolag, kan detta utgöra missbruk av en dominerande marknadsställning, om organisationen tillämpar olika villkor för likvärdiga transaktioner gentemot dessa bolag, och de härigenom får en konkurrensnackdel. Olika behandling av dessa aktörer kan dock vara objektivt grundad därför att public service-bolagens uppgift och finansieringssätt skiljer sig från de kommersiella TV-bolagens situation. För den nationella domstolen gäller det därmed att i varje enskilt fall, utgående från fakta och bevisning, avgöra huruvida upphovsrättsorganisationen har ett objektivt grundat skäl att bemöta olika användare på olika sätt.

När 35 § uttolkas bör man beakta också det i 36 § föreslagna undantaget, enligt vilket experimentell licensiering av en ny tjänst inte innebär att en sådan praxis uppkommit som binder den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Avsikten med att förplikta kollektiva förvaltningsorganisationer att upplysa användarna om prissättningsgrunderna är att öka insynen i och transparensen hos de prissättningsgrunder som de kollektiva förvaltningsorganisationerna använder.

I *2 mom.* föreskrivs att rättsinnehavarna ska få skälig ersättning för användningen av sina rättigheter. Tarifferna för ensamrätter och rättigheter till ersättning ska vara rimliga. När rimligheten bedöms gäller det att beakta det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna med beaktande av användningens art och omfattning i fråga om verk och andra skyddade objekt, det ekonomiska värdet för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller och övriga omständigheter som inverkar på ersättningens rimlighet.

En utgångspunkt i bestämmelsen är att den ersättning för användning av verk eller andra skyddade objekt som rättsinnehavarna får bör stå i en rättvis proportion till den ekonomiska nytta som användarna har genom användningen. I praktiken blir det domstolens sak att pröva när en tariff kan anses vara orimlig.

Ersättningen kan basera sig antingen på inkomsterna från nyttjande av rättigheten (royaltyprincipen) eller på användningens omfattning (användningsprincipen). Med det ekonomiska värdet för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller avses ekonomisk nytta som den kollektiva förvaltningen föranleder användaren jämfört med en situation där kollektiv förvaltning inte förekommer. Ju mer heltäckande och effektiva en kollektiv förvaltningsorganisations tjänster är, så att de inbegriper t.ex. arrangemang för smidig rapportering av användningen, desto större är användarens nytta.

I mål C-395/87 ansåg Europeiska unionens domstol att den tariff som en kollektiv förvaltningsorganisation i Frankrike tagit ut för användning av musik på ett diskotek var uppenbart oskälig, eftersom tarifferna enligt vad kommissionen hade rett ut var mångdubbelt högre än vid motsvarande användning i andra länder. I det nämnda fallet borde den kollektiva förvaltningsorganisationen ha kunnat motivera skillnaden genom att visa att förhållandena i medlemsstaten i fråga ur ett objektivt perspektiv och på ett betydande sätt skiljer sig från förhållandena i övriga medlemsstater.

Domstolen konstaterade att om ett företag med en dominerande marknadsställning tar ut avgifter för sina tjänster som är avsevärt högre än de som tas ut i andra länder och en jämförelse

av avgiftsnivåerna skett utifrån en likartad grundval, ska skillnaden anses som ett indicium på missbruk av en dominerande marknadsställning.

Domstolen ansåg att de skillnader som den kollektiva förvaltningsorganisationen i det berörda fallet anfört, såsom de höga priser som tillämpas av diskoteken i Frankrike, strukturella upphovsrättsliga skillnader eller höga kostnader för inkassering, förvaltning och fördelning, inte räckte för att motivera tariffernas olikheter. I tarifferna är det därmed inte möjligt att beakta de kollektiva förvaltningsorganisationernas kostnader, eftersom det med avseende på marknadens effektivitet och funktionsduglighet och i synnerhet rättsinnehavarnas och användarnas intressen är väsentligt att de kollektiva förvaltningsorganisationerna fungerar så kostnadseffektivt som möjligt.

När de kollektiva förvaltningsorganisationerna utvecklar ersättningsmodeller bör de sträva efter förfaranden och kriterier som resulterar i en rättvis ersättning för upphovsmännen och på samma gång sänker förvaltnings- och övervakningskostnaderna till förmån för alla marknadsparter. Kostnaderna för att förvalta rättigheter får inte vara större än den andel som betalas till rättsinnehavarna.

I mål C-52/07 ansåg Europeiska unionens domstol att en kollektiv förvaltningsorganisation inte missbrukar sin dominerande marknadsställning när den tillämpar en ersättningsmodell där ersättningsbeloppet motsvarar en del av TV-kanalernas intäkter, förutsatt att ersättningen på det hela taget står i proportion till hur mycket upphovsrättsligt skyddade musikaliska verk som verkligen har sänts eller kan komma att sändas, och såvida det inte finns en annan metod som gör det möjligt att närmare identifiera och kvantifiera användningen av nämnda musik, liksom tittandet, utan att medföra en oproportionerlig ökning av kostnaderna för förvaltning av rättigheterna och övervakning av användningen av nämnda musikaliska verk.

Enligt domstolen kan det emellertid inte uteslutas att tillämpningen av en sådan ersättningsmodell, under vissa omständigheter, kan utgöra missbruk. Det kan vara fallet bl.a. om det finns en annan metod som gör det möjligt att närmare identifiera och kvantifiera användningen av musiken, liksom tittandet.

Europeiska unionens domstol har inte tagit direkt ställning till hur olika användningssätt bör jämföras med varandra med tanke på tariffernas skälighet. I mål C-395/87 hänvisade affärsidkare till skillnaden mellan den tariff som tillämpades på diskotek och de avgifter som togs ut hos andra stora användare av inspelad musik, t.ex. radio- och TV-stationer. Eftersom de inte hade framfört några faktorer som skulle kunna ligga till grund för utarbetandet av en lämplig metod för en tillförlitlig och på enhetlig grund gjord jämförelse kunde domstolen inte ta ställning till detta kriterium inom ramen för det berörda förhandsavgörandet.

Paragrafen grundar sig på artikel 16.2 i direktivet.

36 §. *Experimentell licensiering.* I paragrafen föreskrivs att om en ny typ av tjänst har varit tillgänglig för allmänheten i mindre än tre år, är en kollektiv förvaltningsorganisation inte skyldig att förlänga licensieringen av tjänsten efter provperioden på de villkor som varit i bruk under provperioden eller att på en annan tjänst av samma typ tillämpa de villkor som tillämpades vid denna experimentella licensiering.

Bestämmelsen har syftet att främja uppkomsten av nya innovativa tjänster, eftersom kollektiva förvaltningsorganisationer inte är skyldiga att följa sin jämförbara licensieringspraxis i fråga om nya tjänster.

Bestämmelsen innehåller ett undantag från principen att licensieringsvillkoren ska grundas på objektiva och icke-diskriminerande kriterier. När en ny tjänst startas är det möjligt att testa olika tariffer eller grunder för dem, och både prisnivån och de omständigheter som inverkar på marknaden är än så länge ostrukturerade. Det skulle vara oskäligt om användarna i en sådan situation skulle kunna åberopa en skyldighet för den kollektiva förvaltningsorganisationen att iaktta sin tidigare tariffpraxis med en förmånligare prisnivå.

Experimentella licenser beviljas ofta användare på förmånliga villkor, eftersom parterna har för avsikt att undersöka huruvida det finns efterfrågan på en tjänst av ny typ. Möjligheten till experimentell licensiering ligger därmed definitivt också i användarnas intresse.

Paragrafen grundar sig på artikel 16.2 i direktivet.

37 §. *Användarnas rättigheter vid skötseln av ärenden.* I *1 mom.* föreskrivs om rätten för användare att sköta sina ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och att av den kollektiva förvaltningsorganisationen få licensieringsvillkoren eller det skriftliga svaret enligt 33 § 2 mom. och den i 39 § avsedda informationen om den av organisationen representerade repertoaren på finska eller svenska efter eget val. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att trygga användarnas möjligheter att av de kollektiva förvaltningsorganisationerna få essentiell information och basservice på båda nationalspråken. Språkkravets betydelse accentueras av att en person som inte skaffar en licens som förutsätts i upphovsrättslagen gör sig skyldig till kränkning av upphovsrätten. Enligt 49 kap. 1 § i strafflagen (39/1889) är straffet för upphovsrättsbrott böter eller fängelse i högst två år. Till skillnad från rättsinnehavarna har användarna i allmänhet inte någon möjlighet att skaffa tjänster med anknytning till kollektiv förvaltning hos en kollektiv förvaltningsorganisation som är etablerad i en annan medlemsstat. De kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet är till sin karaktär en samhällsomfattande tjänst som kan jämföras med t.ex. posttjänster, och det ligger därför i allmänt intresse att möjligheterna att sköta ärenden tryggas.

I *2 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att ge användarna möjlighet att kommunicera med den på elektronisk väg. Om organisationen tillämpar ett elektroniskt system för rapportering av användningen av verk eller andra skyddade objekt, ska användarna enligt förslaget erbjudas möjlighet att anlita systemet.

Med kommunikation på elektronisk väg avses liksom i 10 § att den kollektiva förvaltningsorganisationen bör kunna kontaktas åtminstone per telefon och e-post. De kollektiva förvaltningsorganisationerna kan givetvis tillhandahålla användarna möjligheter till kommunikation på elektronisk väg som är mer avancerade än så.

Paragrafen motsvarar artikel 16.4 i direktivet.

38 §. *Rapportering av användningen.* I paragrafen föreskrivs om rapporteringen av användningen till den kollektiva förvaltningsorganisationen. Enligt *1 mom.* ska en användare förse en kollektiv förvaltningsorganisation, på det sätt som användaren och organisationen har kommit överens om, med sådan information om användningen av de rättigheter vilka organisationen representerar som användaren har tillgång till och som behövs för att inkassera upphovsrättsersättningarna och för att fördela och betala dem till rättsinnehavarna.

Enligt *2 mom.* ska den kollektiva förvaltningsorganisationen och användaren i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till frivilliga branschnormer och standarder när de avtalar om hur informationen enligt 1 mom. ska lämnas. Det är meningen att den delegation som av-

ses i 62 § ska kunna ge en rekommendation om vilken branschnorm eller standard som ska användas.

Paragrafen grundar sig på artikel 17 i direktivet.

Paragrafen dirigerar parterna att komma överens om på vilket sätt användningen av verk och andra skyddade objekt ska rapporteras. Bestämmelserna i paragrafen innehåller dock inte att krav om att användaren måste lämna en detaljerad rapport över användningen. Rapporteringsskyldigheten bör stå i ett ändamålsenligt förhållande till värdet av användningen, tillgången till uppgifter om användningen, den kollektiva förvaltningsorganisationens behov av information för att kunna fördela ersättningarna rättvist mellan rättsinnehavarna, rapporteringskostnaderna och andra motsvarande synpunkter.

Av skäl 33 i direktivet framgår att skyldigheten att ge de kollektiva förvaltningsorganisationerna uppgifter om användningen inte ska tillämpas på fysiska personer som agerar för ändamål som inte ingår i deras handels-, företags-, hantverks- eller yrkesverksamhet. Vidare bör de erfordrade uppgifterna till de kollektiva förvaltningsorganisationerna begränsas till vad som är rimligt och nödvändigt och till uppgifter som är tillgängliga för användarna.

Rapporteringsskyldigheten förutsätter alltså inte att användaren specifikt samlar in uppgifter för att redogöra för användningen av verk. När det exempelvis gäller bakgrundsmusik som spelas i kundlokaler har användaren sällan tillgång till information på basis av vilken användaren kan rapportera vilka musikstycken som har spelats i lokalerna. I situationer av detta slag fördelar de kollektiva förvaltningsorganisationerna i allmänhet upphovsrättsersättningarna utifrån information som fås från radioföretag eller leverantörer av musiksystem. Det är inte meningsfullt att förutsätta att användarna, t.ex. restauranger, separat inhämtar uppgifterna hos radioföretagen.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna får också i många andra situationer information som behövs för fördelning av upphovsrättsersättningar från annat håll än från användare som är skyldiga att betala licensavgift. Exempelvis i samband med att levande musik framförs svarar bandet för att verken rapporteras till den kollektiva förvaltningsorganisationen. Dessutom gäller det att beakta att de kollektiva förvaltningsorganisationerna i och med den tekniska utvecklingen också själva kan tillhandahålla användarna tjänster som främjar korrekt, rättidig och effektiv rapportering, på basis av vilken upphovsrättsersättningarna kan tillskrivas rättsinnehavarna.

8 kap. Insyn och informationsplikt

39 §. *Kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att ge information om repertoaren.* I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att på begäran ge information som de har tillgång till om den repertoar som de representerar. Informationen ska enligt förslaget vara så exakt som möjligt med hänsyn till den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsområde och databaser över verken samt behoven hos den som begärt information. Begäran om information kan framställas av en rättsinnehavare, en användare eller en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation som är part i ett representationsavtal.

Bestämmelsen grundar sig på artikel 20 i direktivet.

Avsikten är att genom bestämmelsen säkerställa att användaren har möjlighet att klarlägga vilken repertoar, vilka rättigheter eller kategorier av rättigheter samt vilka territorier den kol-

lektiva förvaltningsorganisationen representerar. Utgående från denna information kan en användare bedöma hur väl de licenser som den kollektiva förvaltningsorganisationen erbjuder motsvarar användarens behov.

Syftet är också att trygga rättsinnehavares och befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationers möjligheter att undersöka vilket den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsområde är och ta reda på repertoarens och fullmakternas omfattning. Detta är av betydelse för bedömningen av huruvida man vill ge den kollektiva förvaltningsorganisationen fullmakt att förvalta rättigheterna.

När bestämmelsen tillämpas gäller det att ta hänsyn till att en kollektiv förvaltningsorganisation så som sägs i 10 § är skyldig att betjäna rättsinnehavare och användare på det kontaktspråk, finska eller svenska, som dessa har valt. Språkskyldigheten avses däremot inte gälla kontakter med en annan förvaltningsorganisation.

I *2 mom.* föreskrivs det att om en kollektiv förvaltningsorganisation inte själv kan bevilja licens på grund av avsaknad av fullmakt, ska den ge användaren namnet på och kontaktuppgifterna till rättsinnehavaren, till den del den har kännedom om dem, förutsatt att rättsinnehavaren inte har förbjudit detta. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska också underrätta användaren om det är så att licens inte behövs på grund av att skyddstiden för ett verk eller ett annat skyddat objekt har löpt ut eller av någon annan orsak.

Bestämmelsen har syftet att säkerställa både rättsinnehavarnas och användarnas berättigade intressen i en situation där en kollektiv förvaltningsorganisation av någon orsak inte själv kan bevilja användaren en licens. Om fullmakten för den kollektiva förvaltningsorganisationen att förvalta rättsinnehavarens rättigheter för rättsinnehavarens räkning är begränsad, är det förenligt med rättsinnehavarens intressen att användaren anvisas att kontakta rättsinnehavaren för erhållande av licens. Ett sådant förfarande ligger inte nödvändigtvis i den kollektiva förvaltningsorganisationens eget intresse, och därför är det viktigt att rättsinnehavarens och användarens intressen skyddas i lag.

Från användarens synpunkt är det också viktigt att få reda på ifall skyddstiden har gått ut eller ifall användaren av någon annan orsak, t.ex. på grund av att användning är tillåten direkt med stöd av upphovsrättslagen, inte behöver ansöka om licens hos rättsinnehavaren. Information om när en fullmakt upphör att gälla kan vara viktig också t.ex. i en situation där fullmakten sägs upp, för att förhindra att användaren i onödan inleder licensieringsförhandlingar med den kollektiva förhandlingsorganisationen. Avsikten är att genom bestämmelsen säkerställa att den kollektiva förvaltningsorganisationen handlar i enlighet med lojalitetsprincipen visavi både rättsinnehavare och användare.

Bestämmelsen behövs också därför att en kollektiv förvaltningsorganisation enligt den ändamålsbundenhetsprincip som ingår i personuppgiftslagen inte har rätt att använda insamlad information för andra ändamål än insamlingsändamålet. Utan en uttrycklig bestämmelse och en lagstadgad skyldighet skulle det vara oklart huruvida den kollektiva förvaltningsorganisationen kan behandla personuppgifter på det sätt som avses i den föreslagna bestämmelsen.

40 §. *Kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att offentliggöra information på sin webbplats.* I *1 mom.* föreskrivs om en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att offentliggöra den i momentets 1—12 punkt angivna informationen om den kollektiva förvaltningsorganisationen, dess ansvarspersoner och allmänna verksamhetsprinciper. Offentliggörandet ska ske på finska och svenska på den kollektiva förvaltningsorganisationens offentliga webbplats.

Informationen är viktig för den kollektiva förvaltningsorganisationens såväl befintliga som potentiella rättsinnehavare, medlemmar och användare samt för övriga parter med intresse av den kollektiva förvaltningsorganisationen och dess verksamhetssätt. Bestämmelsen syftar till att främja insynen i den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet och verksamhetsprinciper.

Bestämmelsen grundar sig på artikel 21 i direktivet.

I *2 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att lämna information och uppgifter om förändringar i den också till tillsynsmyndigheten. Genom bestämmelsen främjas tillsynsmyndighetens möjligheter att följa upp förändringar i de kollektiva förvaltningsorganisationernas verksamhet. Informationen till tillsynsmyndigheten ska enligt förslaget ges utan dröjsmål efter att informationen har offentliggjorts. Tillsynsmyndigheten ska därmed få dels uppgift om att informationen har förändrats, dels den ersättande information som offentliggjorts på webbplatsen.

41 §. *Årlig insynsrapport.* I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att sammanställa en årlig insynsrapport. Rapporten ska enligt förslaget innehålla de uppgifter som anges i bilagan till direktivet och en särskild rapport om de sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller. Om den kollektiva förvaltningsorganisationens bokslut och verksamhetsberättelse innehåller de uppgifter som anges i bilagan till direktivet och därmed uppfyller kriterierna för den årliga insynsrapporten, behöver den kollektiva förvaltningsorganisationen inte upprätta ett separat eller nytt dokument. Då anses bokslutet och verksamhetsberättelsen vara den insynsrapport som avses i paragrafen.

Enligt momentet ska insynsrapporten och den ekonomiska information som anknyter till den granskas i enlighet med bestämmelserna i revisionslagen, och revisionsberättelsen med eventuella reservationer ska återges i sin helhet i rapporten. Revision ska enligt förslaget alltid utföras, och på kollektiva förvaltningsorganisationer tillämpas därmed inte 2 kap. 2 § 2 mom. i revisionslagen, enligt vilket revision inte förutsätts när vissa kriterier uppfylls.

Enligt *2 mom.* ska den årliga insynsrapporten offentliggöras på den kollektiva förvaltningsorganisationens webbplats inom åtta månader från utgången av organisationens räkenskapsperiod och där hållas tillgänglig för allmänheten i minst fem år efter det år då rapporten offentliggjordes. Inom den åtta månader långa tidsfristen ska rapporten också ges in till tillsynsmyndigheten. Bestämmelsen innebär att den kollektiva förvaltningsorganisationens årliga insynsrapport är offentlig information. Orsaken till att direktivet begränsar den tidsperiod under vilken rapporten ska hållas tillgänglig torde bero på att en längre tid ansetts medföra en orimlig administrativ börda för de kollektiva förvaltningsorganisationerna.

Enligt *3 mom.* får närmare bestämmelser om den information som ska ges i den årliga insynsrapporten utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Det är meningen att den årliga insynsrapporten ska ge en sanningsenlig bild av den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhet och ekonomiska nyckeltal. Meningen är också att informationen ska vara jämförbar. För att nämna ett exempel kan rättsinnehavare på så sätt välja den allra effektivaste organisationen. Eftersom direktivet inte innehåller detaljerade uppgifter om vad som avses med t.ex. ”kategori av rättigheter” eller ”typ av användning” och på vilka grunder ersättningar bör hänföras till dessa kategorier, lämnas rum för tolkning som den kollektiva förvaltningsorganisationen gör. Direktivets syfte att lägga en grund för jämförbarhet

mellan de kollektiva förvaltningsorganisationerna fullföljs därför inte nödvändigtvis på det sätt som avsetts.

Det kan betraktas som sannolikt att den information som krävs i bilagan till direktivet kommer att preciseras på unionsnivå vid något tillfälle. Därmed finns det behov av att föreskriva om en möjlighet att genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet utfärda närmare bestämmelser om vilken information den årliga insynsrapporten ska innehålla.

Paragrafen grundar sig på artikel 22 i direktivet.

9 kap. **Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk**

42 §. *Särskilt tillämpningsområde*. Det föreslås att 9 kap. ska innehålla bestämmelser som är förenliga med avdelning III i direktivet och gäller gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. Med näträttigheter till musikaliska verk avses i 2 § i upphovsrättslagen avsedda rättigheter som behövs för användning av verk i en nättjänst. I 42 § föreslås bestämmelser om det särskilda tillämpningsområdet för 9 kap.

Enligt *1 mom.* ska 9 kap. tillämpas på en kollektiv förvaltningsorganisation när den beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk. Bestämmelserna gäller enbart kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar rättigheter som tillkommer upphovsmän och andra rättsinnehavare i fråga om musikaliska verk. Bestämmelserna avses inte gälla kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar närstående rättigheter med anknytning till musik, såsom musikproducenters eller utövande konstnärers rättigheter. Bestämmelserna avses dessutom gälla kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet bara i det fallet att och till den del som organisationerna förvaltar gränsöverskridande licenser i fråga om musikaliska verk.

Bestämmelserna i 1 mom. grundar sig på artikel 23 i direktivet.

I *2 mom. 1 punkten* föreskrivs att bestämmelserna i 9 kap. emellertid inte ska tillämpas när en kollektiv förvaltningsorganisation beviljar gränsöverskridande licenser till nättjänster som enbart tillhandahåller tillgång till musikaliska verk i grafisk form, dvs. i form av notblad. Denna avgränsning baserar sig på skäl 40 i direktivet. Bestämmelserna i 9 kap. är däremot tillämpliga på t.ex. nättjänster som erbjuder tillgång till audiovisuellt material där musik ingår, förutom vad gäller en sådan överföring till allmänheten av radio- och televisionsprogram som avses i momentets 2 och 3 punkt.

I 2 mom. *2 punkten* föreskrivs att bestämmelserna i 9 kap. inte ska tillämpas när en kollektiv förvaltningsorganisation på basis av frivillig aggregering av de nödvändiga rättigheterna beviljar en gränsöverskridande licens för näträttigheter till musikaliska verk som ett sändarföretag måste ha för att få tillgängliggöra för allmänheten sina radio- eller televisionsprogram samtidigt med eller efter den ursprungliga utsändningen.

Enligt vedertagen praxis skaffar sändarföretagen de musikrelaterade rättigheter som behövs för utsändningar hos den kollektiva förvaltningsorganisation som verkar i sändarföretagets hemland. Denna praxis går tillbaka på rådets direktiv 93/83/EEG om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidaresändning via kabel. Avsikten är alltså till denna del att vidmakthålla nuvarande praxis.

Enligt 2 mom. *3 punkten* ska bestämmelserna i 9 kap. inte tillämpas på material som produceras av eller för sändarföretaget för att offentliggöras på nätet och som utgör komplement till den ursprungliga utsändningen av dess radio- eller televisionsprogram.

För att nämna ett exempel är förhandsvisningar av program som sändarföretaget tillgängliggör för allmänheten på internet att betrakta som nätmaterial av detta slag.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 och 3 punkten grundar sig på artikel 32 i direktivet.

43 §. *Förutsättningar att hantera gränsöverskridande licenser.* I *1 mom.* föreskrivs det om hurdana förutsättningar en kollektiv förvaltningsorganisation som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk ska ha. Enligt direktivet ska den ha tillräckliga förutsättningar för en effektiv, korrekt och transparent elektronisk hantering av de uppgifter som behövs för förvaltningen av dessa licenser med avseende på identifiering av repertoaren och uppföljning av hur den används, fakturering av användare, inkassering av upphovsrättsersättningar och redovisning av dem till rättsinnehavare och för fullgörande av skyldigheten att lämna uppgifter om repertoaren till användare, rättsinnehavare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer varom stadgas i 39 §.

Bestämmelsen i 43 § berör de krav som ska ställas på de kollektiva förvaltningsorganisationernas informationshantering, medan de funktionella kraven ingår i 44—49 §.

När det gäller information som ska lämnas ut om den repertoar som den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar genomförs genom stadgandet artikel 25 i direktivet. I förhållande till 39 § innebär direktivets stadgande att den kollektiva förvaltningsorganisationen skall ha tillräckliga förutsättningar att till rättsinnehavare, användare och andra kollektiva förvaltningsorganisationer på begäran tillgängliggöra information om repertoaren i elektronisk form.

Enligt artikel 24.2 i direktivet ska man när förutsättningarnas tillräcklighet bedöms beaktas att de kollektiva förvaltningsorganisationerna ska ha förmåga att på ett exakt sätt individualisera de musikaliska verk eller delar av dem som de har fullmakt att representera. Dessutom ska de ha förmåga att på ett exakt sätt individualisera, antingen helt eller delvis, rättigheterna och rättsinnehavarna i alla relevanta territorierna för sådana musikaliska verk eller delar av dem som de har fullmakt att representera samt förmåga att på begäran förmedla dessa uppgifter till tillhandahållare av nättjänster.

Ytterligare krävs det att de kollektiva förvaltningsorganisationerna använder sådana unika identifikatorer för specificering av rättsinnehavare och musikaliska verk som baserar sig på frivilliga branschnormer och förfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå. Exempel på sådana identifikatorer är International Standard Work Code (ISWC) som har utvecklats för identifiering av musikaliska verk, CAE som används internationellt för identifiering av kompositörer eller sångtextförfattare, samt Interested Party Identification, dvs. IPI-numret, som är mer omfattande och administreras av CISAC. Vidare ska de kollektiva förvaltningsorganisationerna ha lättillgängliga och effektiva förfaranden genom vilka det är möjligt att konstatera och korrigera felaktigheter i uppgifter som andra kollektiva förvaltningsorganisationer som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk förfogar över.

Enligt *2 mom.* får närmare bestämmelser om de krav som ska gälla kollektiva förvaltningsorganisationers förutsättningar att hantera information för gränsöverskridande licensiering av upphovsrätt utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Artiklarna 24.2 och 25 i direktivet innehåller i praktiken bestämmelser som preciserar artikel 24.1 när de läses tillsammans med artikel 18. Eftersom det i direktivets bestämmelser dessutom hänvisas till branschnormer och förfaranden samt motsvarande krav som är oklara till sitt innehåll eller eventuellt inte har utarbetats ännu, finns det skäl att ge undervisnings- och kulturministeriet möjlighet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om hur paragrafen ska tillämpas.

Det gäller dessutom att lägga märke till att den delegation som i propositionen föreslås bli tillsatt kommer att ha möjlighet att ge rekommendationer om tillämpningen av bestämmelsen.

44 §. *Korrektheten hos uppgifter om repertoaren*. I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att se till att felaktiga uppgifter i dess verksdatabaser korrigeras. De felaktiga uppgifterna kan gälla identifiering av musikaliska verk eller delar av dem, de rättigheter som förvaltas, rättsinnehavare, identifikatorer för verk eller andra inkonsekvenser. Rättsinnehavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättsinnehavare och leverantörer av nättjänster kan begära att fel korrigeras.

Inkonsekvenser beträffande uppgifter som andra kollektiva förvaltningsorganisationer som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk förfogar över innebär i praktiken t.ex. en situation där två kollektiva förvaltningsorganisationer samtidigt hävdar att de representerar ett visst musikaliskt verk eller territorium eller en viss rättsinnehavare.

I *2 mom.* föreskrivs det att den kollektiva förvaltningsorganisationen är skyldig att utan onödigt dröjsmål korrigera en uppgift som konstaterats vara felaktig.

I *3 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att ge rättsinnehavarna och befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer möjlighet att i elektronisk form lämna till den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen information om musikaliska verk, rättigheter som ska förvaltas, rättsinnehavare samt territorium. Fullgörandet av skyldigheten kan samtidigt förutsätta att den kollektiva förvaltningsorganisationen möjliggör elektroniskt tillträde till de verksdatabaser som den förvaltar. Ett av bestämmelsens syften kan anses vara större öppenhet i fråga om branschnormer och förfaranden som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillämpar.

När skyldigheten fullgörs bör man dessutom enligt artikel 26.2 i direktivet beakta internationella eller i unionen utvecklade frivilliga branschnormer eller branschförfaranden rörande utväxling av uppgifter. Med normer och förfaranden som nämns i direktivet avses antagligen i synnerhet förhållningsregler som CISAC, en paraplyorganisation för kollektiva förvaltningsorganisationer för musikaliska verk, har publicerat. De inkluderar anvisningar också om tillämpliga tekniska standarder. Den anknytande informationsbehandlingen ingår i de i 43 § nämnda färdigheterna att hantera gränsöverskridande licenser. Enligt nämnda paragraf får närmare bestämmelser om krav som gäller sådana färdigheter utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Paragrafen grundar sig på artikel 26 i direktivet.

45 §. *Korrekt och rättidig uppföljning av användningen*. I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att följa upp hur näträttigheterna till musikaliska verk används av de leverantörer av nättjänster som organisationen har beviljat en gränsöverskridande licens. Syftet med bestämmelsen är att skydda rättsinnehavarnas ekonomiska intressen.

I *2 mom.* finns bestämmelser om en skyldighet för den kollektiva förvaltningsorganisationen att erbjuda leverantörerna av nättjänster möjlighet att på elektronisk väg redogöra för den faktiska användningen av näträttigheter till musikaliska verk och en skyldighet för leverantörer av nättjänster att lämna en korrekt redogörelse för den faktiska användningen av sådana verk. Rapporteringen av användningen ska ske i enlighet med det som avtalats mellan användaren och den kollektiva organisationen.

Enligt *3 mom.* får den kollektiva förvaltningsorganisationen vägra att godta en redogörelse från en leverantör av nättjänster i det format som leverantören har valt, om organisationen tillhandahåller leverantörer av nättjänster möjlighet att lämna redogörelsen med användning av åtminstone en metod där branschnormer som är internationella eller i allmänt bruk i Europeiska unionen följs vid den elektroniska utväxlingen av uppgifter.

Bestämmelsen i 3 mom. innebär att en leverantör av nättjänster har rätt att välja den tekniska metod med vilken de överenskomna uppgifterna lämnas, om inte den kollektiva förvaltningsorganisationen kan tillhandahålla en rapporteringsmetod med vars hjälp leverantören lätt kan överföra information till den kollektiva förvaltningsorganisationen. När bestämmelsen tolkas gäller det att beakta kravet i artikel 27.2 i direktivet, enligt vilket den rapporteringsmetod som den kollektiva förvaltningsorganisationen erbjuder ska följa frivilliga branschnormer eller branschförfaranden som har tagits fram på internationell nivå eller unionsnivå.

I de förhållningsregler som CISAC upprätthåller ingår också till rapporteringen anknytande instruktioner om vilka branschnormer som ska användas. Den informationsbehandling som anknyter till bestämmelsen ingår i de i 43 § nämnda färdigheterna att hantera gränsöverskridande licenser. Enligt den paragrafen får närmare bestämmelser om förutsättningarna utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Paragrafen grundar sig på artikel 27.1—27.2 i direktivet.

46 §. *Elektronisk fakturering*. I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att fakturera en leverantör av nättjänster på elektronisk väg och att ge möjlighet att använda åtminstone ett sådant faktureringsformat där branschnormer som är internationella eller i allmänt bruk i Europeiska unionen följs. Enligt *2 mom.* ska fakturorna vara specificerade och baseras på den faktiska användningen av rättigheter, om detta är möjligt på grundval av den information som leverantören av nättjänster har lämnat och det format som använts. Enligt *3 mom.* får en leverantör av nättjänster inte vägra att godta en faktura på grund av formatet, om den följer en branschnorm som är internationell eller i allmänt bruk i Europeiska unionen.

Bestämmelserna i paragrafen har syftet att säkerställa att faktureringen uppfyller tidsenliga krav och sker i en form vars korrekthet det är lätt att förvissa sig om. När informationen är i elektronisk form har också tjänsteleverantören möjlighet att förvissa sig om att faktureringen sker korrekt.

Med de normer som nämns i bestämmelsen avses t.ex. standarder för nätfakturering som Europeiska standardiseringskommittén CEN publicerar. Standarderna för nätfakturering utvecklas emellertid oavbrutet. De allmänna standarderna för nätfakturering möjliggör inte nödvändigtvis att sådan specificerad information som avses i paragrafen lämnas. Den informationsbehandling som anknyter till bestämmelsen ingår i de i 43 § nämnda förutsättningarna att hantera gränsöverskridande licenser. Enligt den paragrafen får närmare bestämmelser om förutsättningarna utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Paragrafen grundar sig på artikel 27.3 i direktivet.

47 §. *Korrekt och rättidig fakturering.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att fakturera leverantörer av nättjänster korrekt och utan dröjsmål efter att användaren på det sätt som avses i 45 § har gett en redogörelse för den faktiska användningen av näträttigheterna till ett musikaliskt verk.

Bestämmelsen grundar sig på artikel 27.4 i direktivet.

Bestämmelsen syftar till att försnabba faktурerings- och betalningsprocessen och därigenom också utbetalningarna till rättsinnehavare.

48 §. *Förfaranden för att ifrågasätta fakturans korrekthet*. Enligt paragrafen ska en kollektiv förvaltningsorganisation ha tillgång till ett lämpligt förfarande genom vilket en leverantör av nättjänster som erhåller flera fakturor från en eller flera kollektiva förvaltningsorganisationer för samma näträttigheter till ett och samma musikaliska verk kan ifrågasätta fakturans korrekthet.

I en situation där ett musikaliskt verk kan ingå i den repertoar som flera online-förvaltningscentraler erbjuder användarna, kan det hända att flera kollektiva förvaltningsorganisationer fakturerar en och samma användare för användning av verket. Ett förfarande för att ifrågasätta fakturans korrekthet behövs bl.a. i sådana situationer för att användaren ska kunna undgå att betala mångfaldigt för ett och samma musikaliska verk.

I direktivet motiveras det inte desto närmare vad som avses med ”lämpliga förfaranden”. Eftersom avsikten är att utnyttja elektroniska system vid licensieringen av näträttigheter till musikaliska verk bör de olika online-förvaltningscentralernas system vara kompatibla åtminstone på så sätt att det är möjligt för användarna att jämföra de uppgifter som ligger till grund för faktureringen så att de kan upptäcka dubbelfakturering. Dessutom kan det förutsättas att de kollektiva förvaltningsorganisationerna har möjlighet att ta emot och hantera rättelsebegäranden som användarna framför och att rätta fakturorna i fråga. De lämpliga förfarandena avses också innehålla tillvägagångssätt genom vilka kollektiva förvaltningsorganisationer sinsemellan kommer överens om vilken av dem som ska rätta sin faktura eller hur de i övrigt ska samordna sina elektroniska faktureringssystem för händelse av en sådan situation.

Bestämmelsen grundar sig på artikel 27.5 i direktivet.

49 §. *Korrekt och rättidig redovisning till rättsinnehavare*. I paragrafen föreskrivs det om fördelning av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare eller till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer och om minimikraven angående den information som ska ges i sammanhanget.

Enligt *1 mom.* ska en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation fördela upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare eller en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation korrekt och utan dröjsmål på basis av den redogörelse för användningen som avses i 45 §, efter att leverantören av nättjänster har betalat ersättningen. Bestämmelsen förutsätter att utbetalning av ersättning vid licensering av näträttigheter till musikaliska verk sker med tätare intervaller än det allmänna kravet i 24 §, enligt vilket upphovsrättsersättningarna ska betalas inom nio månader från utgången av den räkenskapsperiod under vilken de inkasserades.

Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på artikel 28 i direktivet, enligt vilken en kollektiv förvaltningsorganisation ska fördela ersättningen till rättsinnehavarna utan dröjsmål efter att

användningen har rapporterats. Det skulle vara orimligt att förutsätta att den kollektiva förvaltningsorganisationen fördelar ersättningen till rättsinnehavaren innan användaren har gjort inbetalningen till den kollektiva förvaltningsorganisationen. Artikel 28 bör därför tolkas så att fördelningen till rättsinnehavaren bör ske utan dröjsmål efter att användaren har redogjort för användningen av verket och betalat ersättningen till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

I *2 mom.* föreskrivs det om den information som ska ingå i den redovisning som den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ska lämna den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen eller rättsinnehavaren. I den ingår information om användningen, såsom den tidsperiod för vilken och de territorier för vilka licensen lösts ut, information om den inkasserade ersättningen jämte avdrag kategoriserade enligt näträttighet och leverantör av nättjänster.

Bestämmelsen förutsätter att en påfallande detaljerad information lämnas till rättsinnehavaren angående ersättningar som den kollektiva förvaltningsorganisationen har inkasserat för dess räkning hos leverantörer av nättjänster.

Bestämmelserna i momentet avses bli tillämpade parallellt i fråga om den i 25 § föreskrivna allmänna informationsskyldigheten på så sätt att 25 § bör anses vara ett minimikrav, och därutöver tillämpas den informationsskyldighet som följer av denna paragraf i samband med upphovsrättsersättningar som fördelas till rättsinnehavarna för licensiering av gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk. I en situation där ersättningar till en rättsinnehavare inte har betalats t.ex. av den orsaken att ersättningsbeloppet underskrider den undre gräns som anges i den kollektiva förvaltningsorganisationens fördelningsstadga tillämpas därmed den i 25 § föreskrivna informationsskyldigheten. De uppgifter som enligt 25 § ska ges till rättsinnehavaren inbegriper rättsinnehavarens kontaktuppgifter, en specifikation av de upphovsrättsersättningar som tillskrivits rättsinnehavaren samt uppgift om redovisningsperioden, förvaltningsavgifterna och övriga avdrag samt utestående belopp som ännu inte har betalats ut till rättsinnehavaren.

Enligt *3 mom.* svarar den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen för att ersättningarna betalas ut och för att den information som avses i 2 mom. lämnas till de rättsinnehavare som den företräder, om annat inte har avtalats de kollektiva förvaltningsorganisationerna emellan.

50 §. *Avtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer om gränsöverskridande licensiering.* Enligt *1 mom.* får ett representationsavtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer inte innebära ensamrätt att bevilja licenser för nätanvändning av musikaliska verk. I praktiken kan näträttigheter till musik på så sätt överlåtas för att förvaltas av flera kollektiva förvaltningsorganisationer. I direktivet har det bedömts att detta främjar användarnas möjligheter att skaffa licenser till musikaliska verk.

Av principen om icke-diskriminering i den föreslagna 28 § följer att en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation inte får tillämpa olika villkor på eller annars diskriminera en rättsinnehavare vars rättigheter organisationen förvaltar genom ett representationsavtal som den har ingått med en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation.

I *2 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen att underrätta den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen om de huvudsakliga villkoren för licensiering av den sistnämnda organisationens näträttigheter. Informationen inbegriper rättigheternas användningssätt, grunderna för fastställande av licensavgifterna, licensens löptid, den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens rä-

kenskapsperioder och det territorium som licensen omfattar samt eventuella andra villkor som har en väsentlig inverkan på licensiering av de rättigheter som fullmakten omfattar. De andra licensieringsvillkoren kan hänföra sig t.ex. till användarens möjlighet att bevilja konsumenter licenser. De andra villkor som nämns i bestämmelsen kan anknyta också till ett annat lands lagstiftning eller till ett arrangemang med direkt inverkan på licensieringsvillkoren. Med rättigheternas användningssätt avses till exempel användning av musik i strömningstjänster eller i nättjänster som säljer musik i nedladdningsbar form.

I *3 mom.* föreskrivs det att den befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisationen ska underrätta de rättsinnehavare som den företräder om de centrala avtalsvillkoren, däribland avtalets löptid och kostnaderna för de tjänster som den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller.

Paragrafen motsvarar artikel 29 i direktivet.

51 §. *Skyldighet att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisation vid gränsöverskridande licensiering.* I *1 mom.* föreskrivs det om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att på en annan kollektiv förvaltningsorganisations begäran åta sig att representera också dennas repertoar. En sådan begäran ska bifallas, om den kollektiva förvaltningsorganisation som framställt begäran inte själv beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk och förutsatt att den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen själv beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk i samma näträttighetskategori för en eller flera andra kollektiva förvaltningsorganisationers del. Den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisation ska enligt förslaget besvara begäran skriftligen och utan onödigt dröjsmål.

Momentet motsvarar artikel 30.1—30.2 i direktivet.

I *2 mom.* föreskrivs att om den kollektiva förvaltningsorganisationen åtar sig att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisations repertoar, ska den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen inkludera den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar i alla sina erbjudanden till leverantörer av nättjänster och förvalta den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar på samma villkor som den tillämpar för den egna repertoaren. Vidare föreskrivs det att den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ska bestämma en förvaltningsavgift som inte överskrider de skäliga kostnader för förvaltningen.

Kravet att förvalta repertoaren på lika villkor är mer absolut än den i 28 § angivna principen om icke-diskriminering, som i princip kan tillåta skillnader mellan de villkor som tillämpas på repertoaren om grundade skäl till det finns.

Enligt skäl 46 i direktivet ska förvaltningsavgiften täcka de nödvändiga och skäliga investeringar som den kollektiva förvaltningsorganisationen har gjort. En sådan investering kan t.ex. bestå i ökad datasystemkapacitet. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska emellertid inte få eftersträva vinst genom att åta sig en annan kollektiv förvaltningsorganisations repertoar för gränsöverskridande licensiering av näträttigheter.

Bestämmelserna i 2 mom. motsvarar artikel 30.3—30.5 i direktivet.

I *3 mom.* föreskrivs det att den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen tillgång till den information om musikrepertoaren som krävs för att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musika-

liska verk. Om informationen är otillräcklig eller tillhandahålls i en sådan form som gör att den tillfrågade kollektiva förvaltningsorganisationen inte kan uppfylla kraven i 43—49 §, har den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen enligt förslaget rätt att debitera för de skäliga kostnader som uppfyllandet av kraven föranleder eller att utesluta ur sin representation de verk för vilkas del informationen är otillräcklig eller oanvändbar.

Med information om musikrepertoaren avses i momentet information om verk, rättsinnehavarna till dem och fullmaktens innehåll. I praktiken ingår i informationen i fråga specifikation av musikaliska verk eller delar av dem, information om rättsinnehavarna och unika identifikatorer samt information om fullmaktens innehåll såsom territorier som fullmakten omfattar. Denna information ska vara i en sådan form att den kan behandlas med hjälp av automatisk databehandling i överensstämmelse med 43—49 §. För detta ändamål ska den licensbeviljande förvaltningsorganisationen ge den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen information om i vilken form informationen om repertoaren bör vara för att den ska kunna behandlas i den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens datasystem.

Om informationen är i sådan form att den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen inte kan behandla den i sitt datasystem, föreslås den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ha rätt att ändra informationens form och debitera den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen för skäliga kostnader som detta medför. Om det i informationen förekommer brister som den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen inte själv avhjälper, avses den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ha rätt att debitera för de skäliga kostnader som avhjälpandet av bristerna ger upphov till.

Om informationen är bristfällig eller om det annars inte går att genom skäliga åtgärder omvandla dem till ett sådant format att en sådan gränsöverskridande licensiering av näträttigheter som uppfyller kraven i lagen och direktivet är möjligt, föreslås den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ha rätt att utesluta dessa verk ur den repertoar som den representerar. Uteslutandet av verk ur den repertoar för vilken licenser kan beviljas sker i praktiken så, att den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen underrättas om vilka verk som avses bli uteslutna ur den representerade repertoaren.

Bestämmelserna i momentet motsvarar artikel 30.6 i direktivet.

52 §. *Tillträde till gränsöverskridande licensiering*. I paragrafen föreskrivs det om rättsinnehavares rätt att få tillträde till gränsöverskridande licensiering.

Enligt *1 mom.* kan en rättsinnehavare endast delvis återkalla en fullmakt som han eller hon har gett till en kollektiv förvaltningsorganisation, dvs. återkalla den i fråga om gränsöverskridande näträttigheter till musikaliska verk, om den kollektiva förvaltningsorganisationen inte sköter gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk vare sig själv eller via en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Bestämmelsen förutsätter att den kollektiva förvaltningsorganisationen gör det möjligt för rättsinnehavare att i detta syfte återkalla fullmakten delvis och på ett adekvat avgränsat sätt. Genom bestämmelsen preciseras till denna del rätten enligt 5 § för rättsinnehavare att välja kollektiv förvaltningsorganisation och fullmaktens omfattning, samtidigt som praxisen för kollektiva förvaltningsorganisationer som förvaltar näträttigheter till musikaliska verk förenhetligas till denna del.

I överensstämmelse med vad som förutsätts i direktivet ska licensiering av näträttigheter till musikaliska verk uppfylla direktivets krav senast den 10 april 2017. Efter det datumet är det möjligt att återkalla en fullmakt som gäller näträttigheter till musikverk.

I *2 mom.* föreskrivs det att den kollektiva förvaltningsorganisationen inte får hindra rättsinnehavaren från att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till sina musikaliska verk själv, via en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller via någon annan part som rättsinnehavaren har befullmäktigat. Bestämmelsen kan jämställas med förbudet enligt 8 § att ställa som villkor för återkallelse av en fullmakt att förvaltningen av de rättigheter eller kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt som återkallelsen gäller anförtros en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar artikel 31 i direktivet.

10 kap. **Myndighetstillsyn**

53 §. *Anmälan om kollektiv förvaltning av upphovsrätt*. I *1 mom.* föreskrivs om en skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att göra en anmälan till Patent- och registerstyrelsen, som är tillsynsmyndighet. Anmälan ska göras innan verksamheten inleds. Enligt en föreslagen övergångsbestämmelse i 69 § ska en kollektiv förvaltningsorganisation som när lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt träder i kraft bedriver kollektiv förvaltning av upphovsrätt ge en anmälan inom en månad från ikraftträdandet av lagen. I lagen föreslås emellertid inga påföljder för underlåtenhet att iaktta anmälningsskyldigheten. Anmälningsskyldigheten omfattar såväl kollektiva som oberoende förvaltningsorganisationer.

I *2 mom.* föreskrivs om innehållet i den anmälan som ska ges till tillsynsmyndigheten. De uppgifter som ska ges till tillsynsmyndigheten inbegriper den kollektiva förvaltningsorganisationens namn och kontaktuppgifter, namnet på verkställande direktören eller den andra person som svarar för organisationens dagliga ledning, en beskrivning av de typer av verk och andra skyddade objekt som den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar och en beskrivning av de rättigheter som representeras samt uppgift om huruvida den kollektiva förvaltningsorganisationen har för avsikt att erbjuda eller bevilja gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk.

Anmälningsskyldigheten behövs för att tillsynsmyndigheten Patent- och registerstyrelsen ska kunna iaktta den i artikel 39 i direktivet fastställda skyldigheten att förse kommissionen med en förteckning över kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade på medlemsstatens territorium. Dessutom får tillsynsmyndigheten med stöd av anmälningsskyldigheten kännedom om den kollektiva förvaltningsorganisationen och därmed om sin skyldighet att ha tillsyn över den.

Utöver det som föreskrivs i denna paragraf avses varje kollektiv förvaltningsorganisation vara skyldig att till tillsynsmyndigheten lämna in den information om upphovsrättsorganisationens verksamhet som det föreskrivs närmare om i 40 § och information om förändringar i den samt den årlig insynsrapporten som det föreskrivs om i 41 §.

54 §. *Tillsynsmyndighet*. I *1 mom.* föreslås bestämmelser om tillsynsmyndighetens uppgifter. Enligt förslaget ska tillsynsmyndigheten ha tillsyn över kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter i Finland, ge kollektiva förvaltningsorganisationer och andra parter råd i frågor som anknyter till tillämpning av bestämmelserna i lagen, besvara begäranden om information angående kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Finland och delta i det internationella samarbetet inom branschen. Till den del det är fråga om att följa upp

hur den kollektiva förvaltningen utvecklas och delta i internationellt myndighetssamarbete inom branschen är det meningen att uppgiften ska skötas i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet.

Momentet grundar sig på artiklarna 36—40 i direktivet.

Enligt *2 mom.* är Patent- och registerstyrelsen tillsynsmyndighet enligt denna lag och direktivet.

Det bör noteras att Konkurrens- och konsumentverkets behörighet i konkurrensrättsliga frågor består. Den marknadskontroll som följer av den föreslagna lagen är till sin karaktär särskild marknadskontroll; den kan jämföras med Kommunikationsverkets uppgifter i samband med tillsyn över kommunikationsmarknaden eller Energimyndighetens uppgifter i samband med tillsyn över energimarknaden. Patent- och registerstyrelsen ska tillämpa de föreslagna lagbestämmelserna, den kommer inte att vara behörig att meddela avgöranden om tillämpning av konkurrenslagen. På samma sätt tillämpar Konkurrens- och konsumentverket konkurrenslagen, inte bestämmelser i speciallagstiftning.

55 §. *Myndighetssamarbete.* I *1 mom.* föreskrivs det närmare om samarbetet mellan Patent- och registerstyrelsen och Konkurrens- och konsumentverket i ärenden som hör till tillämpningsområdet för denna lag och konkurrenslagen. Enligt momentet ska Patent- och registerstyrelsen och Konkurrens- och konsumentverket samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt vid skötseln av tillsynsuppgifter.

Eftersom Konkurrens- och konsumentverket förblir behörigt i allmänna konkurrensrättsliga ärenden och eftersom ett sådant ärende kan ha ett samband med ett ärende som omfattas av den föreslagna lagen och inleds vid Patent- och registerstyrelsen, gäller det för myndigheterna att bedriva ett nära samarbete. Situationen kan också vara sådan att ett ärende som omfattas av denna lag och har inletts vid Patent- och registerstyrelsen kräver tolkning och tillämpning av konkurrenslagen.

Det föreslås att 39 § i konkurrenslagen ändras så att där föreskrivs att Patent- och registerstyrelsen trots sekretessbestämmelserna har rätt att av Konkurrens- och konsumentverket få upplysningar som behövs för den tillsynsuppgift som avses i denna lag. Konkurrens- och konsumentverket omfattas av accentuerad sekretessplikt, och konkurrenslagen innehåller separata bestämmelser om de fall där Konkurrens- och konsumentverket kan lämna ut sekretessbelagda handlingar.

Det är likaså möjligt att Patent- och registerstyrelsen behandlar sekretessbelagd information som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Enligt lagen i fråga ska det anses vara klart att Patent- och registerstyrelsen har rätt att till Konkurrens- och konsumentverket lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som Konkurrens- och konsumentverket behöver för att kunna sköta sina egna uppgifter.

I *2 mom.* föreskrivs det att arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och Patent- och registerstyrelsen ska samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt för att organisera uppgifterna enligt denna lag och för att tillämpa denna lag i ärenden som det föreskrivs om i upphovsrättslagen och som hör till undervisnings- och kulturministeriets behörighet. Undervisnings- och kulturministeriet har allmän behörighet i ärenden som faller inom ramen för denna lag och som berör upphovsrätt och svarar för den strategiska styrningen och lagberedningen i fråga om verksamhet som omfattas av denna lag. Därför är det ändamålsenligt att arbets- och näringsministeriet ger undervisnings- och kulturministeriet möjlighet att

delta i den resultatstyrning som gäller Patent- och registerstyrelsen. Vidare är det ändamålsenligt att undervisnings- och kulturministeriet tillsammans med Patent- och registerstyrelsen deltar i internationellt samarbete inom ramen för denna lag och i uppföljningen av hur den kollektiva förvaltningen utvecklas i Finland, eftersom undervisnings- och kulturministeriet har tillsyn över att denna lag fungerar och vid behov bereder lagstiftningsändringar. Till denna del har samarbetet beaktats också i 54 §, som gäller tillsynsmyndighetens uppgifter. I lagförslaget föreslås också att det tillsätts en delegation för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt, och vad dess verksamhet beträffar förutsätts ett närasamarbete mellan Patent- och registerstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet.

Undervisnings- och kulturministeriet har också vissa i upphovsrättslagen föreskrivna uppgifter som grundar sig på beslut om godkännande av kollektiva förvaltningsorganisationer och därmed förutsätter tillsyn. I de situationer som avses i 19 a, 26, 26 j och 47 a § i upphovsrättslagen godkänner undervisnings- och kulturministeriet organisationerna och har därför möjlighet att meddela dem anvisningar om uppgifter som ingår i området för godkännandet och att ha tillsyn över utförandet av uppgifterna. Bestämmelserna i 19 a § i upphovsrättslagen gäller förvaltning av ersättningar för utlåning, medan 26 § innehåller bestämmelser om förvaltning av användningsrättigheter inom ramen för avtalslicenssystemet och 26 j § innehåller bestämmelser om förvaltning av ersättningar för vidareförsäljning samt 47 a § ersättning för användning av ljudupptagningar. Vidare godkänner ministeriet i enlighet med 26 b § dispositionsplanen för fördelning av kompensationen för privat kopiering till upphovsmännen via organisationer som företräder upphovsmän. Det är meningen att undervisnings- och kulturministeriets behörighet i dessa situationer ska vara oförändrad.

I praktiken kan också Patent- och registerstyrelsen få kännedom om t.ex. en kollektiv förvaltningsorganisations försummelse som påverkar skötseln av en uppgift som den kollektiva förvaltningsorganisationen ska sköta enligt upphovsrättslagen. Då ska Patent- och registerstyrelsen vidareförmedla upplysningen till undervisnings- och kulturministeriet. Om försummelsen är allvarlig är undervisnings- och kulturministeriet behörigt att återkalla godkännandet på det sätt som föreskrivs i upphovsrättslagen. Eftersom undervisnings- och kulturministeriet enligt upphovsrättslagen är behörigt att meddela anvisningar om kollektiv förvaltning av upphovsrätt i de situationer som det föreskrivs om i upphovsrättslagen, bör undervisnings- och kulturministeriets beslutspraxis vara så lik Patent- och registerstyrelsens beslutspraxis som möjligt. Detta förutsätter gott samarbete mellan myndigheterna.

56 §. *Inledande av tillsynsärenden.* I paragrafen föreskrivs det generellt om utgångspunkterna för tillsynen. Tillsynen avses till övervägande del ske i efterhand och grunda sig på begäranden om åtgärder eller på upplysningar som tillsynsmyndigheten Patent- och registerstyrelsen har fått på något annat sätt. Ärenden kan enligt förslaget inledas antingen i form av en begäran om åtgärder eller utifrån tillsyn som Patent- och registerstyrelsen utövar på eget initiativ.

Enligt *1 mom.* får till Patent- och registerstyrelsen riktas en begäran om åtgärder i fråga om en kollektiv förvaltningsorganisations förfarande eller försummelse som strider mot bestämmelserna i denna lag. Begäran om åtgärder får framställas av t.ex. fysiska eller juridiska personer som anser att den kollektiva förvaltningsorganisationens agerande kränker deras rättigheter eller berättigade intressen. I princip kan den som framställer en begäran om åtgärder vara rättsinnehavare, medlem, användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Dessutom bör det vara möjligt att framställa en begäran om åtgärder också innan ett avtal ingås med den kollektiva förvaltningsorganisationen. En sådan situation kan uppkomma t.ex. om en kollektiv förvaltningsorganisation inte följer lagens bestämmelser om godtagande som medlem, mottagande av fullmakt från rättsinnehavaren eller inledande av licensieringsförhandlingar.

Enligt *2 mom.* är det också möjligt att tillsynsmyndigheten vidtar tillsynsåtgärder på eget initiativ, t.ex. på basis av upplysningar som en utomstående har gett. Exempelvis kan en anställd hos en kollektiv förvaltningsorganisation få vetskap om och vilja ange en oegentlighet eller ett missförhållande inom den kollektiva förvaltningsorganisationen som han eller hon har upptäckt. Också en rättsinnehavare, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation kan påtala ett missförhållande utan att framställa en begäran om åtgärder. Då är det tillsynsmyndighetens sak att pröva huruvida undersökning inleds eller inte.

57 §. *Ärendenas angelägenhetsordning och lämnande av ett ärende utan prövning*. I paragrafen föreskrivs det om kriterierna för när ärenden kan lämnas utan prövning. Enligt *1 mom.* kan Patent- och registerstyrelsen lämna ett ärende utan prövning, om begäran om åtgärder är uppenbart ogrundad eller om den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit åtgärder för att rätta till saken. Ett ärende kan lämnas utan prövning också om den kollektiva förvaltningsorganisationens förfarande eller försummelse har endast ringa inverkan på uppnåendet av syftet med denna lag, eller om det med anledning av ett tviste- eller brottmål som är anhängigt vid domstol och gäller samma förfarande inte anses behövligt att vidta åtgärder för att skydda enskilt eller allmänt intresse. Ytterligare en grund för att lämna ett ärende utan prövning är att ärendet är anhängigt vid Konkurrens- och konsumentverket och det inte anses behövligt att vidta ytterligare åtgärder.

Detaljrikedomen hos den föreslagna lagen gör det möjligt att uppmärksamgöra tillsynsmyndigheten på ett stort antal sådana missförhållanden som är av ringa betydelse med hänsyn till lagens syften och som kan sysselsätta tillsynsmyndigheten i oskälig utsträckning. Bestämmelserna i momentet avser att ge tillsynsmyndigheten Patent- och registerstyrelsen möjlighet att tillämpa prövningsrätt och rikta resurserna så att egentliga tillsynsåtgärder vidtas först när det är fråga om en sak som är väsentlig i förhållande till uppnåendet av lagens syften.

Denna utgångspunkt är förenlig med 6 § i förvaltningslagen, enligt vilken myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. Samtidigt förhindrar den föreslagna regleringen inte i sig att tillsynsmyndigheten vidtar åtgärder också för att rätta till små detaljer.

Enligt *2 mom.* ska beslut om att lämna ärendet utan prövning fattas utan dröjsmål. För en kollektiv förvaltningsorganisation som är föremål för undersökning lika väl som för t.ex. rättsinnehavare eller användare kan det vara viktigt att få ett ställningstagande till huruvida tillsynsmyndigheten kommer att vidta åtgärder i ett ärende. Det är meningen att tillsynsmyndigheten Patent- och registerstyrelsen ska ge parten ett skriftligt beslut som gäller ärendet. Beslut om att lämna ärendet utan prövning avses kunna bli fattat också när ärendet har utretts en längre tid och den kollektiva förvaltningsorganisationen redan har vidtagit åtgärder för att medan undersökningen pågår avhjälpa ett missförhållande som är föremål för undersökning, varvid ärendet inte längre behöver behandlas.

Ett beslut om lämna ett ärende utan prövning innebär ett slut på ärendets behandling, och ändring i det får sökas hos förvaltningsdomstolen. Tillsynsmyndigheten kan också ta upp det ärende som beslutet gäller till ny undersökning, om det behövs t.ex. därför att tillsynsmyndigheten får in ny utredning om ärendet.

Avsikten är inte att hindra inofficiella kontakter mellan tillsynsmyndigheten och olika aktörer. Exempelvis bör ett svar från tillsynsmyndigheten där det berättas att myndigheten håller på att utreda frågan och det konstateras att denna anmälan som grundar sig på en enskild kontakt inte leder till några särskilda åtgärder inte betraktas som ett sådant beslut om att lämna ärendet

utan prövning som avses i denna bestämmelse. Ett svar av detta slag är inte ett beslut enligt förvaltningslagen och medför inte heller att ärendets behandling avslutas.

58 §. *Rätt att få upplysningar och göra inspektioner*. I paragrafen föreskrivs det om rätten för Patent- och registerstyrelsen, som är tillsynsmyndighet, att få upplysningar och göra inspektioner.

Enligt *1 mom.* har tillsynsmyndigheten på begäran rätt att få alla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Omsorg bör iakttas när upplysningarna och handlingarna ges. Bestämmelser om ingivande av osant intyg till myndigheter finns i 16 kap. 8 § i strafflagen.

I *2 mom.* föreskrivs det om rätten för tillsynsmyndigheten att utföra inspektioner annanstans än i utrymmen som används för boende av permanent natur, dvs. omfattas av hemfriden. I enskilda fall kan inspektion behövas t.ex. för att det ska klarläggas huruvida krav som gäller datasystemen uppfylls eller för att bokföringen ska granskas.

Enligt *3 mom.* har tillsynsmyndigheten dessutom rätt att avgiftsfritt få kopior av handlingar som ska granskas och utskrifter eller kopior av uppgifter och upptagningar i datasystem. I många fall kan detta vara nödvändigt för utförande av tillsynsåtgärder.

59 §. *Rätt för revisorer att lämna upplysningar till tillsynsmyndigheten.* I paragrafen föreslås bestämmelser om rätten för revisorer att underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter eller beslut som de i sitt uppdrag har fått kännedom om. Revisorerna får också ge in till tillsynsmyndigheten en kopia av ett revisionsprotokoll som de har lämnat till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Riksdagen har nyligen godkänt en ändring i 4 kap. 8 § i revisionslagen som innebär att revisorns tystnadsplikt kan anses förhindra denne från att anmäla misstanke om ett förfarande som strider mot bestämmelser eller myndighetsföreskrifter till myndigheten, ifall det inte i lagen uttryckligen framgår att myndigheten, domstolen eller någon annan person har rätt att ta del av uppgifterna. Av denna anledning är det ändamålsenligt att i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt förtydliga att revisorer trots tystnadsplikten har rätt att anmäla misstanke till tillsynsmyndigheten om att en kollektiv förvaltningsorganisation handlar i strid med denna lag.

Att på eget initiativ ge in revisionsprotokollet till tillsynsmyndigheten är beroende av revisorns omdöme. Avsikten är att revisorn på eget initiativ ska kunna underrätta tillsynsmyndigheten om t.ex. sådana observationer som görs vid revisionen och kan vara viktiga för tillsynen, men som om de blir offentliga genom revisionsberättelsen kan orsaka den kollektiva förvaltningsorganisationen onödig skada. Syftet med förslaget är att stärka revisorns ställning i relation till den kollektiva förvaltningsorganisationens ledning. Syftet med förslaget är inte att protokollförande och anmälan för tillsyn över den kollektiva förvaltningsorganisationen av observationer som görs vid revisionen ska ersätta revisorns skyldighet att i revisionsberättelsen göra påpekanden när det finns anledning till det enligt 3 kap. 5 § i revisionslagen.

Enligt paragrafen har Patent- och registerstyrelsen rätt att av revisorn begära uppgifter som ingår i revisionsprotokollet.

60 §. *Anmärkning och varning samt vite*. Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens rätt att använda administrativt tvång. Enligt *1 mom.* kan Patent- och registerstyrelsen ge en anmärkning eller en varning till den som bryter mot denna lag eller överträder bestämmelser eller beslut som har meddelats med stöd av den. Anmärkningen kan ges muntligen el-

ler skriftligen, medan varningen ska ges skriftligen. Tillsynsmyndigheten kan enligt förslaget också ålägga en kollektiv förvaltningsorganisation att avhjälpa fel eller försummelser inom en skälig tid. Före åläggandet ska tillsynsmyndigheten så som föreskrivs i förvaltningslagen ge en företrädare för den kollektiva förvaltningsorganisationen eller för den sammanslutning eller den stiftelse som handlar för den kollektiva förvaltningsorganisationens räkning tillfälle att bli hörd.

Enligt *2 mom.* kan tillsynsmyndigheten ge en varning, om en anmärkning inte kan anses vara tillräcklig med hänsyn till de samlade omständigheter som framgår av ärendet. Anmärkningar är därigenom tillsynsmyndighetens primära sätt att ingripa i missförhållanden.

I *3 mom.* föreskrivs det om möjligheten att förena tillsynsbeslutet med vite. Närmare bestämmelser om föreläggande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

61 §. *Sökande av ändring.* I paragrafen föreskrivs det om sökande av ändring i beslut som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag.

Enligt *1 mom.* får ändring i beslut som Patent- och registerstyrelsen har meddelat sökas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelsen överensstämmer med 7 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen, där det föreskrivs att ändring i andra beslut av Patent- och registerstyrelsen än sådana som gäller industriella rättigheter och handelsregisterärenden får sökas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

I *2 mom.* föreskrivs det att Patent- och registerstyrelsens beslut ska iakttas även om det överklagas, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Bestämmelsen överensstämmer med förvaltningsprocesslagen, och det är till denna del enbart fråga om en informativ bestämmelse.

I *3 mom.* föreslås Patent- och registerstyrelsen ha rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett beslut av Patent- och registerstyrelsen. Enligt 6 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen har en myndighet besvärsrätt på grundval av stadgande i lag eller om besvärsrätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. En uttrycklig bestämmelse om Patent- och registerstyrelsens rätt att överklaga förtydligar lagtolkningen. Det står då klart att Patent- och registerstyrelsen har rätt att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett beslut av Patent- och registerstyrelsen.

62 §. *Delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt.* I *1 mom.* föreslås en delegation för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt bli tillsatt för att följa och bedöma konsekvenserna av denna lag och för att främja lagens syften. Delegationen har som uppgift att följa och bedöma utvecklingen av praxis i fråga om kollektiv förvaltning, lämna rekommendationer om tillvägagångssätten inom branschen och branschnormerna samt främja utnyttjandet av förfaranden för alternativ tvistlösning vid hantering av tvister som omfattas av den föreslagna lagen. Delegationen ska även i övrigt fungera som rådgivande sakkunnigorgan. Statsrådet föreslås tillsätta delegationen för viss tid.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, mandattid och uppgifter föreslås i *2 mom.* bli utfärdade genom förordning av statsrådet.

11 kap. **Särskilda bestämmelser**

63 §. *Ansvar för kollektiva förvaltningsuppdrag som läggs ut på entreprenad.* Enligt *1 mom.* tillämpas lagen också på sammanslutningar och stiftelser som en kollektiv förvaltningsorganisation eller en oberoende förvaltningsorganisation direkt, indirekt, helt eller delvis äger eller har bestämmande inflytande i, till den del sammanslutningen eller stiftelsen deltar i bedrivandet av verksamhet enligt denna lag.

Bestämmelsens ordalydelse täcker också situationer där två eller flera kollektiva förvaltningsorganisationer gemensamt äger eller har bestämmande inflytande i en sammanslutning eller en stiftelse. Med bestämmande inflytande avses en situation enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen där en bokföringsskyldig innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i målföretaget och denna röstmajoritet grundar sig på ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller därmed jämförbara stadgar eller något annat avtal. Bestämmande inflytande enligt den nämnda paragrafen förekommer också i en situation där en bokföringsskyldig innehar rätt att utse eller avsätta flertalet av ledamöterna i målföretagets styrelse eller motsvarande organ eller i ett organ som har denna rätt.

Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på artiklarna 2.3, 8.13 och 13.1 andra stycket i direktivet.

I *2 mom.* tydliggörs det att om en kollektiv förvaltningsorganisation lägger ut en del av sin verksamhet kvarstår ansvaret för kollektiv förvaltning av upphovsrätt hos den och att det inte är möjligt att kringgå lagens syfte genom att överföra uppgifter som ingår i kollektiv förvaltning så att den sköts av en annan sammanslutning eller en annan stiftelse. Med överföring av uppgifter kan man också jämställa en situation där en kollektiv förvaltningsorganisation och en medlemssammanslutning i den kommer överens om eller tillåter medlemssammanslutningen att sköta en uppgift som enligt denna lag hör till den kollektiva förvaltningsorganisationen. Utgångspunkten är att den kollektiva förvaltningsorganisationen bär det huvudsakliga ansvaret för verksamhet som äger rum inom ramen för denna lag.

Tillsynsmyndighetens tillsynsrätt eller ett domstolsbeslut avses kunna sträcka sig också till en sammanslutning eller en stiftelse som deltar i kollektiv förvaltning för en kollektiv förvaltningsorganisations räkning till den del sammanslutningen eller stiftelsen deltar i kollektiv förvaltning av upphovsrätt. På så sätt är det möjligt att säkerställa att lagens syfte och de skyldigheter som följer av lagen fullgörs ändamålsenligt och effektivt.

64 §. *Skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att hantera klagomål.* I *1 mom.* föreslås en bestämmelse om en skyldighet för en kollektiv förvaltningsorganisation att besvara klagomål som inkommit från medlemmar, rättsinnehavare som den kollektiva förvaltningsorganisationen företräder eller kollektiva förvaltningsorganisationer. Klagomålen kan gälla den kollektiva förvaltningsorganisationens förfarande, försummelse eller beslut som inverkar på rättsinnehavarens eller den kollektiva förvaltningsorganisationens rättigheter eller förmåner enligt denna lag. Klagomålen ska enligt *2 mom.* besvaras skriftligen inom skälig tid, och avvisande svar ska motiveras.

Syftet med paragrafen är dels att främja rättsinnehavarnas möjligheter att få sitt ärende behandlat så smidigt som möjligt hos den kollektiva förvaltningsorganisationen, dels att öka insynen i den kollektiva förvaltningsorganisationens beslutsfattande och iakttagandet av principerna för god förvaltning. Den i bestämmelsen ingående skyldigheten att motivera avvisande svar är av betydelse t.ex. när det undersöks huruvida principen om icke-diskriminering har iakttagits. Ett beslut som en kollektiv förvaltningsorganisation har fattat kan inte jämställas

med ett beslut av en offentlig myndighet, och inte heller är det överklagbart. En begäran om åtgärder kan emellertid framställas hos tillsynsmyndigheten beträffande den kollektiva förvaltningsorganisationens förfarande, alternativt kan förfarandet föras till domstol i form av ett tvistemål.

I bestämmelsen ingår ingen närmare definition av förfaranden som de kollektiva förvaltningsorganisationerna bör ta i bruk. I praktiken varierar behovet av metoder för klagomålshantering beroende på den kollektiva förvaltningsorganisationens verksamhetsområde. Inom en kollektiv förvaltningsorganisation kan de allmännaste tvistefrågorna gälla upphovsrättsandelen i gemensamma verk, medan någon annan aspekt accentueras inom en annan kollektiv förvaltningsorganisation. Därför är det inte ändamålsenligt att förutsätta att hanteringen av klagomål har ordnats på samma sätt i kollektiva förvaltningsorganisationer med olika verksamhetsområden. Likaså kan olika typer av ärenden hanteras genom olika förfaranden inom en kollektiv förvaltningsorganisation.

Det väsentliga är att varje kollektiv förvaltningsorganisation ska ha tydliga interna förfaranden för hantering av klagomål och att medlemmar och andra rättsinnehavare har möjlighet att få sitt ärende prövat hos den kollektiva förvaltningsorganisationen. Det är också väsentligt att dessa förfaranden är transparenta och att information om dem ges till medlemmarna och rättsinnehavarna. I 40 § föreslås bli föreskrivet om denna skyldighet att lämna uppgifter.

Paragrafen grundar sig på artikel 33 i direktivet.

65 §. *Förbjudna avtalsvillkor och förfaranden.* I paragrafen föreskrivs det om hurdana avtalsvillkor och förfaranden som är förbjudna i avtal mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en medlem i den kollektiva förvaltningsorganisationen, en rättsinnehavare som den kollektiva förvaltningsorganisationen företräder, en användare eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation.

En kollektiv förvaltningsorganisation får enligt förslaget inte tillämpa ett villkor som står i strid med kraven i 35 § eller som är oskäligt för sådana medlemmar i den kollektiva förvaltningsorganisationen, sådana av den kollektiva förvaltningsorganisationen företrädda rättsinnehavare, sådana användare eller sådana andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är den andra parten i ett avtal. Både enstaka förfaranden och sådana upprepade förfaranden som kan anses ha blivit befästa såsom vedertagen praxis ska anses vara oskäliga och är därmed förbjudna. När frågan om oskälighet bedöms ska hänsyn tas till det behov av skydd som denna andra avtalspart har till följd av sin svagare ställning och övriga omständigheter som inverkar på saken.

Bestämmelserna i 35 § syftar till att säkerställa att de grunder som har använts för fastställande av tarifferna är objektiva och icke-diskriminerande samt att den betalda tariffen och de rättigheter som erhålls genom det är proportionella och rimliga. En avtalspart kan yrka att marknadsdomstolen ska förbjuda ett sådant avtalsvillkor eller förfarande genom vilken den kollektiva förvaltningsorganisationen förelägger avtalsparten en tariff som inte utgår från objektiva och icke-diskriminerande grunder. I 35 § 2 mom. föreskrivs det närmare om grunder för bedömning av huruvida tariffen är proportionell och rimlig.

Avtalsparten kan i ett enskilt fall föra ett avtalsvillkor eller förfarande som är förbjudet till marknadsdomstolen också när den bristande överensstämmelsen med 35 § begränsas till enbart rättsförhållandet mellan avtalsparten och den kollektiva förvaltningsorganisationen. Då är det fråga om ett ärende som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och hör till marknadsdomstolens behörighet.

Vad skäligheten beträffar förutsätts det att det avtalsvillkor eller förfarande som är förbjudet typiskt sett är oskäligt, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, för de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter. Bestämmelsen syftar till att skydda rättsinnehavarna till och användarna av bl.a. verk och andra skyddade objekt särskilt mot sådana avtalsvillkor och förfaranden som kollektiva förvaltningsorganisationer använder och som till sin typ skulle vara oskäliga i alla motsvarande avtalsförhållanden. I ett sådant ärende bedöms inte frågan om oskälighet såsom i enskilda avtalsförhållanden, när de särskilda omständigheterna och särdragen hos fallet i fråga beaktas. När frågan om oskälighet bedöms gäller det att generellt beakta avtalsvillkorets eller förfarandets samlade effekt för avtalsparten som grupp.

Den föreslagna paragrafen gäller t.ex. rättsförhållandet mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och rättsinnehavaren till ett verk. Det kan vara förenligt med rättsinnehavarens intresse att ge den kollektiva förvaltningsorganisationen en fullmakt att bevaka rättsinnehavens rättigheter genom att inkassera rättsinnehavaren tillkommande upphovsrättsersättningar för användningen av verket. Den som vill ingå ett avtalsförhållande med en kollektiv förvaltningsorganisation har inte nödvändigtvis någon faktisk möjlighet att förhandla om innehållet i ett enskilt villkor, i stället kan han eller hon vara tvungen att antingen godta villkoret i oförändrad form eller låta bli att ingå avtal. Eftersom det kan vara nödvändigt för en rättsinnehavare att ge en fullmakt till den kollektiva förvaltningsorganisationen på det sätt som anges ovan, befinner sig rättsinnehavaren i en svagare förhandlingsposition än den kollektiva förvaltningsorganisationen när parterna förhandlar om ett avtal som gäller fullmakt. Det är förenligt med det allmänna intresset att genom den föreslagna bestämmelsen begränsa den kollektiva förvaltningsorganisationens möjligheter att ensam diktera avtalsvillkoren och förfarandena med anknytning till rättsförhållandet.

Syftet med paragrafen är att förhindra att det upprättas och tillämpas sådana avtalsvillkor och förfaranden som enbart den kollektiva förvaltningsorganisationen har krävt att avtalet ska innehålla och som ensidigt gynnar den kollektiva förvaltningsorganisationen genom att till förfång för den andra avtalsparten orsaka bristande jämvikt mellan de av avtalet följande rättigheter och skyldigheter som avtalsparterna har. En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa avtalsvillkor som uttryckligen nämns i avtalet eller sådana förfaranden som inte nödvändigtvis specificeras i avtalet men som den kollektiva förvaltningsorganisationen förutsätter att avtalsparten följer, om de skulle leda till ett liknande oskäligt slutresultat för den andra avtalsparten som ett villkor som specificeras i avtalet.

66 §. *Meddelande av förbud.* Enligt den föreslagna paragrafen kan marknadsdomstolen förbjuda en kollektiv förvaltningsorganisation att tillämpa ett villkor eller ett förfarande som förbjuds i 65 §.

Det förbud av marknadsdomstolen som avses i *1 mom.* kan gälla avtalsvillkor och förfaranden som är oskäliga när ansökan om förbud lämnas in. Marknadsdomstolens behörighet omfattar enligt förslaget ingripande i avtalsförhållanden mellan fysiska och juridiska personer, för det första i fråga om avtalsvillkor som är oskäliga i avtalsförhållanden mellan två parter och för det andra i fråga om typiskt sett oskäliga avtalsvillkor och förfaranden.

En avtalspart kan föra frågan om skäligheten hos ett avtalsvillkor eller ett förfarande till marknadsdomstolen för att bedömas, både i det skede då avtalsförhandlingar förs och efter avtalets ingående. Också en förening som har förhandlat fram avtalet i fråga för två eller flera företrädda näringsidkares räkning kan yrka att användningen av ett avtalsvillkor ska förbjudas.

Det är inte meningen att marknadsdomstolens behörighet ska utvidgas på så sätt att marknadsdomstolen med stöd av denna lag kan bedöma och förbjuda tillämpning av till avtal anslutande villkor eller förfaranden utöver de förbudsförutsättningar som anges i 65 §. Marknadsdomstolen ska enbart bedöma huruvida ett avtalsvillkor eller ett förfarande som ansökan om förbud gäller står i strid med 35 § eller är oskäligt, så som avses i 65 §. Om det förhåller sig på detta sätt, kan marknadsdomstolen förbjuda avtalsparten att tillämpa villkoret eller förfarandet.

En skriftlig ansökan om meddelande av förbud riktas till marknadsdomstolen. Den part som ansöker om förbud ska specificera de avtalsvillkor och förfaranden som hans eller hennes ansökan om förbud gäller, och dessutom ska han eller hon visa på vilket sätt avtalsvillkoret eller förfarandet strider mot 35 § eller är oskäligt. Avtalsvillkoret eller förfarandet kan ha ingått i avtalet eller avtalsutkastet i fråga, alternativt kan den kollektiva förvaltningsorganisationen t.ex. ha använt sig av förfarandet i ett tidigare avtalsförhållande, och skulle sannolikt använda sig av förfarandet också i detta avtalsförhållande. Redan vid tämligen ringa bevisning övergår bevisbördan på den kollektiva förvaltningsorganisationen, och den ska å sin sida visa att avtalsvillkoret eller förfarandet är godtagbart.

Det i 66 § avsedda yrkandet, som grundar sig på 65 §, att ett avtalsvillkor eller förfarande ska förbjudas eftersom det strider mot 35 § eller, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, typiskt sett är oskäligt mot de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter, är till sin karaktär ett marknadsrättsligt ärende enligt 1 kap. 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Meddelandet av förbud mot ett sådant avtalsvillkor eller förfarande avviker till sin karaktär från avgörandet av tvistemål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt och begränsar sig till rättsförhållandet mellan två parter. Ett förbudsärende som ska behandlas som ett marknadsrättsligt ärende påminner om ett tvistemål men har också tvingande drag. Marknadsdomstolens avgörande har utöver avgörandet av rättsförhållandet mellan två parter också en mer vidsträckt betydelse, eftersom marknadsdomstolen bedömer huruvida det avtalsvillkor eller förfarande som meningsskiljaktigheten gäller strider mer generellt mot normer som har fastställts till skydd för näringsidkarnas, konsumenternas eller t.ex. rättsinnehavarnas intressen. Avgörandet av ett förbudsärende är därmed förknippat med ett offentligt intresse, oavsett om båda parterna är näringsidkare eller inte.

Meddelandet av förbud mot något annat än ett avtalsvillkor eller förfarande som, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, typiskt sett är oskäligt för de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter, är mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt enligt 1 kap. 4 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

En förutsättning som är tillräcklig för meddelande av ett förbud enligt 66 § i den föreslagna lagen är att det konstateras att ett avtalsvillkor eller ett förfarande som avses i 65 § är rättsstridigt objektivt sett. Det är däremot inte en förutsättning för meddelande av förbud att tillämpning av avtalsvillkoret eller förfarandet redan har gett upphov till faktisk skada. Enligt marknadsdomstolens vedertagna rättspraxis ska ett förbud som marknadsdomstolen har meddelat i regel iakttas genast. Enligt marknadsdomstolens prövning kan en kollektiv förvaltningsorganisation av särskilda skäl beviljas en kort frist för att vidta sådana ändringar i förfarandena eller avtalsvillkoren som förbudet förutsätter.

Förbudet ska enligt 1 mom. förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är onödigt. Ett särskilt skäl att inte förelägga vite kan vara t.ex. att den kollektiva förvaltningsorganisationen lägger fram bevis för att den inte i fortsättningen kommer att tillämpa det avtalsvillkor eller det förfarande som förbudet gäller.

Enligt *2 mom.* får ett förbud och ett vite, om det finns särskilda skäl, meddelas att gälla en juridisk person som handlar för den kollektiva förvaltningsorganisationens räkning. Ett särskilt skäl kan vara t.ex. att den kollektiva förvaltningsorganisationen har lagt ut verksamheter på en juridisk person som har svarat för verkställandet av det avtalsvillkor eller det förfarande som varit oskäligt för den andra avtalsparten.

67 §. *Behörig domstol.* I paragrafen föreskrivs det om vilken domstol som är behörig att behandla tvistemål som grundar sig på denna lag.

Tvistemål som grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. avses bli handlagda av marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. I de nämnda kapitlen regleras sådant som kan ge upphov till tvistemål av upphovsrättslig karaktär. Ofta är föremålet för eventuella tvister om kollektiva förvaltningsorganisationers förvaltning av verk och närstående rättigheter accentuerat upphovsrättsligt. Erhållandet av ett avgörande i meningsskiljaktigheter som gäller t.ex. omfattningen hos rättigheter som ingår i en fullmakt eller en viss upphovsmans rättigheter till ett gemensamt verk förutsätter upphovsrättslig kompetens som en domstol som specialiserat sig på upphovsrätt har. Därmed är det ändamålsenligt att marknadsdomstolen och inte tingsrätten avgör tvisteärenden som grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap, i denna lag och anknyter till de i upphovsrättslagen föreskrivna rättigheterna.

Det i 66 § avsedda förbudet att tillämpa ett avtalsvillkor eller förfarande som strider mot 35 § eller som, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, typiskt sett är oskäligt för sådana rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter handläggs som ett marknadsrättsligt ärende. Övriga tvistemål av upphovsrättslig karaktär handläggs i marknadsdomstolen som mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt enligt 1 kap. 4 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Bestämmelser om detta föreslås i det nya 4 mom. i den lagens 1 kap. 4 §. Ett sådant tvistemål är t.ex. en tvist mellan rättsinnehavare och kollektiva förvaltningsorganisationer om fullmaktens omfattning.

Ersättningen för nyttjande av verk baserar sig på upphovsrättslagen och de rättigheter som föreskrivs i den. Kollektiva förvaltningsorganisationer är de enda förutom rättsinnehavare som beviljar licenser beträffande verk. Därmed är bedömningen av huruvida nivån på avgifterna för beviljande av licenser är skälig så som avses i den föreslagna lagen en fråga av både upphovs- och konkurrensrättslig art. Marknadsdomstolen är behörig att handlägga också ärenden som är konkurrensrättsliga till sin karaktär, och därmed är den också av denna orsak en ändamålsenligare domstol än tingsrätten när det gäller att handlägga förbudsärenden som handlar om huruvida tariffer strider mot 35 § eller är oskäliga.

I tvistemål som grundar sig på den föreslagna lagen och där förlikning är tillåten kan en kollektiv förvaltningsorganisation som är part, dess medlem, rättsinnehavare, användare, tillhandahållare av nättjänster och andra som har del i saken få ärendet behandlat också genom ett förfarande för alternativ tvistlösning, antingen i domstol eller utanför den. Särskilt i tvistemål som grundar sig på 9 kap. och gäller gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk har en part i tvisten alltid möjlighet att inleda ärendet i ett förfarande för alternativ tvistlösning. Parten kan fritt välja mellan olika förfaranden för alternativ tvistlösning. Om parten vägrar att låta ärendet avgöras genom ett förfarande för alternativ tvistlösning, kan ärendet alltid föras till marknadsdomstolen.

De förfaranden för alternativ tvistlösning som är tillgängliga i Finland uppfyller förutsättningarna i skäl 49 i direktivet, enligt vilka en oberoende, opartisk och effektiv tvistlösning ska säkerställas i samband med förfaranden för alternativ tvistlösning. Parterna i tvisten bör ha möj-

lighet till ett lättillgängligt, effektivt och opartiskt förfarande utanför domstol, t.ex. medling eller skiljedom.

Tvistemål som grundar sig på 3—6 och 8 kap. i denna lag, t.ex. fordringar som gäller uteblivna betalningar samt tvister som grundar sig på allmän avtalsrätt, bolags- och föreningsrätt eller allmän skadeståndsskyldighet, avses bli avgjorda i allmän domstol, dvs. tingsrätten, eftersom dessa tvistemål till sin karaktär inte är upphovsrättsliga i den mån att avgörandet av dem skulle kräva upphovsrättslig specialsakkunskap. Syftet med den föreslagna lagen är inte till denna del att ändra behörighetsfördelningen mellan marknadsdomstolen och tingsrätten.

12 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

68 §. *Ikraftträdande*. I paragrafen finns en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse.

69 §. *Övergångsbestämmelser*. Enligt *1 mom.* ska en kollektiv förvaltningsorganisation som vid ikraftträdandet av denna lag bedriver sådan kollektiv förvaltning av upphovsrätt som avses i denna lag ge en anmälan enligt 53 § inom en månad från ikraftträdandet av lagen.

Enligt *2 mom.* ska till rättsinnehavaren senast den 10 oktober 2016 ges den information som det föreskrivs om i 9 § och som gäller de rättigheter som tillkommer honom eller henne enligt denna lag. Bland dem ingår rätten att fastställa fullmaktens omfattning, rätten att bevilja licenser för icke-kommersiell användning av verk och andra skyddade objekt samt rätten att återkalla en fullmakt. Dessutom ska redogörelse inbegripa information om eventuella förutsättningar och begränsningar som gäller rättsinnehavarens valfrihet eller återkallelse av fullmakten, om rättsinnehavaren har gett fullmakten före lagens ikraftträdande. Om fullmakten har getts efter denna lags ikraftträdande, ska redogörelsen enligt förslaget ges till rättsinnehavaren innan fullmakten ges. Bestämmelsen inklusive den utsatta tiden grundar sig på artikel 5.8 i direktivet.

I momentet föreskrivs dessutom att ett villkor i en fullmakt som har getts före ikraftträdandet av lagen är ogiltigt, om det strider mot bestämmelserna i denna lag. Om t.ex. ett villkor som ingår i en fullmakt begränsar rättsinnehavarens rätt att återkalla fullmakten i enlighet med den föreslagna lagen, är det ogiltigt efter lagens ikraftträdande.

Enligt *3 mom.* ska en årlig insynsrapport ges första gången för den hela räkenskapsperiod som börjar efter ikraftträdandet av lagen. Om lagen träder i kraft under en pågående räkenskapsperiod, ska i 18 § 2 mom. avsedda individuella redogörelser för bindningarna samt en verksamhetsberättelse och ett bokslut enligt bokföringslagen, vilka har granskats i enlighet med revisionslagen, offentliggöras för den ofullständiga räkenskapsperioden.

I *4 mom.* föreskrivs det att om stadgarna eller bolagsordningen för en kollektiv förvaltningsorganisation som har registrerats före ikraftträdandet av denna lag innehåller bestämmelser som strider mot denna lag, ska bestämmelserna i denna lag iakttas i stället för dem. Stadgarna eller bolagsordningen ska senast den 31 december 2016 ändras i överensstämmelse med denna lag.

I *5 mom.* föreskrivs det att sammansättningen av en styrelse eller ett förvaltningsråd som har utsetts före ikraftträdandet av den nya lagen ska ändras i överensstämmelse med den nya lagen senast den 31 december 2016.

När tidsfristerna i 4 och 5 mom. satts ut har hänsyn tagits till de kollektiva förvaltningsorganisationernas och deras medlemssammanslutningars yttranden och önskemål om tidpunkten för lagens ikraftträdande. Likaså har hänsyn tagits till att de kollektiva förvaltningsorganisation-

erna i några år har haft möjlighet att förbereda sig för de förändringar som direktivet medför. Den föreslagna lagen upptar inte några bestämmelser som avviker väsentligt från direktivet eller går utöver direktivets bestämmelser. Ett ringa undantag utgör skyldigheterna beträffande språkkrav som föreskrivs i 10, 37 och 40 §; för deras del föreslås det i *6 mom.* att de ska iakttas senast ett år efter ikraftträdandet av lagen.

1.2 Lagen om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

1 kap. **Allmänna bestämmelser**

2 §. *Konkurrens- och tillsynsärenden.* En teknisk ändring föreslås i 2 mom. 2 punkten, där det föreskrivs om handläggning av ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 36 a § i lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998). Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 334 § i informationssamhällsbalken (917/2014), som trädde i kraft den 1 januari 2015.

4 §. *Mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt.* Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. där det föreskrivs att marknadsdomstolens behörighet i mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt ska omfatta tvistemål av upphovsrättslig karaktär som avses i 67 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. i den lagen.

5 §. *Behörighet i tvistemål som hänför sig till ett mål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt.* Till 1 och 2 mom. föreslås bli fogade hänvisningar till det nya 1 kap. 4 § 4 mom., som gäller tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Enligt *1 mom.* får marknadsdomstolen i samband med ett ovannämnt tvistemål pröva även något annat tvistemål, om käromålen väsentligen stöder sig på samma grund. Enligt *2 mom.* får marknadsdomstolen i samband med detta pröva även ett genkäromål som svaranden har väckt mot käranden i något annat mål, om genkäromålet gäller samma sak som huvudkäromålet eller en sak som har samband med det målet.

6 §. *Marknadsrättsliga ärenden.* En teknisk ändring föreslås i 2 mom. 3 punkten, där det föreskrivs om handläggning av ärenden som avses i 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet och övervakas av konsumentombudsmannen. Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

Till 2 mom. föreslås bli fogad en ny 4 punkt, där det föreskrivs att ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ska höra till marknadsdomstolens behörighet.

Meddelandet av ett förbud enligt den lagens 66 § är antingen ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt eller ett marknadsrättsligt ärende, beroende på huruvida det i ansökan framförs ett yrkande på den grunden att det är fråga om ett avtalsvillkor eller förfarande som, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, typiskt sett är oskäligt för sådana rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter. Det är fråga om ett marknadsrättsligt ärende om sökanden yrkar att ett sådant avtalsvillkor eller förfarande ska förbjudas. Om förbud yrkas på den endast på den grunden att avtalsvillkoret eller förfarandet påstås vara oskäligt i rättsförhållandet mellan två avtalsparter, är det fråga om ett mål eller ärende som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt, och det handläggs enligt 4 kap. i denna lag.

4 kap. **Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt**

1 §. *Kapitlets tillämpningsområde.* Till 2 mom. föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom. Också ärenden av upphovsrättslig karaktär som avses i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt avses därmed bli behandlade som tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt.

17 §. *Tillämpning av rättegångsbalken*. Till paragrafen föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom. Avsikten är att det som i rättegångsbalken föreskrivs om handläggning av upphovsrättsliga tvistemål i tingsrätten ska tillämpas i tillämpliga delar inte bara på andra tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och handläggs i marknadsdomstolen utan också på upphovsrättsliga tvistemål som enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt hör till marknadsdomstolens behörighet.

5 kap. **Handläggning av marknadsrättsliga ärenden**

2 §. *Vem som har rätt att väcka ett ärende.* Till 1 mom. föreslås bli fogad en ny 8 punkt, där det föreskrivs om vem som har rätt att göra en ansökan om meddelande av ett förbud enligt 66 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Ärenden som gäller förbud väcks genom en skriftlig ansökan som ges in till marknadsdomstolen.

Ansökan kan enligt den föreslagna punkten göras av en fysisk eller juridisk person på vilken ett förbjudet villkor eller förfarande som avses i 65 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt skulle tillämpas. Förbud kan därmed sökas av t.ex. en annan kollektiv förvaltningsorganisation, en användare eller en rättsinnehavare. Det avses inte vara en förutsättning för ansökan om förbud att ett avtal som innehåller detta villkor eller förfarande som ansökan om meddelande av förbud gäller redan har ingåtts eller att förhandlingar om det har förts. Det räcker att den kollektiva förvaltningsorganisationen har erbjudit sig att med den avtalssökande ingå ett avtal som innehåller villkoret eller förfarandet.

En registrerad förening som bevakar näringsidkares intressen kan enligt förslaget ansöka om inledande av ett förbudsärende i det fallet att den för två eller flera av sina medlemmars räkning har förhandlat fram det avtal som ett sådant villkor eller förfarande som avses i 65 § grundar sig på. Inom t.ex. hotell- och kosthållsbranschen är det brukligt att en förening som bevakar näringsidkarnas intressen förhandlar fram ramavtal för medlemmarnas räkning; dessa ramavtal gäller rättigheter och ersättningar som anknyter till offentligt framförande av verk. Den förening som förhandlat fram ett avtal blir själv inte part i avtalet, och de villkor som ingår i avtalet tillämpas inte i föreningens verksamhet. Både den förening som i praktiken förhandlat fram avtalen och de medlemsföreningar som binds genom avtalen, t.ex. restauranger och hotell, bör dock ha lika rätt att ansöka om att villkoret eller förfarandet ska förbjudas.

En teknisk ändring föreslås i 4 mom., där det föreskrivs om handläggning av ärenden som tillhör konsumentombudsmannens befogenhet enligt 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet. Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

3 §. *Subsidiär rätt att väcka ärenden*. En teknisk ändring föreslås i paragrafen, där det föreskrivs om handläggning av ärenden som hör till konsumentombudsmannens befogenhet enligt 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet. Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

9 §. *Handläggning av ett yrkande på temporärt förbud.* En teknisk ändring föreslås i 2 mom., där det föreskrivs om handläggning av ärenden som hör till konsumentombudsmannens befogenhet enligt 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet. Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

15 §. *Ersättning av statens medel.* En teknisk ändring föreslås i 1 mom., där det föreskrivs om handläggning av ärenden som hör till konsumentombudsmannens befogenhet enligt 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet. Hänvisningen till lagen om televisions- och radioverksamhet ändras till en hänvisning till 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

6 kap. **Särskilda bestämmelser**

1 §. *Handläggning av tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt i samma rättegång.* Till 1 mom. föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom. Också upphovsrättsliga tvistemål som avses i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt avses därmed kunna bli handlagda i samma rättegång som andra tvistemål som nämns i 1 mom. och hör till marknadsdomstolens behörighet.

2 §. *Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och ett annat tvistemål i samma rättegång.* Till 1 och 2 mom. föreslås bli fogade hänvisningar till det nya 1 kap. 4 § 4 mom.. Enligt *1 mom.* ska också upphovsrättsliga tvistemål som avses i lagen om kollektiv förvaltningsrätt och andra tvistemål som handläggs i marknadsdomstolen handläggas i samma rättegång.

Tvistemål som gäller annat än industriella rättigheter och upphovsrätt är mål där yrkandena grundar sig på andra författningar än de som uppräknas i 1 kap. 4 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Ett sådant annat tvistemål kan vara t.ex. en tvist som handlar om att en prestation som förutsätts i ett avtal inte har utförts eller en tvist som anknyter till tolkningen av en påföljd som fastställs i ett avtal.

Bestämmelserna i *2 mom.* om separat handläggning av tvistemål avses bli tillämpade också på handläggning av upphovsrättsliga tvistemål som avses i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och andra tvistemål.

3 §. *Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt och ett marknadsrättsligt ärende i samma rättegång.* Till 1 mom. föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom., där det möjliggörs att också upphovsrättsliga tvistemål som grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt samt ärenden som avses i 65 § i den lagen och handläggs såsom marknadsrättsliga ärenden och gäller förbud mot ett avtalsvillkor eller förfarande eftersom det, inom branschen i fråga och i situationer som avses i avtalet, typiskt sett är oskäligt för de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter handläggs i samma rättegång. Vid prövningen bör det vid sidan av andra omständigheter beaktas hur brådskande ärendet är och vilken dess processekonomiska ändamålsenlighet är.

Till exempel kan det i rättsförhållandet mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en användare uppstå meningsskiljaktighet kring både licensens omfattning och skäligheten hos den ersättning som ska betalas för licensen. I rättsförhållandet mellan en kollektiv förvaltningsorganisation och en rättsinnehavare kan oskäliga avtalsvillkor och förfaranden tillsammans med den kollektiva förvaltningsorganisationens dominerande marknadsställning vara till förfång för marknadens verksamhet. Den kollektiva förvaltningsorganisationen kan missbruka

sin dominerande marknadsställning t.ex. genom att i enskilda fall ålägga villkor som är exceptionella eller genom att vägra att godta en fullmakt från en rättsinnehavare. En rättsinnehavare som inte alls får tillgång till en kollektiv förvaltningsorganisations tjänster har inte möjlighet att bevaka sina rättigheter i samma omfattning och lika effektivt som den kollektiva förvaltningsorganisationen. För att marknadens verksamhet ska kunna tryggas bör de som agerar på marknaden ha möjlighet att anhålla om ett avgörande av marknadsdomstolen när det gäller huruvida något avtalsvillkor eller förfarande eller något förfarande t.ex. innebär missbruk av en kollektiv förvaltningsorganisations dominerande marknadsställning eller annars är till förfång för marknadens verksamhet.

Om marknadsdomstolen beslutar att handlägga ett upphovsrättsligt tvistemål i samma rättegång som ett marknadsrättsligt ärende, fortgår handläggningen i den ordning som föreskrivs i fråga om handläggning av tvistemål, men hänsyn ska tas till det som i de bestämmelser som anges i 6 kap. 3 § 2 mom. föreskrivs om väckande av ärenden, delgivning av ansökan, förbud mot och avbrytande av verkställighet samt rättegångskostnader och avgifter.

8 §. *Avkunnande eller meddelande av avgöranden i andra mål och ärenden.* Till 1 mom. föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom. Också i tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt kan marknadsdomstolens avgörande avkunnas efter att beslutsöverläggningen har avslutats eller meddelas i marknadsdomstolens kansli, enligt den föreslagna bestämmelsen.

7 kap. **Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden**

4 §. *Sökande av ändring i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden.* Till 1 mom. föreslås bli fogad en hänvisning till det nya 1 kap. 4 § 4 mom. Genom momentet föreskrivs det om rätten att söka ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen som har meddelats i ett i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt avsett ärende som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt eller ett i den lagen avsett marknadsrättsligt ärende. Ändring får enligt förslaget sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd.

1.3 Lagen om ändring av 39 § i konkurrenslagen

39 §. *Utlämnande av sekretessbelagda handlingar till vissa myndigheter.* Paragrafen föreslås bli ändrad så att Patent- och registerstyrelsen läggs till som en av de i paragrafen angivna myndigheter till vilka Konkurrens- och konsumentverket har rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter och som avses i 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

1.4 Lagen om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen

2 §. *Uppgifter.* Enligt förslaget ändras 1 mom. så att den tillsyn över kollektiva förvaltningsorganisationer som följer av lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt fogas till Patent- och registerstyrelsens uppgifter. I lagförslag 1 i denna proposition föreslås det att Patent- och registerstyrelsen ska svara för skötseln av den i lagförslaget avsedda uppgiften som tillsynsmyndighet.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt föreslås att undervisnings- och kulturministeriet ska bemyndigas att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om följande: 1) den

information som enligt 41 § ska ges i den årliga insynsrapporten och som beskrivs i bilagan till direktivet, 2) de krav som gäller kollektiva förvaltningsorganisationers förutsättningar att med avseende på de syften som definieras närmare i 43 § hantera information som behövs för förvaltning av gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Ovannämnda närmare bestämmelser avses bli utfärdade genom förordning bara om de behövs för att tydliggöra tillämpningen av lagens bestämmelser med anledning av utvecklingen i Finland eller Europeiska unionen.

Vidare föreslås det i lagens 62 § ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Bestämmelserna i förordningen avses gälla delegationens sammansättning, mandattid och uppgifter.

3 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Den i direktivet angivna fristen för det nationella genomförandet är den 10 april 2016.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Egendomsskydd

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Upphovsrätten har ansetts ingå i rättsinnehavarnas egendomsskydd.

Propositionen stärker det praktiska genomförandet av skyddet för rättsinnehavarnas äganderätt. Den befäster rättsinnehavarnas oberoende av kollektiva förvaltningsorganisationer, tryggar rättsinnehavarnas möjligheter att delta i kollektiva förvaltningsorganisationers beslutsfattande, ökar insynen i kollektiva förvaltningsorganisationers verksamhet och redovisningarnas transparens samt försnabbar utbetalningen av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavarna.

4.2 Föreningsfrihet

Enligt 13 § 2 mom. i grundlagen har var och en föreningsfrihet. Föreningsfriheten innefattar rätt att utan tillstånd bilda föreningar, höra till eller inte höra till föreningar och delta i föreningars verksamhet. Den fackliga föreningsfriheten och friheten att organisera sig för att bevaka andra intressen är likaså tryggad.

Den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt är förenlig med den i 13 § i grundlagen angivna föreningsfriheten. Den föreslagna lagen ingriper i föreningarnas autonomi till den del det i den föreskrivs om rätten för rättsinnehavare att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation, förutsatt att villkoren för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen uppfylls. Varje kollektiv förvaltningsorganisation definierar själv sina medlemskapsvillkor. De föreslagna bestämmelserna syftar till att säkerställa att kollektiva förvaltningsorganisationer inte utan grund kan låta bli att som medlemmar godta rättsinnehavare som uppfyller kraven för medlemskap. De föreslagna bestämmelsernas syfte är därmed att säkerställa att rättsinnehavarna behandlas jämlikt.

På de grunder som nämns ovan kan det inte anses att förslaget strider mot 13 § 2 mom. i grundlagen.

4.3 Näringsfrihet

Enligt 18 § i grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

I den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt finns en bestämmelse enligt vilken kollektiva förvaltningsorganisationer och oberoende förvaltningsorganisationer ska göra en anmälan till Patent- och registerstyrelsen.

Grundlagsutskottet har i enlighet med vedertagen praxis ansett att tillståndssystem begränsar näringsfriheten, vilket förutsätter att lagen stiftas i grundlagsordning. I förslaget åläggs de kollektiva förvaltningsorganisationerna att göra en anmälan till Patent- och registerstyrelsen, men det är inte fråga om ett tillståndssystem, och underlåtenhet att göra anmälan leder inte till straff.

Grundlagsutskottet har ansett att det från näringsfrihetssynpunkt inte är problematiskt att föreskriva om anmälningsskyldighet, om myndigheten inte förväntas fatta några beslut med anledning av anmälan (GrUU 10/2012 rd, s. 4–5, GrUU 54/2002 rd, s. 3) eller om underlåtenhet att göra anmälan inte har inneburit ett förbud att bedriva verksamhet (GrUU 16/2009 rd, s. 3).

På de grunder som anges ovan kan den föreslagna anmälningsskyldigheten inte anses stå i strid med 18 § i grundlagen.

4.4 Bemyndiganden att utfärda förordning

Propositionen innehåller bestämmelser som anknyter till 80 § i grundlagen, där delegeringen av lagstiftningsbehörighet regleras. I lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ges undervisnings- och kulturministeriet möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om informationen i den årliga insynsrapporten samt den informationsbehandling som behövs för förvaltning av gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk. Dessutom är avsikten att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om sammansättningen, mandattiden och uppgifterna för den delegation för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt som föreslås bli tillsatt. Enligt förslaget ska delegationen kunna lämna rekommendationer om god praxis vid kollektiv förvaltning. Rekommendationerna kommer dock inte att vara rättsligt bindande.

Bemyndigandet för undervisnings- och kulturministeriet att utfärda förordning gäller bestämmelser av tekniskt slag, medan tillsättandet av delegationen kan vara förknippat med sådana principiella synpunkter på grund av vilka det är befogat att bestämmelser om det utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. De föreslagna bestämmelserna om bemyndigande har i huvudsak avgränsats att gälla tekniska detaljer, medan grunderna för individernas rättsliga ställning föreskrivs i lagen.

På de grunder som anges ovan kan normgivningsbemyndigandena i den föreslagna lagen inte anses stå i strid med 80 § i grundlagen.

4.5 Bedömning av lagstiftningsordningen

På de grunder som anges ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga självbestämmanderätten för innehavare av upphovsrätt och närstående rättigheter, främja upphovsrättsmarknadens funktion och säkerställa att den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt och närstående rättigheter sköts ansvarsfullt, effektivt och transparent i förhållande till rättsinnehavare och användare.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om kollektiv förvaltning av upphovsrätt inom sådana kollektiva förvaltningsorganisationer som avses i 4 § 1 punkten. Det som föreskrivs i 42—52 § ska endast tillämpas på kollektiva förvaltningsorganisationer som företräder rättsinnehavare till musikaliska verk.

Bestämmelserna i 5—9 §, 22 § 1 mom., 24, 25 och 33—39 §, 40 § 1 mom. 1 och 3—9 punkten samt 53—62 § tillämpas på sådana oberoende förvaltningsorganisationer som avses i 4 § 2 punkten.

3 §

Förhållande till annan lagstiftning

På en kollektiv förvaltningsorganisations och en oberoende förvaltningsorganisations verksamhet tillämpas i första hand bestämmelserna i denna lag, och som komplettering till dem annan lagstiftning till den del något annat inte följer av denna lag.

Denna lag tillämpas på en kollektiv förvaltningsorganisations och en oberoende förvaltningsorganisations verksamhet endast om inte något annat följer av konkurrenslagen (948/2011).

Denna lag påverkar inte den behörighet som undervisnings- och kulturministeriet har enligt upphovsrättslagen (404/1961). Om ett beslut om godkännande av en kollektiv förvaltningsor-

ganisation som undervisnings- och kulturministeriet har fattat med stöd av upphovsrättslagen står i strid med denna lag, ska beslutet om godkännande iakttas.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *kollektiv förvaltningsorganisation* en juridisk person som medlemmarna i den äger eller har bestämmande inflytande i eller som inte drivs i vinstsyfte och vars enda eller huvudsakliga syfte är att med stöd av fullmakt förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter för rättsinnehavarnas gemensamma räkning,

2) *oberoende förvaltningsorganisation* en vinstdrivande juridisk person som rättsinnehavarna inte, vare sig direkt, indirekt, helt eller delvis, äger eller har bestämmande inflytande i, och vars enda eller huvudsakliga syfte är att med stöd av fullmakt förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter för rättsinnehavarnas gemensamma räkning,

3) *stämma* ett föreningsmöte eller fullmäktigmöte enligt föreningslagen (503/1989), en andelsstämma eller ett fullmäktige enligt lagen om andelslag (421/2013), en bolagsstämma enligt aktiebolagslagen (624/2006), ett europaandelslags andelsstämma enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) samt ett europabolags bolagsstämma enligt rådets förordning (EG) nr 2157/2001 om stadga för europabolag,

4) *rättsinnehavare* en fysisk eller juridisk person som innehar upphovsrätt eller en närstående rättighet eller som med stöd av ett avtal om nyttjande av rättigheter eller med stöd av lagstiftningen har rätt till en andel av upphovsrättsersättningarna; som rättsinnehavare betraktas dock inte en kollektiv förvaltningsorganisation eller en oberoende förvaltningsorganisation,

5) *användare* en fysisk eller juridisk person som använder eller vill använda ett verk eller något annat skyddat objekt på ett sätt som förutsätter tillstånd av rättsinnehavaren eller betalning av ersättning till rättsinnehavaren,

6) *medlem* en rättsinnehavare eller en sådan sammanslutning eller en sådan stiftelse som företräder rättsinnehavare (*medlemssammanslutning*), som är medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation som drivs i förenings- eller andelslagsform eller är aktieägare i en kollektiv förvaltningsorganisation som drivs i aktiebolagsform,

7) *licens* ett tillstånd genom vilket det beviljas rätt att använda ett genom upphovsrätt eller närstående rättighet skyddat verk eller något annat skyddat objekt, eller ett avtal om ersättning för att använda ett verk eller något annat skyddat objekt,

8) *representationsavtal* ett avtal genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation befullmäktigar (*befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation*) en annan kollektiv förvaltningsorganisation att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter (*licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation*),

9) *näträttigheter till musikaliska verk* en i 2 § i upphovsrättslagen avsedd rätt att, då rätten behövs för att tillhandahålla en nättjänst, framställa exemplar av ett verk och rätt att göra det tillgängligt för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, vilket även omfattar överföring av verket på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

2 kap.

Rättsinnehavarnas rättigheter

5 §

Rättsinnehavares rätt att välja kollektiv förvaltningsorganisation

En rättsinnehavare har rätt att direkt eller indirekt ge en valfri kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att förvalta upphovsrätt eller närstående rättigheter, kategorier av rättigheter eller typer av verk eller andra skyddade objekt enligt eget val för valfria områden, oberoende av vilken medlemsstat inom Europeiska unionen den kollektiva förvaltningsorganisationen är etablerad i, vilken rättsinnehavarens nationalitet är och vilken stat inom Europeiska unionen rättsinnehavaren är bosatt eller etablerad i.

En fullmakt enligt 1 mom. ska vara uttrycklig och specificerad. Den ska också vara skriftlig eller kunna verifieras på annat sätt.

Om den kollektiva förvaltningsorganisationen inte har grundade skäl att avslå en begäran om förvaltning av rättigheter i överensstämmelse med fullmakten är den skyldig att förvalta dem, förutsatt att detta ingår i organisationens verksamhetsområde.

6 §

Förbud att ålägga rättsinnehavare onödiga skyldigheter

En kollektiv förvaltningsorganisation ska agera i bästa intresse för de rättsinnehavare vars upphovsrätt eller närstående rättigheter den representerar. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får inte ålägga rättsinnehavare som den företräder skyldigheter som inte behövs för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras upphovsrätt och närstående rättigheter.

7 §

Rättsinnehavares självständiga rätt att bevilja licenser

En rättsinnehavare har rätt att, trots en fullmakt enligt 5 § som rättsinnehavaren har gett, efter eget val bevilja licenser för icke-kommersiell användning av verk eller andra skyddade objekt.

8 §

Rättsinnehavares rätt att återkalla en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning

En rättsinnehavare har rätt att återkalla, helt eller delvis, en i 5 § avsedd fullmakt genom att anmäla detta till den kollektiva förvaltningsorganisationen.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen får för återkallelsen sätta ut en rimlig uppsägningstid som är högst sex månader eller förutsätta att återkallelsen träder i kraft vid utgången av den räkenskapsperiod då anmälan gjordes. Den kollektiva förvaltningsorganisationen får inte för återkallelsen ställa som villkor att förvaltningen av de rättigheter eller kategorier av rättigheter eller typer av verk och andra skyddade objekt som återkallelsen gäller anförtros en annan kollektiv förvaltningsorganisation, och den får inte heller ställa andra oskäliga villkor. Återkallelsen av fullmakten inverkar inte på villkoren för licenser som har beviljats före uppsägningstidens utgång, på rättsinnehavarens rätt till upphovsrättsersättningar som tillhör rätts-

innehavaren eller på den kollektiva förvaltningsorganisationens skyldigheter enligt 19—26, 39, 49 och 64 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om rättsinnehavarens rätt att återkalla en fullmakt tillämpas också på en sådan medlemssammanslutning i en kollektiv förvaltningsorganisation till vilken rättsinnehavaren har överfört förvaltningen av sina rättigheter.

9 §

Rättsinnehavares rätt att få information om sina till fullmakten anknytande rättigheter och om villkoren för återkallelse av fullmakt

Innan en rättsinnehavare i enlighet med 5 § 2 mom. ger en fullmakt som gäller kollektiv förvaltning av upphovsrätt eller närstående rättigheter ska den kollektiva förvaltningsorganisationen eller den sammanslutning eller den stiftelse som tar emot fullmakten för organisationens räkning informera rättsinnehavaren om dennes rättigheter enligt 5 § 1 mom., 7 § och 8 § 1 mom. samt om de förutsättningar för återkallelse av fullmakten som avses i 8 § 2 mom.

10 §

Rättsinnehavares rättigheter vid skötseln av ärenden

En rättsinnehavare har rätt att sköta sina ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och få den i 25 och 39 § avsedda informationen på finska eller svenska efter eget val. Fullmakten, villkoren för återkallelse av fullmakt och den information som avses i 9 § ska tillhandahållas på finska och svenska.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge rättsinnehavarna möjlighet att kommunicera med organisationen på elektronisk väg.

3 kap.

Medlemmarnas rättigheter och beslutanderätt i en kollektiv förvaltningsorganisation

11 §

Rätt att bli medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation

I en kollektiv förvaltningsorganisations stadgar eller bolagsordning ska anges de förutsättningar enligt vilka en rättsinnehavare eller en sammanslutning eller en stiftelse som företräder rättsinnehavare ska godtas som medlem i organisationen. Om medlemskapsvillkoren inte anges uttömmande i stadgarna eller bolagsordningen, kan stämman bestämma dem mer ingående.

Medlemskapsvillkoren enligt 1 mom. ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation inte godtar en ansökan om medlemskap, ska den inom rimlig tid ge den som ansökt om medlemskap ett motiverat skriftligt beslut.

12 §

Rätt att delta i en kollektiv förvaltningsorganisations beslutsfattande

Bolagsordningen eller stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation ska inbegripa lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens besluts-

fattande. Deltagande bör vara möjligt även genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel, om inte detta kan anses vara uppenbart onödigt eller orimligt med beaktande av antalet rättsinnehavare, rättsinnehavarnas hemvist- eller etableringsstat samt kostnaderna för att ordna och möjligheterna att genomföra distansdeltagande. Medlemmar som tillhör olika kategorier av rättsinnehavare ska vara rättvist och balanserat representerade vid beslutsfattandet.

En medlem har rätt att ge ett ombud fullmakt att delta i stämman. Medlemmarnas rätt att anlita ombud kan begränsas endast av särskilda skäl. Vid stämman har ett ombud samma rättigheter som den medlem som utsett ombudet, och ombudet ska rösta i enlighet med de instruktioner medlemmen har gett. Ombudets fullmakt gäller för en enda stämma.

13 §

Stämma

Medlemmarna i en kollektiv förvaltningsorganisation har rätt att delta i stämman och utöva rösträtt vid den. I den kollektiva förvaltningsorganisationens stadgar, bolagsordning eller medlemskapsvillkor kan rösträtten begränsas endast på basis av medlemskapets varaktighet eller beloppet av upphovsrättsersättningar som har mottagits av eller är utestående till medlemmarna och förutsatt att dessa grunder fastställs och tillämpas objektivt och proportionerligt.

Stämman ska sammankallas åtminstone en gång per år.

I stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av förening eller andelslag får det med avvikelse från 1 och 2 mom. dock bestämmas att medlemmarnas beslutanderätt i alla eller i vissa ärenden utövas av fullmäktigmötet eller av fullmäktige, som medlemmarna väljer med högst fyra års mellanrum. En ytterligare förutsättning är att det säkerställs att medlemmarna kan delta på ett lämpligt och effektivt sätt i valet av fullmäktige och att medlemmar som tillhör olika kategorier av rättsinnehavare är rättvist och balanserat representerade vid fullmäktigmötet eller i fullmäktige.

14 §

Ärenden som ska avgöras av stämman

Utöver det som föreskrivs i någon annan lag ska en kollektiv förvaltningsorganisations stämma besluta om följande:

1) villkoren för medlemskap i den kollektiva förvaltningsorganisationen, om det inte bestäms om dem i stadgarna eller bolagsordningen,

2) utnämning och avskedande av ledamöter i den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan enligt 15 § samt arvoden och andra förmåner till dem,

3) de allmänna principerna för fördelning av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare,

4) användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas och de allmänna principerna för användning av sådana medel,

5) de allmänna principerna för investering av upphovsrättsersättningar och av inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,

6) de allmänna principerna för avdrag från upphovsrättsersättningar och från inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,

7) principerna för riskhantering,

8) principerna för förvärv och försäljning av samt inteckningar i fast egendom,

9) fusioner, inrättande av dottersammanslutning och godkännande av förvärv av andra sammanslutningar eller andelar eller rättigheter i andra sammanslutningar, samt andra betydande organisatoriska förändringar som är av betydelse för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt,

10) upptagande av lån, utlåning och säkerheter för lån,
11) godkännande av den årliga insynsrapport som avses i 41 §.

I frågor som avses i 1 mom. 7—10 punkten kan beslutanderätten genom beslut av stämman eller med stöd av en bestämmelse i stadgarna eller bolagsordningen delegeras till det i 15 § avsedda övervakningsorganet.

Om det är ett förvaltningsråd som är den kollektiva förvaltningsorganisationens övervakningsorgan enligt 15 §, kan stämman delegera beslutanderätt till detta också i frågor som avses i 1 mom. 1 punkten.

4 kap.

Bevakning av medlemmars och rättsinnehavares intressen i kollektiva förvaltningsorganisationer

15 §

Övervakningsorgan i sammanslutningar

En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha ett av stämman utsett övervakningsorgan där organisationens medlemmar från olika kategorier av rättsinnehavare är rättvist och balanserat representerade. Den kollektiva förvaltningsorganisationens verkställande direktör och andra som är anställda hos organisationen får inte vara ledamöter i övervakningsorganet.

I en kollektiv förvaltningsorganisation med monistisk styrelsemodell fungerar organisationens styrelse som övervakningsorgan. I en kollektiv förvaltningsorganisation med dualistisk styrelsemodell fungerar organisationens förvaltningsråd som övervakningsorgan.

Utöver det som någon annanstans i lag föreskrivs om övervakningsorganets uppgifter ska övervakningsorganet

1) övervaka den i 17 § 1 mom. avsedda personens verksamhet och sätt att sköta sitt uppdrag samt verkställandet av stämmans beslut och i synnerhet uppfyllandet av de allmänna principer som anges i 14 § 1 mom. 3—6 punkten,
2) utöva den beslutanderätt som stämman har delegerat till det enligt 14 § 2 och 3 mom.,
3) årligen rapportera till stämman om iakttagelser som gjorts i övervakningsverksamheten och om utövandet av beslutanderätt som delegerats enligt 2 punkten.

16 §

Övervakningsorgan i stiftelser

I syfte att skydda rättsinnehavarnas intressen ska det i stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation som har formen av stiftelse bestämmas att ett i 3 kap. 19 § i stiftelselagen (487/2015) avsett förvaltningsråd ska inrättas. De olika kategorierna av rättsinnehavare ska vara rättvist och balanserat representerade i förvaltningsrådet.

Förvaltningsrådet ska sammankallas åtminstone en gång per år.

Utöver det som förvaltningsrådet ska besluta om enligt stiftelselagen ska en kollektiv förvaltningsorganisations förvaltningsråd besluta om följande:

1) utnämning av styrelseledamöterna,
2) arvoden och andra förmåner till styrelseledamöterna och verkställande direktören,
3) de allmänna principer enligt vilka upphovsrättsersättningar fördelas till rättsinnehavare,

4) användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas och de allmänna principerna för användning av sådana medel,
5) de allmänna principerna för investering av upphovsrättsersättningar och av inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,
6) de allmänna principerna för avdrag från upphovsrättsersättningar och från inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,
7) principerna för riskhantering.

17 §

Ledning av en kollektiv förvaltningsorganisations affärsverksamhet

En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en verkställande direktör eller någon annan i organisationens tjänst varande person med ansvar för organisationens dagliga ledning som svarar för ledningen av organisationens affärsverksamhet.
Den som avses i 1 mom. ska leda den kollektiva förvaltningsorganisationens dagliga förvaltning i enlighet med styrelsens riktlinjer och anvisningar.
Den som avses i 1 mom. ska ge det i 15 och 16 § avsedda övervakningsorganet och ledamöterna i det de upplysningar som övervakningsorganet behöver för att sköta sitt uppdrag.

18 §

Undvikande av intressekonflikter

En kollektiv förvaltningsorganisation ska vidta rimliga åtgärder för att identifiera och förebygga intressekonflikter och för att begränsa deras inverkan på de gemensamma intressena hos de rättsinnehavare som organisationen företräder.
Den kollektiva förvaltningsorganisationens verkställande direktör eller den som svarar för den dagliga ledningen samt varje ledamot av övervakningsorganet ska i det syfte som anges i 1 mom. till stämman årligen lämna en individuell redogörelse för sina bindningar som gäller rådande eller potentiella konflikter mellan sina personliga intressen och den kollektiva förvaltningsorganisationens intressen samt mellan de skyldigheter som personen i fråga har gentemot den kollektiva förvaltningsorganisationen och andra juridiska och fysiska personer. Redogörelsen för bindningar ska innehålla åtminstone följande information:
1) ägarandel eller annan förmögenhetsrättslig ställning i den kollektiva förvaltningsorganisationen,
2) lön och arvoden som den kollektiva förvaltningsorganisationen under den föregående räkenskapsperioden betalade till personen, inbegripet frivilliga pensionsförsäkringar, naturaförmåner och förmåner av annat slag,
3) upphovsrättsersättningar som personen i egenskap av rättsinnehavare fick av den kollektiva förvaltningsorganisationen under den föregående räkenskapsperioden,
4) uppgifter om andra sådana rättigheter och förmåner eller en sådan ställning i den kollektiva förvaltningsorganisationen eller i en sammanslutning eller en stiftelse som den kollektiva förvaltningsorganisationen äger eller har bestämmande inflytande i, som kan vara av betydelse för personens förutsättningar att sköta sitt uppdrag.

5 kap.

Förvaltning av upphovsrättsersättningar

19 §

Omsorg vid inkassering och förvaltning av upphovsrättsersättningar

En kollektiv förvaltningsorganisation ska iaktta omsorg vid inkassering och förvaltning av upphovsrättsersättningar.

20 §

Åtskiljande av upphovsrättsersättningar och andra tillgångar

En kollektiv förvaltningsorganisation ska i sina räkenskaper hålla följande åtskilda:
1) upphovsrättsersättningar och inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,
2) egna tillgångar och inkomster som härrör från egen verksamhet.
En kollektiv förvaltningsorganisation får inte använda upphovsrättsersättningar eller inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar för andra ändamål än fördelning till rättsinnehavarna, om inte stämman enligt 14 § eller en stiftelses förvaltningsråd enligt 16 § har beslutat något annat.
Utestående upphovsrättsersättningar som inom den tid som föreskrivs i 24 § inte kan fördelas på grund av att rättsinnehavaren inte har kunnat identifieras eller nås ska i den kollektiva förvaltningsorganisationen räkenskaper hållas åtskilda från övriga tillgångar.

21 §

Investering av upphovsrättsersättningar

En kollektiv förvaltningsorganisation ska följa det beslut om allmänna principer för investeringsverksamhet som stämman eller, om organisationen har formen av stiftelse, dess förvaltningsråd har fattat.
Utöver det som föreskrivs i 1 mom. ska den kollektiva förvaltningsorganisationen
1) se till att det vid en potentiell intressekonflikt säkerställs att investeringens enda syfte är att tillgodose intressena hos de rättsinnehavare med avseende på vilka upphovsrättsersättningarna har inkasserats,
2) investera tillgångarna så att skyddet för investeringarna samt investeringarnas säkerhet, likviditet och avkastning tryggas,
3) diversifiera tillgångarna tillräckligt för att undvika för stor betoning på någon viss tillgång och ackumulering av risker.

22 §

Förvaltningsavgift och andra avdrag

En kollektiv förvaltningsorganisation är skyldig att ge de rättsinnehavare som den företräder information om den gällande förvaltningsavgiften och om andra avdrag från upphovsrättsersättningar och från inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar.
De avgifter som en kollektiv förvaltningsorganisation tar ut för sina tjänster och andra avdrag ska vara rimliga i förhållande till tjänsternas beskaffenhet och omfattning, och de får inte

överskrida de motiverade och faktiska kostnader som organisationen har för att förvalta upphovsrätt och närstående rättigheter.

23 §

Jämlik tillgång till tjänster och förmåner som erbjuds med avseende på rättsinnehavares gemensamma ändamål

Om upphovsrättsersättningar eller inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar genom beslut av en kollektiv förvaltningsorganisation används för ändamål som är gemensamma för rättsinnehavarna eller en viss kategori av rättsinnehavare, ska de tjänster eller andra förmåner som erbjuds vara tillgängliga för rättsinnehavarna på lika villkor.

24 §

Skyldighet att fördela upphovsrättsersättningar rättidigt

Upphovsrättsersättningar ska fördelas till rättsinnehavarna så snabbt och korrekt som möjligt i enlighet med de allmänna fördelningsprinciper som den kollektiva förvaltningsorganisationen har fastställt.

Upphovsrättsersättningarna ska betalas ut till rättsinnehavarna inom nio månader från utgången av den räkenskapsperiod under vilken ersättningarna inkasserades, om inte detta är omöjligt.

25 §

Information som ska ingå i redovisningen till rättsinnehavarna

En kollektiv förvaltningsorganisation ska åtminstone en gång per år ge de rättsinnehavare till vilka den har tillskrivit eller betalat upphovsrättsersättningar för räkenskapsperioden i fråga åtminstone följande information:

1) alla kontaktuppgifter som rättsinnehavaren har gett den kollektiva förvaltningsorganisationen för att denna ska kunna identifiera och nå rättsinnehavaren,

2) de upphovsrättsersättningar som har tillskrivits rättsinnehavaren,

3) de ersättningsbelopp som den kollektiva förvaltningsorganisationen har betalat ut till rättsinnehavaren per kategori av förvaltade rättigheter och typ av användning,

4) specifika uppgifter om den användning och den användningsperiod till vilken utbetalningen hänför sig, om rapporteringen från användarna möjliggör detta,

5) avdrag för förvaltningsavgifter,

6) avdrag för annat än förvaltningsavgifter,

7) alla upphovsrättsersättningar som hänför sig till någon tidigare räkenskapsperiod och som ännu inte har utbetalats till rättsinnehavaren.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också sådana medlemssammanslutningar i den kollektiva förvaltningsorganisationen som förmedlar upphovsrättsersättningar vidare till rättsinnehavare.

26 §

Skyldighet att vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera rättsinnehavare

En kollektiv förvaltningsorganisation ska vidta tillräckliga åtgärder för att identifiera och nå rättsinnehavarna i de fall där rapporteringen av användningen av verk och andra skyddade objekt möjliggör detta. När åtgärdernas tillräcklighet bedöms ska hänsyn tas till rättsinnehavar-

nas ekonomiska intressen, förekomsten av informationskällor som gör det möjligt att identifiera och nå rättsinnehavare samt kostnaderna för att identifiera och nå rättsinnehavare. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska på sin webbplats offentliggöra information på finska och svenska om det förfarande som den iakttar för att identifiera och nå rättsinnehavare.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska, inom ett år från utgången av den räkenskapsperiod då upphovsrättsersättningarna inkasserades, för de rättsinnehavare som den företräder och för medlemmar och andra kollektiva förvaltningsorganisationer tillgängliggöra följande information som den förfogar över om verk och andra skyddade objekt beträffande vilka en eller flera rättsinnehavare inte har identifierats eller nåtts:

1) verkets eller det skyddade objektets titel,
2) rättsinnehavarens namn,
3) förläggarens eller producentens namn,
4) annan relevant information som den kollektiva förvaltningsorganisationen har tillgång till och som kan bidra till att identifiera eller nå rättsinnehavaren.

Om en rättsinnehavare inte har identifierats och nåtts inom två år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken upphovsrättsersättningen inkasserades, ska den kollektiva förvaltningsorganisationen på sin webbplats offentliggöra informationen enligt 2 mom. om verket och rättsinnehavarna.

27 §

Användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas

Om utestående upphovsrättsersättningar inte kan fördelas till en rättsinnehavare inom tre år från utgången av den räkenskapsperiod då upphovsrättsersättningarna inkasserades anses ersättningarna vara upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas, förutsatt att den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera rättsinnehavarna i enlighet med 26 §.

Bestämmelser om fattandet av beslut om användningen av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas finns i 14 och 16 §.

6 kap.

Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning

28 §

Förbud att diskriminera rättsinnehavare som företräds genom representationsavtal

En licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa andra villkor gällande sådana rättsinnehavares rättigheter som den förvaltar med stöd av ett representationsavtal som den ingått med en befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation, och den får inte heller i övrigt diskriminera sådana rättsinnehavare.

29 §

Rätt för en licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation att göra avdrag från upphovsrättsersättningar

En licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation får inte göra andra avdrag från upphovsrättsersättningar än avdrag för förvaltningsavgiften, om den inte uttryckligen har avtalat om andra avdrag med den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen.

30 §

Fördelning av upphovsrättsersättningar med stöd av representationsavtal

En licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation ska regelbundet och korrekt till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer fördela de upphovsrättsersättningar som ska betalas via dem. Upphovsrättsersättningen ska betalas ut till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen snarast möjligt och senast inom nio månader från utgången av den räkenskapsperiod under vilken upphovsrättsersättningen inkasserades, om inte detta är omöjligt.

31 §

Information som ska ges till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer

En licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation ska minst en gång per år göra åtminstone följande information tillgänglig på elektronisk väg för varje förvaltningsorganisation för vars räkning den under den relevanta perioden förvaltar rättigheter genom ett representationsavtal:

1) en specificerad redogörelse för de upphovsrättsersättningar som ska redovisas till den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen eller till rättsinnehavare som denna företräder,

2) de utestående upphovsrättsersättningar som hänför sig till någon räkenskapsperiod,

3) avdrag som gjorts för förvaltningsavgifter,

4) avdrag som gjorts för annat än förvaltningsavgifter, om de kollektiva förvaltningsorganisationerna har avtalat sinsemellan om sådana avdrag,

5) uppgift om licenser som beviljats eller vägrats i fråga om verk och andra skyddade objekt som omfattas av representationsavtalet,

6) beslut som fattats vid stämman, till den del de är relevanta för förvaltningen av rättigheter genom representationsavtal.

32 §

Skyldighet att rättidigt fördela vidareförmedlade upphovsrättsersättningar

En befullmäktigande kollektiv förvaltningsorganisation, eller en medlemssammanslutning i en sådan, som erhållit upphovsrättsersättningar för vidareförmedling till rättsinnehavarna, ska fördela ersättningarna snarast möjligt och senast inom sex månader efter att ersättningarna tagits emot, om inte detta är omöjligt.

7 kap.

En kollektiv förvaltningsorganisations förhållande till användare

33 §

Skyldighet att erbjuda en licens

En kollektiv förvaltningsorganisation ska utan onödigt dröjsmål besvara en användares förfrågan om licens och upplysa användaren om vilken information organisationen behöver för att kunna erbjuda en licens.

Efter att den kollektiva förvaltningsorganisationen har fått all relevant information av användaren ska organisationen utan onödigt dröjsmål antingen erbjuda en licens eller ge användaren ett skriftligt svar där det motiveras varför ingen licens erbjuds.

34 §

Skyldighet att förhandla om licensieringen i ärligt uppsåt

Kollektiva förvaltningsorganisationer och användare ska förse varandra med all information som behövs för licensiering av rättigheter och även i övrigt förhandla om licensieringen av rättigheter i ärligt uppsåt.

35 §

Krav som gäller licensieringsvillkoren

Licensieringsvillkoren ska baseras på objektiva och icke-diskriminerande kriterier. En kollektiv förvaltningsorganisation ska informera användaren om de grunder som har använts för fastställande av tarifferna.

Rättsinnehavarna ska få skälig ersättning för användningen av rättigheterna. Tarifferna för ensamrätter och rättigheter till ersättning ska vara rimliga. När det bedöms huruvida upphovsrättsersättningarna är rimliga ska följande beaktas:

1) det ekonomiska handelsvärdet för användningen av rättigheterna med beaktande av användningens art och omfattning i fråga om verk och andra skyddade objekt,

2) det ekonomiska värdet för de tjänster som den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller,

3) övriga omständigheter som inverkar på ersättningens rimlighet.

36 §

Experimentell licensiering

Om en ny typ av tjänst har varit tillgänglig för allmänheten i mindre än tre år är en kollektiv förvaltningsorganisation inte skyldig att fortsätta licensieringen av tjänsten efter denna provperiod på de villkor som varit i bruk under provperioden eller att på en annan tjänst av samma typ tillämpa de villkor som tillämpades vid denna experimentella licensiering.

37 §

Användarnas rättigheter vid skötseln av ärenden

En användare har rätt att sköta sina ärenden hos en kollektiv förvaltningsorganisation och att av organisationen få licensieringsvillkoren eller det skriftliga svaret enligt 33 § 2 mom. och den i 39 § avsedda informationen på finska eller svenska efter eget val.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge användarna möjlighet att kommunicera med den på elektronisk väg. Om organisationen tillämpar ett elektroniskt system för rapportering av användningen av verk eller andra skyddade objekt, ska användarna erbjudas möjlighet att anlita systemet.

38 §

Rapportering av användningen

En användare ska förse en kollektiv förvaltningsorganisation, på det sätt som användaren och organisationen har kommit överens om, med sådan information om användningen av de rättigheter vilka organisationen representerar som användaren har tillgång till och som behövs för inkassering av upphovsrättsersättningarna och för fördelning och redovisning av utestående belopp till rättsinnehavare.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen och användaren ska i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till frivilliga branschnormer när de avtalar om hur informationen enligt 1 mom. ska lämnas.

8 kap.

Insyn och informationsplikt

39 §

Kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att ge information om repertoaren

En kollektiv förvaltningsorganisation ska på begäran och utan onödigt dröjsmål ge rättsinnehavare, användare och befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer som är parter i representationsavtal information om följande:

1) de verk eller andra skyddade objekt som den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar direkt eller genom representationsavtal eller, om det inte är möjligt att specificera verken eller de andra skyddade objekten, de typer av verk och andra skyddade objekt som den representerar,

2) de rättigheter som den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar,

3) de territorier som den kollektiva förvaltningsorganisationens rätt att bevilja licenser omfattar.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation inte själv kan bevilja licens på grund av avsaknad av fullmakt, ska den ge användaren namnet på och kontaktuppgifterna till rättsinnehavaren, till den del den har kännedom om dem, förutsatt att rättsinnehavaren inte har förbjudit detta. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska också informera användaren om det är så att licens inte behövs på grund av att skyddstiden för ett verk eller ett annat skyddat objekt har löpt ut eller av någon annan orsak.

40 §

Kollektiva förvaltningsorganisationers skyldighet att offentliggöra information på sin webbplats

En kollektiv förvaltningsorganisation ska på sin webbplats offentliggöra och uppdatera följande information på finska och svenska:

1) den kollektiva förvaltningsorganisationens stadgar eller bolagsordning,
2) medlemskapsvillkoren,
3) villkoren för att återkalla en fullmakt att förvalta rättigheter,
4) namnen på ledamöterna i övervakningsorganet,
5) namnet på verkställande direktören eller den andra person som avses i 17 §,
6) standardvillkoren i licenser och tillämpliga tariffer, inklusive eventuella rabatter,
7) de allmänna principerna för redovisning av upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare,
8) de allmänna principerna för förvaltningsavgifter,
9) de allmänna principerna för avdrag, annat än för förvaltningsavgifter, från upphovsrättsersättningar och från inkomster som härrör från investerade upphovsrättsersättningar,
10) en förteckning över representationsavtal och över de kollektiva förvaltningsorganisationer med vilka representationsavtal har ingåtts,
11) de allmänna principerna för användning av upphovsrättsersättningar som inte kan fördelas,
12) information om den kollektiva förvaltningsorganisationens förfarande för klagomålshantering som är tillgängligt för rättsinnehavare och användare, om förfarandet för alternativ tvistlösning samt om det domstolsförfarande som är tillämpligt på tvister.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska lämna den information som avses i 1 mom. och uppgift om förändringar i den till den tillsynsmyndighet som avses i 54 § utan dröjsmål efter att informationen har offentliggjorts.

41 §

Årlig insynsrapport

En kollektiv förvaltningsorganisation ska sammanställa en årlig insynsrapport i enlighet med bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden. Insynsrapporten ska inbegripa en särskild rapport om de sociala, kulturella och utbildningsrelaterade tjänster som organisationen tillhandahåller. Bokslutsuppgifterna i den årliga insynsrapporten ska granskas i enlighet med bestämmelserna i revisionslagen (1141/2015), och revisionsberättelsen med eventuella reservationer ska återges i sin helhet i den årliga insynsrapporten. Som årlig insynsrapport enligt denna paragraf betraktas den kollektiva förvaltningsorganisationens bokslut och verksamhetsberättelse, vilka innehåller de uppgifter som avses i det nämnda direktivet.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska offentliggöra den årliga insynsrapporten på sin webbplats inom åtta månader från utgången av organisationens räkenskapsperiod och där hålla den tillgänglig för allmänheten i minst fem år efter det år då rapporten offentliggjordes. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska inom den ovan föreskrivna tiden ge in insynsrapporten också till den i 54 § avsedda tillsynsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om den information som ska ges i den årliga insynsrapporten enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

9 kap.

Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk

42 §

Särskilt tillämpningsområde

Utöver det som föreskrivs annanstans i denna lag tillämpas bestämmelserna i detta kapitel på en kollektiv förvaltningsorganisation när den beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas emellertid inte

1) när en kollektiv förvaltningsorganisation beviljar gränsöverskridande licenser till nättjänster som enbart tillhandahåller tillgång till musikaliska verk i grafisk form,

2) när en kollektiv förvaltningsorganisation på basis av frivillig aggregering av de nödvändiga rättigheterna beviljar en gränsöverskridande licens för näträttigheter till musikaliska verk som ett sändarföretag måste ha för att få tillgängliggöra för allmänheten sina radio- eller televisionsprogram samtidigt med den ursprungliga utsändningen eller efter den ursprungliga utsändningen,

3) på material som produceras av eller för sändarföretaget för att offentliggöras på nätet och som utgör komplement till den ursprungliga utsändningen av dess radio- eller televisionsprogram.

43 §

Förutsättningar att hantera gränsöverskridande licenser

En kollektiv förvaltningsorganisation som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk ska ha tillräckliga förutsättningar för en effektiv, korrekt och transparent elektronisk hantering av de uppgifter som behövs för förvaltningen av dessa licenser med avseende på identifiering av repertoaren och uppföljning av hur den används, fakturering av användare, inkassering av upphovsrättsersättningar och redovisning av dem till rättsinnehavare och för att lämna de uppgifter som avses i 39 §.

Närmare bestämmelser om krav som gäller kollektiva förvaltningsorganisationers förutsättningar att hantera information med avseende på de ändamål som nämns i 1 mom. får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

44 §

Korrektheten hos uppgifter om repertoaren

En kollektiv förvaltningsorganisation som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk ska ha inrättat förfaranden som ger rättsinnehavare, andra kollektiva förvaltningsorganisationer och de rättsinnehavare som de företräder samt leverantörer av nättjänster möjlighet att begära att den kollektiva förvaltningsorganisationen korrigerar fel i följande uppgifter:

1) uppgifter för identifiering av musikaliska verk eller delar av dem,

2) uppgifter om de rättigheter som den kollektiva förvaltningsorganisationen förvaltar eller om rättsinnehavarna,

3) unika identifikatorer för rättsinnehavare och musikaliska verk,

4) inkonsekvenser i uppgifter som finns hos andra kollektiva förvaltningsorganisationer som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska utan onödigt dröjsmål korrigera en uppgift som konstaterats vara felaktig.

En kollektiv förvaltningsorganisation som beviljar gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk ska ge rättsinnehavarna och befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer möjlighet att i elektronisk form lämna information om musikaliska verk, rättigheter som ska förvaltas, rättsinnehavare samt territorium.

45 §

Korrekt och rättidig uppföljning av användningen

En kollektiv förvaltningsorganisation ska följa upp hur de näträttigheter till musikaliska verk som den helt eller delvis representerar används av de leverantörer av nättjänster som organisationen har beviljat en gränsöverskridande licens för dessa rättigheter.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska erbjuda leverantörerna av nättjänster möjlighet att på elektronisk väg redogöra för den faktiska användningen av näträttigheter till musikaliska verk. Leverantörerna av nättjänster ska lämna en korrekt redogörelse för den faktiska användningen av sådana verk.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen får vägra att godta en redogörelse från en leverantör av nättjänster i det format som leverantören har valt, om den kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller möjlighet att lämna redogörelsen med användning av åtminstone en metod där branschnormer som är internationella eller i allmänt bruk i Europeiska unionen följs vid den elektroniska utväxlingen av uppgifter.

46 §

Elektronisk fakturering

En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av nättjänster på elektronisk väg med hjälp av åtminstone ett sådant faktureringsformat där branschnormer som är internationella eller i allmänt bruk i Europeiska unionen följs.

Fakturan ska innehålla specificerade uppgifter om de verk och rättigheter som har licensierats helt eller delvis och om den faktiska användningen av rättigheter, i den utsträckning detta är möjligt på grundval av den information som leverantören av nättjänster har lämnat och det format som använts för att lämna denna information.

Leverantören av nättjänster får inte vägra att godta en faktura på grund av formatet, om fakturan följer branschnormen enligt 1 mom.

47 §

Korrekt och rättidig fakturering

En kollektiv förvaltningsorganisation ska fakturera en leverantör av nättjänster korrekt och utan dröjsmål efter att en redogörelse för den faktiska användningen av näträttigheterna till ett musikaliskt verk har getts på det sätt som avses i 45 §.

48 §

Förfaranden för att ifrågasätta fakturans korrekthet

En kollektiv förvaltningsorganisation ska ge en leverantör av nättjänster tillgång till ett lämpligt förfarande för att ifrågasätta fakturans korrekthet, om leverantören erhåller flera fak-

turor från en eller flera kollektiva förvaltningsorganisationer för samma näträttigheter till ett och samma musikaliska verk.

49 §

Korrekt och rättidig redovisning till rättsinnehavare

En licensbeviljande kollektiv förvaltningsorganisation ska fördela upphovsrättsersättningar till rättsinnehavare eller till befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationer korrekt och utan dröjsmål på basis av den redogörelse som avses i 45 §, efter att leverantören av nättjänster har betalat ersättningen till den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen.

Följande information ska ingå i den redovisning som den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ska lämna rättsinnehavaren eller den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen:

1) perioden för den användning av rättigheter som ligger till grund för ersättningarna till rättsinnehavarna och de territorier där användningen ägt rum,

2) inkasserade ersättningar, avdrag som gjorts och fördelade ersättningar för varje näträttighet till ett musikaliskt verk som rättsinnehavarna har befullmäktigat organisationen att representera helt eller delvis,

3) ersättningar som den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen har inkasserat för rättsinnehavarna, avdrag som den har gjort och ersättningar som den har fördelat uppdelat efter respektive leverantör av nättjänster.

Den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen svarar för att ersättningarna betalas ut och att den information som avses i 2 mom. lämnas till de rättsinnehavare som den företräder, om något annat inte avtalas de kollektiva förvaltningsorganisationerna emellan.

50 §

Avtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer om gränsöverskridande licensiering

Ett representationsavtal mellan kollektiva förvaltningsorganisationer genom vilket en kollektiv förvaltningsorganisation ger en annan kollektiv förvaltningsorganisation fullmakt att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk får inte innebära ensamrätt att bevilja licenser för verken.

Den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen ska underrätta den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisation om de huvudsakliga villkoren för licensiering av de näträttigheter som fullmakten omfattar. Denna information inbegriper följande:

1) rättigheternas användningssätt,

2) alla villkor som hör samman med eller påverkar licensavgiften,

3) licensens löptid,

4) den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationens räkenskapsperioder,

5) det territorium som licensen omfattar,

6) andra villkor för licensieringen som har en väsentlig inverkan på licensiering av de rättigheter som fullmakten omfattar.

Den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisation ska underrätta de rättsinnehavare som den företräder om representationsavtalets löptid, kostnaderna för de tjänster som den li-

censbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen tillhandahåller och andra centrala avtalsvillkor.

51 §

Skyldighet att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisation vid gränsöverskridande licensiering

En kollektiv förvaltningsorganisation är skyldig att på begäran åta sig att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisations repertoar, om den i fråga om musikaliska verk redan beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter i samma rättighetskategori för andra organisationers del och om organisationen som framställt begäran inte själv beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk. Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska besvara begäran skriftligen och utan onödigt dröjsmål.

Om den kollektiva förvaltningsorganisationen i enlighet med 1 mom. åtar sig att representera en annan kollektiv förvaltningsorganisations repertoar ska den

1) i alla sina erbjudanden till leverantörer av nättjänster inkludera den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar,

2) förvalta den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationens repertoar på samma villkor som den tillämpar för den egna repertoaren,

3) bestämma en förvaltningsavgift som inte överskrider de skäliga kostnaderna för förvaltningen.

Den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen ska ge den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen tillgång till den information om musikrepertoaren som krävs för att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk. Om informationen är otillräcklig eller tillhandahålls i en sådan form som gör att den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen inte kan uppfylla kraven i 43—49 §, har den licensbeviljande kollektiva förvaltningsorganisationen rätt att debitera den befullmäktigande kollektiva förvaltningsorganisationen för de skäliga kostnader som uppfyllandet av dessa krav föranleder eller att utesluta de verk för vilkas del informationen är otillräcklig eller oanvändbar.

52 §

Tillträde till gränsöverskridande licensiering

En rättsinnehavare kan återta en fullmakt att förvalta gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk som rättsinnehavaren har gett till en kollektiv förvaltningsorganisation och vidmakthålla organisationens fullmakt att förvalta rättigheterna i fråga om icke gränsöverskridande licensiering, om organisationen inte senast den 10 april 2017 beviljar eller erbjuder sig att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk och inte heller låter en annan kollektiv förvaltningsorganisation representera dessa rättigheter.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen får inte hindra rättsinnehavaren från att bevilja gränsöverskridande licenser för näträttigheter till musikaliska verk, oberoende av om rättsinnehavaren gör detta själv eller via en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller via någon annan part som rättsinnehavaren har befullmäktigat.

10 kap.

Myndighetstillsyn

53 §

Anmälan om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

En kollektiv förvaltningsorganisation ska göra en anmälan till Patent- och registerstyrelsen innan den inleder verksamhet enligt denna lag.

Anmälan ska innehålla

1) den kollektiva förvaltningsorganisationens namn och kontaktuppgifter,

2) namnet på den person som avses i 17 §,

3) en beskrivning av de typer av verk och andra skyddade objekt som den kollektiva förvaltningsorganisationen representerar och en beskrivning av de rättigheter som representeras,

4) uppgift om huruvida den kollektiva förvaltningsorganisationen har för avsikt att erbjuda eller bevilja gränsöverskridande licenser av näträttigheter till musikaliska verk.

54 §

Tillsynsmyndighet

Tillsynsmyndigheten ska

1) ha tillsyn över att de kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Finland och deras medlemssammanslutningar följer bestämmelserna i denna lag vid kollektiv förvaltning av rättigheter,

2) ge kollektiva förvaltningsorganisationer och andra parter råd i frågor som anknyter till tillämpning av bestämmelserna i denna lag och främja iakttagandet av god praxis i verksamhet som omfattas av denna lag,

3) på det sätt som föreskrivs i artikel 37 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden besvara en begäran från en myndighet i en annan medlemsstat om information angående verksamheten hos kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Finland,

4) i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet följa upp hur den kollektiva förvaltningen utvecklas i Finland och förse Europeiska kommissionen med den information som denna behöver om den kollektiva förvaltningen och dess utveckling samt delta i annat myndighetssamarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet på det sätt som föreskrivs i det direktiv som nämns i 3 punkten.

Patent- och registerstyrelsen har tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

55 §

Myndighetssamarbete

Patent- och registerstyrelsen och Konkurrens- och konsumentverket ska samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt vid skötseln av tillsynsuppgifter som riktar sig till kollektiva förvaltningsorganisationer och följer av denna lag och konkurrenslagen.

Arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och Patent- och registerstyrelsen ska samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt för att organisera uppgif-

terna enligt denna lag och för att tillämpa denna lag i ärenden som hör till undervisnings- och kulturministeriets behörighet enligt upphovsrättslagen.

56 §

Inledande av tillsynsärenden

Till Patent- och registerstyrelsen får riktas en begäran om åtgärder i fråga om en kollektiv förvaltningsorganisations förfarande eller försummelse som strider mot bestämmelserna i denna lag. Begäran om åtgärder ska innehålla en beskrivning av det förfarande eller den försummelse som anses vara klandervärt.

Patent- och registerstyrelsen kan också på eget initiativ vidta tillsynsåtgärder som avses i denna lag.

57 §

Ärendenas angelägenhetsordning och lämnande av ett ärende utan prövning

Patent- och registerstyrelsen kan lämna ett ärende som gäller en kollektiv förvaltningsorganisations förfarande eller försummelse utan prövning, om

1) begäran om åtgärder är uppenbart ogrundad,

2) den kollektiva förvaltningsorganisationen har vidtagit åtgärder för att rätta till saken,

3) den kollektiva förvaltningsorganisationens förfarande eller försummelse har endast ringa inverkan på uppnåendet av syftet med denna lag,

4) det med anledning av ett tviste- eller brottmål som är anhängigt vid domstol och gäller samma förfarande inte anses behövligt att vidta åtgärder för att skydda enskilt eller allmänt intresse,

5) ärendet är anhängigt också vid Konkurrens- och konsumentverket och det inte anses behövligt att vidta ytterligare åtgärder.

Beslut om att lämna ärendet utan prövning ska fattas utan dröjsmål.

58 §

Rätt att få upplysningar och göra inspektioner

Patent- och registerstyrelsen har på begäran rätt att av kollektiva förvaltningsorganisationer, och av sammanslutningar och stiftelser som för deras räkning utför uppgifter som grundar sig på denna lag, få alla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Patent- och registerstyrelsen har rätt att för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den utföra inspektioner annanstans än i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Patent- och registerstyrelsen har rätt att avgiftsfritt få kopior av handlingar som ska granskas och utskrifter eller kopior av uppgifter och upptagningar som finns i datasystem.

59 §

Rätt för revisorer att lämna upplysningar till tillsynsmyndigheten

En kollektiv förvaltningsorganisations revisor får underrätta tillsynsmyndigheten om sådana omständigheter eller beslut som rör den kollektiva förvaltningsorganisationen och som revi-

sorn har fått kännedom om vid skötseln av sitt uppdrag. Revisorn får också ge in till tillsynsmyndigheten en kopia av ett sådant revisionsprotokoll som avses i 3 kap. 7 § i revisionslagen.

60 §

Anmärkning och varning samt vite

Patent- och registerstyrelsen kan, när den sköter uppgifter enligt denna lag, ge en skriftlig eller muntlig anmärkning eller en skriftlig varning till den som bryter mot denna lag eller överträder bestämmelser eller beslut som har meddelats med stöd av den och ålägga denne att avhjälpa fel eller försummelser inom en skälig tid.

En varning kan ges, om en anmärkning inte kan anses vara tillräcklig med hänsyn till de samlade omständigheter som framgår av ärendet.

Patent- och registerstyrelsen kan förena ett beslut som avses i 1 mom. med vite.

61 §

Sökande av ändring

Ändring i beslut som Patent- och registerstyrelsen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Patent- och registerstyrelsens beslut ska iakttas även om det överklagas, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Patent- och registerstyrelsen har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett beslut av Patent- och registerstyrelsen.

62 §

Delegationen för utveckling av kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Statsrådet tillsätter för viss tid en delegation som ska bestå av företrädare för de kollektiva förvaltningsorganisationerna, rättsinnehavarna, användarna och myndigheterna. Delegationen har till uppgift att

1) följa och bedöma utvecklingen av praxis i fråga om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter,

2) främja iakttagandet av god praxis och lämna rekommendationer om tillvägagångssätten och branschnormerna,

3) främja utnyttjandet av förfaranden för alternativ tvistlösning vid hantering av tvister som omfattas av denna lag,

4) i övrigt bistå undervisnings- och kulturministeriet och Patent- och registerstyrelsen i ärenden som omfattas av denna lag och av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, mandattid och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

63 §

Ansvar för kollektiva förvaltningsuppdrag som läggs ut på entreprenad

Det som i denna lag föreskrivs om kollektiva förvaltningsorganisationers eller oberoende förvaltningsorganisationers verksamhet tillämpas också på andra sammanslutningar och stiftelser som bedriver verksamhet enligt denna lag och som en kollektiv förvaltningsorganisation eller en oberoende förvaltningsorganisation direkt, indirekt, helt eller delvis äger eller har bestämmande inflytande i.

Om en kollektiv förvaltningsorganisation eller en oberoende förvaltningsorganisation med stöd av avtal eller något motsvarande arrangemang har överfört en uppgift som enligt denna lag hör till den till en sammanslutning eller en stiftelse som den inte äger och inte heller har bestämmande inflytande i, svarar den organisation som överfört uppgiften för att uppgiften utförs i enlighet med denna lag.

64 §

Skyldighet för kollektiva förvaltningsorganisationer att hantera klagomål

Om en kollektiv förvaltningsorganisation av en medlem, en rättsinnehavare som organisationen företräder eller en annan kollektiv förvaltningsorganisation har fått in ett klagomål över ett förfarande, en försummelse eller ett beslut av organisationen som inverkar på den klagandes rättigheter eller förmåner enligt denna lag, ska organisationen svara på klagomålet.

Den kollektiva förvaltningsorganisationen ska inom skälig tid ge ett skriftligt svar med anledning av klagomålet. Ett avvisande svar ska motiveras.

65 §

Förbjudna avtalsvillkor och förfaranden

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa ett avtalsvillkor eller förfara på ett sätt som står i strid med 35 § eller som är oskäligt för sådana medlemmar i den kollektiva förvaltningsorganisationen, sådana av den kollektiva förvaltningsorganisationen företrädda rättsinnehavare, sådana användare eller sådana andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är den andra parten i ett avtal. När oskäligheten bedöms ska hänsyn tas till det behov av skydd som denna andra avtalspart har till följd av sin svagare ställning och övriga omständigheter som inverkar på saken.

66 §

Meddelande av förbud

Marknadsdomstolen kan förbjuda en kollektiv förvaltningsorganisation att tillämpa ett avtalsvillkor eller förfarande som är förbjudet enligt 65 §. Förbudet ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är onödigt.

Ett förbud och ett vite får, om det finns särskilda skäl, meddelas att gälla också en juridisk person som handlar för den kollektiva förvaltningsorganisationens räkning.

67 §

Behörig domstol

Tvistemål som grundar sig på 2, 7, 9 och 11 kap. ska handläggas av marknadsdomstolen, och tvistemål som grundar sig på 3—6 och 8 kap. ska handläggas av tingsrätten.

12 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

68 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

69 §

Övergångsbestämmelser

En kollektiv förvaltningsorganisation som vid ikraftträdandet av denna lag bedriver sådan kollektiv förvaltning av upphovsrätt som avses i denna lag ska ge en anmälan enligt 53 § inom en månad från ikraftträdandet av lagen.

Om en fullmakt enligt 5 § har getts före ikraftträdandet av denna lag, ska den information som avses i 9 § ges till rättsinnehavaren senast den 10 oktober 2016. Ett villkor i en fullmakt som har getts före ikraftträdandet av denna lag är ogiltigt, om det strider mot bestämmelserna i denna lag.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska sammanställa och offentliggöra en årlig insynsrapport enligt 41 § senast för den hela räkenskapsperiod som börjar efter ikraftträdandet av lagen. När det gäller den räkenskapsperiod som pågår vid ikraftträdandet kan en kollektiv förvaltningsorganisation, i stället för en insynsrapport, i enlighet med 41 § 2 mom. offentliggöra i 18 § 2 mom. avsedda individuella redogörelser för bindningarna samt sin verksamhetsberättelse och sitt bokslut enligt bokföringslagen (1336/1997) vilka har granskats i enlighet med revisionslagen.

Om stadgarna eller bolagsordningen för en kollektiv förvaltningsorganisation som har registrerats före ikraftträdandet av denna lag innehåller bestämmelser som strider mot denna lag, ska bestämmelserna i denna lag iakttas i stället för dem. Stadgarna eller bolagsordningen ska senast den 31 december 2016 ändras i överensstämmelse med denna lag.

Sammansättningen av en styrelse eller ett förvaltningsråd som har utsetts före ikraftträdandet av lagen ska senast den 31 december 2016 ändras i överensstämmelse med denna lag.

En kollektiv förvaltningsorganisation ska senast ett år efter ikraftträdandet av denna lag börja iaktta bestämmelserna i 10, 37 och 40 § om användning av finska och svenska.

———

2.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 2 § 2 mom. 2 punkten, 5 § 1 och 2 mom. samt 6 § 2 mom. 3 punkten, 4 kap. 1 § 2 mom. och 17 §, 5 kap. 2 § 1 mom. 7 punkten och 4 mom., 3 §, 9 § 2 mom., 15 § 1 mom., 6 kap. 1 § 1 mom., 2 §, 3 § 1 mom. och 8 § 1 mom. samt 7 kap. 4 § 1 mom., och

fogas till 1 kap. 4 § ett nytt 4 mom., till 6 § 2 mom. en ny 4 punkt och till 5 kap. 2 § 1 mom. en ny 8 punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

— —

Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:

— —

2) ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 334 § i informationssamhällsbalken (917/2014),

— —

4 §

Mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt

— —

Marknadsdomstolen handlägger som mål och ärenden som gäller industriella rättig-heter och upphovsrätt även tvistemål som hör till dess behörighet enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (/).

5 §

Behörighet i tvistemål som hänför sig till ett mål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt

I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom. får marknadsdomstolen pröva även något annat tvistemål, om käranden väcker talan samtidigt mot samma svarande eller mot olika svarande och käromålen stöder sig på väsentligen samma grund. Av särskilda skäl kan

marknadsdomstolen pröva ett sådant annat tvistemål fastän talan inte har väckts samtidigt. Talan måste i så fall väckas innan förberedelsen enligt 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken har förklarats avslutad eller innan en utsatt tid enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har löpt ut, om parten har förelagts en utsatt tid.

I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom., får marknadsdomstolen pröva även ett genkäromål som svaranden har väckt mot käranden i något annat mål, om genkäromålet gäller samma sak som huvudkäromålet eller en sak som har samband med det målet.

— —

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

— —

Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:

— —

3) ärenden som avses i 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken och övervakas av konsumentombudsmannen,

4) ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och där det yrkas att ett avtalsvillkor eller förfarande ska förbjudas eftersom det, inom branschen och i avtalssituationerna i fråga, typiskt sett är oskäligt mot de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter.

4 kap.

Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upp-hovsrätt

1 §

Kapitlets tillämpningsområde

— —

Ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 och 4 mom. (*ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt*) samt ett tvistemål som avses i det kapitlets 5 § ska handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 17—24 §.

17 §

Tillämpning av rättegångsbalken

Om inte något annat följer av denna lag eller, i fråga om ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt, av någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom., tillämpas på handläggningen i marknadsdomstolen av de tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som anges i de nämnda bestämmelserna samt av de tvistemål som avses i det kapitlets 5 § vad som i rättegångsbalken föreskrivs om handläggningen av tvistemål och ansökningsärenden i tingsrätten.

5 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

— —

7) en utländsk organisation eller myndighet i ärenden som avses i lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, enligt vad som föreskrivs närmare i den lagen,

8) en fysisk eller juridisk person på vilken ett avtalsvillkor eller förfarande som avses i 65 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt skulle tillämpas eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen och som har förhandlat fram avtalet i fråga för en eller flera näringsidkare som den representerar, i ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i den lagen.

— —

I ärenden som avses i 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken får ansökan enligt 1 § i detta kapitel göras av konsumentombudsmannen.

— —

3 §

Subsidiär rätt att väcka ärenden

Om konsumentombudsmannen vägrar att till marknadsdomstolen föra ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken och som gäller förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande, får ansökan enligt 1 § göras av en registrerad förening som bevakar löntagarnas och konsumenternas intressen.

9 §

Handläggning av ett yrkande på temporärt förbud

— —

Ett yrkande av konsumentombudsmannen på att ett temporärt förbud ska meddelas i ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken får avgöras även om yrkandet inte har kunnat delges den som yrkandet riktar sig mot.

15 §

Ersättning av statens medel

Till den som hörts i marknadsdomstolen som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar, lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande och 330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken betalas ersättning av statens medel enligt vad som föreskrivs i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).

— —

6 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Handläggning av tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt i samma rättegång

Tvistemål mellan samma eller olika parter och som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten samt i 2 och 4 mom. kan handläggas i samma rättegång, om detta främjar utredningen av målen.

— —

2 §

Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och ett annat tvistemål i samma rättegång

Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom. och ett tvistemål enligt 5 § i det kapitlet ska handläggas i samma rättegång.

Om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att förberedelsen i ett tvistemål som avses i det kapitlets 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkt eller i 2 eller 4 mom. har förklarats avslutad i enlighet med 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken, får marknadsdomstolen handlägga tvistemålen separat, om de inte utan olägenhet kan handläggas i samma rättegång. Marknadsdomstolen kan förfara på samma sätt om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att den tid som enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har satts ut för en part har löpt ut.

3 §

Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt och ett marknadsrättsligt ärende i samma rättegång

Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom. och ett marknads-rättsligt ärende får handläggas i samma rättegång, om de har anknytning till varandra och kan handläggas tillsammans utan olägenhet.

— —

8 §

Avkunnande eller meddelande av avgöranden i andra mål och ärenden

I tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 och 4 mom., i tvistemål enligt det kapitlets 5 § och i marknadsrättsliga ärenden avkunnas marknadsdomstolens avgörande efter att beslutsöverläggningen har avslutats eller meddelas avgörandet i marknadsdomstolens kansli. Ett avgörande som har avkunnats dateras dagen för avkunnandet och ett avgörande som har meddelats i kansliet dateras den dag då det finns tillgängligt för parterna.

— —

7 kap.

Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden

4 §

Sökande av ändring i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättig-heter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden

Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 eller 4 mom., i ett tvistemål enligt 1 kap. 5 § samt i ett marknadsrättsligt ärende får sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § i rättegångsbalken.

— —

———

Denna lag träder i kraft den 20 . ———

3.

Lag

om ändring av 39 § i konkurrenslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 39 §, sådan den lyder i lag 592/2013, som följer:

39 §

Utlämnande av sekretessbelagda handlingar till vissa myndigheter

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till Finansinspektionen, Energimarknadsverket, Kommunikationsverket och Patent- och registerstyrelsen, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1144/2015, som följer:

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015), tillsyn enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (/), offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.
— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 _____

Helsingfors den 18 augusti 2016

Statsminister

Juha Sipilä

Inrikesminister Paula Risikko

Bilaga
Parallelltexter

2.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 2 § 2 mom. 2 punkten, 5 § 1 och 2 mom. samt 6 § 2 mom. 3 punkten, 4 kap. 1 § 2 mom. och 17 §, 5 kap. 2 § 1 mom. 7 punkten och 4 mom., 3 §, 9 § 2 mom., 15 § 1 mom., 6 kap. 1 § 1 mom., 2 §, 3 § 1 mom. och 8 § 1 mom. samt 7 kap. 4 § 1 mom., och

fogas till 1 kap. 4 § ett nytt 4 mom., till 6 § 2 mom. en ny 4 punkt och till 5 kap. 2 § 1 mom. en ny 8 punkt som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	1 kap.
Allmänna bestämmelser	**Allmänna bestämmelser**
2 §	2 §
Konkurrens- och tillsynsärenden	*Konkurrens- och tillsynsärenden*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:	Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
2) ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 36 a § i lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998),	2) ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt *334 § i informationssamhällsbalken (917/2014),*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
4 §	4 §
Mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt	*Mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	Marknadsdomstolen handlägger som mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt även tvistemål som hör till dess behörighet enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (/).

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §	5 §
Behörighet i tvistemål som hänför sig till ett mål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt	*Behörighet i tvistemål som hänför sig till ett mål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt*
I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom. får marknadsdomstolen pröva även något annat tvistemål, om käranden väcker talan samtidigt mot samma svarande eller mot olika svarande och käromålen stöder sig på väsentligen samma grund. Av särskilda skäl kan marknadsdomstolen pröva ett sådant annat tvistemål fastän talan inte har väckts samtidigt. Talan måste i så fall väckas innan förberedelsen enligt 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken har förklarats avslutad eller innan en utsatt tid enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har löpt ut, om parten har förelagts en utsatt tid.	I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom. får marknadsdomstolen pröva även något annat tvistemål, om käranden väcker talan samtidigt mot samma svarande eller mot olika svarande och käromålen stöder sig på väsentligen samma grund. Av särskilda skäl kan marknadsdomstolen pröva ett sådant annat tvistemål fastän talan inte har väckts samtidigt. Talan måste i så fall väckas innan förberedelsen enligt 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken har förklarats avslutad eller innan en utsatt tid enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har löpt ut, om parten har förelagts en utsatt tid.
I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom., får marknadsdomstolen pröva även ett genkäromål som svaranden har väckt mot käranden i något annat mål, om genkäromålet gäller samma sak som huvudkäromålet eller en sak som har samband med det målet.	I samband med ett tvistemål som hör till dess behörighet enligt någon lag som nämns i 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom., får marknadsdomstolen pröva även ett genkäromål som svaranden har väckt mot käranden i något annat mål, om genkäromålet gäller samma sak som huvudkäromålet eller en sak som har samband med det målet.
6 §	6 §
Marknadsrättsliga ärenden	*Marknadsrättsliga ärenden*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:	Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
3) ärenden som avses i 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet och övervakas av konsumentombudsmannen.	3) ärenden som avses i *330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken* och övervakas av konsumentombudsmannen*,*
	4) ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och där det yrkas att ett avtalsvillkor eller förfarande ska förbjudas eftersom det, inom branschen och i avtalssi-

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	tuationerna i fråga, typiskt sett är oskäligt mot de rättsinnehavare, användare eller andra kollektiva förvaltningsorganisationer som är avtalsparter.
4 kap.	4 kap.
Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt	**Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt**
1 §	1 §
Kapitlets tillämpningsområde	*Kapitlets tillämpningsområde*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 mom. (*ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt*) samt ett tvistemål som avses i det kapitlets 5 § ska handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som bestäms i 17—24 §.	Ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 *och 4* mom. (*ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt*) samt ett tvistemål som avses i det kapitlets 5 § ska handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 17—24 §.
17 §	17 §
Tillämpning av rättegångsbalken	*Tillämpning av rättegångsbalken*
Om inte något annat följer av denna lag eller, i fråga om ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt, av någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom., tillämpas *i tillämpliga delar* på handläggningen i marknadsdomstolen av de tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som *nämns i det kapitlets 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 mom.* samt av de tvistemål som avses i det kapitlets 5 § vad som i rättegångsbalken föreskrivs om handläggningen av tvistemål och ansökningsärenden i tingsrätten.	Om inte något annat följer av denna lag eller, i fråga om ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt, av någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom., tillämpas på handläggningen i marknadsdomstolen av de tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som *anges i de nämnda bestämmelserna* samt av de tvistemål som avses i det kapitlets 5 § vad som i rättegångsbalken föreskrivs om handläggningen av tvistemål och ansökningsärenden i tingsrätten.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	5 kap.
Handläggning av marknadsrättsliga ärenden	**Handläggning av marknadsrättsliga ärenden**
2 §	2 §
Vem som har rätt att väcka ett ärende	*Vem som har rätt att väcka ett ärende*
Ansökan enligt 1 § får göras av	Ansökan enligt 1 § får göras av
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
7) en utländsk organisation eller myndighet i ärenden som avses i lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, enligt vad som bestäms närmare i den lagen.	7) en utländsk organisation eller myndighet i ärenden som avses i lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, enligt vad som föreskrivs närmare i den lagen,
	8) en fysisk eller juridisk person på vilken ett avtalsvillkor eller förfarande som avses i 65 § i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt skulle tillämpas eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen och som har förhandlat fram avtalet i fråga för en eller flera näringsidkare som den representerar, i ärenden som gäller meddelande av förbud enligt 66 § i den lagen.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
I de ärenden som avses i 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet får ansökan enligt 1 § i detta kapitel göras av konsumentombudsmannen.	I ärenden som avses i *330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken* får ansökan enligt 1 § i detta kapitel göras av konsumentombudsmannen.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
3 §	3 §
Subsidiär rätt att väcka ärenden	*Subsidiär rätt att väcka ärenden*
Om konsumentombudsmannen vägrar att till marknadsdomstolen föra ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet och som gäller förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande, får ansökan enligt 1 § göras av en registrerad förening som bevakar löntagarnas och konsumenternas in-	Om konsumentombudsmannen vägrar att till marknadsdomstolen föra ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller *330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken* och som gäller förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande, får ansökan enligt 1 § göras av en registrerad förening som bevakar löntagarnas och konsumenternas intressen.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
tressen.	
9 §	9 §
Handläggning av ett yrkande på temporärt förbud	*Handläggning av ett yrkande på temporärt förbud*
Ett yrkande av konsumentombudsmannen på att ett temporärt förbud ska meddelas i ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet får avgöras fast yrkandet inte har kunnat delges den som yrkandet riktar sig mot.	Ett yrkande av konsumentombudsmannen på att ett temporärt förbud ska meddelas i ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar eller *330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken* får avgöras även om yrkandet inte har kunnat delges den som yrkandet riktar sig mot.
15 §	15 §
Ersättning av statens medel	*Ersättning av statens medel*
Till den som hörts i marknadsdomstolen som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar, lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande och 36 § i lagen om televisions- och radioverksamhet betalas ersättning av statens medel enligt vad som bestäms i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).	Till den som hörts i marknadsdomstolen som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar, lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande och *330 § 2 mom. i informationssamhällsbalken* betalas ersättning av statens medel enligt vad som föreskrivs i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).
6 kap.	6 kap.
Särskilda bestämmelser	**Särskilda bestämmelser**
1 §	1 §
Handläggning av tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt i samma rättegång	*Handläggning av tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt i samma rättegång*
Tvistemål mellan samma eller olika parter och som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten samt i 2 mom. kan handläggas i samma rättegång, om detta främjar utredningen av målen.	Tvistemål mellan samma eller olika parter och som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten samt i 2 *och 4* mom. kan handläggas i samma rättegång, om detta främjar utredningen av målen.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	2 §
Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och ett annat tvistemål i samma rättegång	*Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och ett annat tvistemål i samma rättegång*
Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom. och ett tvistemål enligt 5 § i det kapitlet ska handläggas i samma rättegång.	Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom. och ett tvistemål enligt 5 § i det kapitlet ska handläggas i samma rättegång.
Om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att förberedelsen i ett tvistemål som avses i det kapitlets 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkt eller i 2 mom. har förklarats avslutad i enlighet med 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken, får marknadsdomstolen handlägga tvistemålen separat, om de inte utan olägenhet kan handläggas i samma rättegång. Marknadsdomstolen kan förfara på samma sätt om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att den tid som enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har satts ut för en part har löpt ut.	Om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att förberedelsen i ett tvistemål som avses i det kapitlets 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkt eller i 2 *eller 4* mom. har förklarats avslutad i enlighet med 5 kap. 28 § 1 mom. i rättegångsbalken, får marknadsdomstolen handlägga tvistemålen separat, om de inte utan olägenhet kan handläggas i samma rättegång. Marknadsdomstolen kan förfara på samma sätt om talan enligt 1 kap. 5 § 2 mom. väcks efter att den tid som enligt 5 kap. 22 § i rättegångsbalken har satts ut för en part har löpt ut.
3 §	3 §
Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt och ett marknadsrättsligt ärende i samma rättegång	*Handläggning av ett tvistemål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt och ett marknadsrättsligt ärende i samma rättegång*
Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom. och ett marknadsrättsligt ärende får handläggas i samma rättegång, om de har anknytning till varandra och kan handläggas tillsammans utan olägenhet.	Ett tvistemål som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom. och ett marknadsrättsligt ärende får handläggas i samma rättegång, om de har anknytning till varandra och kan handläggas tillsammans utan olägenhet.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
8 §	8 §
Avkunnande eller meddelande av avgöranden i andra mål och ärenden	*Avkunnande eller meddelande av avgöranden i andra mål och ärenden*
I tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 mom., i tvistemål	I tvistemål och ansökningsärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 och 15 punkten och i 2 *och 4* mom., i tvis-

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
enligt det kapitlets 5 § och i marknadsrättsliga ärenden avkunnas marknadsdomstolens avgörande efter att beslutsöverläggningen har avslutats eller meddelas i marknadsdomstolens kansli. Ett avgörande som har avkunnats dateras dagen för avkunnandet och ett avgörande som har meddelats i kansliet dateras den dag då det finns tillgängligt för parterna.	temål enligt det kapitlets 5 § och i marknadsrättsliga ärenden avkunnas marknadsdomstolens avgörande efter att beslutsöverläggningen har avslutats eller meddelas avgörandet i marknadsdomstolens kansli. Ett avgörande som har avkunnats dateras dagen för avkunnandet och ett avgörande som har meddelats i kansliet dateras den dag då det finns tillgängligt för parterna.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
7 kap.	7 kap.
Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden	**Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden**
4 §	4 §
Sökande av ändring i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden	*Sökande av ändring i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden*
Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 mom., i ett tvistemål enligt 1 kap. 5 § samt i ett marknadsrättsligt ärende får sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § i rättegångsbalken.	Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som hör till marknadsdomstolens behörighet enligt någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—10, 13 eller 15 punkten eller i 2 *eller 4* mom., i ett tvistemål enligt 1 kap. 5 § samt i ett marknadsrättsligt ärende får sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § i rättegångsbalken.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	————
	Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 39 § i konkurrenslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 39 §, sådan den lyder i lag 592/2013, som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
39 §	39 §
Utlämnande av sekretessbelagda handlingar till vissa myndigheter	*Utlämnande av sekretessbelagda handlingar till vissa myndigheter*
Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till Finansinspektionen, Energimarknadsverket och Kommunikationsverket, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter.	Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till Finansinspektionen, Energimarknadsverket*,* Kommunikationsverket *och Patent- och registerstyrelsen*, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1144/2015, som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	2 §
Uppgifter	*Uppgifter*
Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015), offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.	Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015), *tillsyn enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (/),* offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .